

Katja Hakola

NUORISOTYÖN KEHITYSHAASTEET

YHTEISTYÖSSÄ KOULU- JA SOSIAALITYÖN KANSSA

Kokkolan nuorisopalvelut ja koulut

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma

Toukokuu 2011

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikkö, Kokkola	Aika Toukokuu 2011	Tekijä/tekijät Katja Hakola
Koulutusohjelma Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, YAMK		
Työn nimi Nuorisotyön kehityshaasteet yhteistyössä koulu- ja sosiaalityön kanssa. Kokkolan nuorisopalvelut ja koulut		
Työn ohjaaja Yliopettaja Pirjo Forss-Pennanen, KT	Sivumäärä 63 + 6	
Työelämäohjaaja Ronnie Djupsund, nuorisotoimenjohtaja, Kokkolan nuorisopalvelut		
<p>Ajankohtainen kehityshaaste nuorten parissa työskenteleville toimijoille on moniammatillinen yhteistyö, sillä Suomen lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämissuunnitelma vuosille 2007–2011 painottaa, että paikallisella tasolla moniammatillisten rakenteiden ja työmuotojen on vahvistettava. Nuorisotyölle moniammatillinen yhteistyö asettaa erityisen kehityshaasteen suhteessa muihin toimijoihin. Nuorisotyöstä ja sen kehityksestä löytyy varsin vähän tutkimustietoa, minkä vuoksi nuorisotyö näyttäytyy edelleen muille hallinnonaloille ja toimijoille varsin jäsentymättömänä työnä. Tämä asettaa nuorisotyölle uudenlaisia haasteita oman työn jäsentelyssä ja moniammatillisen yhteistyön kehittämisessä erityisesti yhteistyössä koulun ja sosiaalityön kanssa.</p> <p>Kokkolan nuorisopalvelut ja koulut kehittivät yhteistyömallin moniammatillisen yhteistyön rakenteiden luomiseksi. Yhteistyömalli ja sen kehittäminen toteutettiin nuorisopalveluiden tilaamana kehittämistyönä, josta työstettiin tämä opinnäytetyö. Opinnäytetyö on toteutettu tutkimuksellisenä kehittämistoimintana, jonka tutkimusstrategiana ja tutkimusmenetelmänä on käytetty osallistavaa toimintatutkimusta. Opinnäytetyön tutkimus- ja kehittämistehtävänä oli tuottaa tietoa yhteistyömallin kehittämiseksi sekä luoda nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli. Tavoitteena oli sitouttaa toimijat yhteiseen kehittämistyöhön sekä huomioida sosiaalityö yhteistyön kehittämisessä. Aineistonhankintamenetelminä käytettiin kyselyä nuorille, teemahaastattelua yläkoulujen rehtoreille ja yläkoulujen kumminuorisohjaajille sekä kehitysyhteisön interventioita (työkonferenssit).</p> <p>Aineiston ja interventioiden kautta saatiin tietoa, jonka pohjalta kehitettiin nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli sisältäen sovitut asiat yhteistyöstä vuosittain, minimiyhteistyöstä, tiedonkulusta, yhteistyöresursseista, yhteistyön seurannasta ja arvioinnista, työryhmistä sekä nuorisotyön ammatillisuuden huomioimisesta. Erityisen tärkeäksi yhteistyömallissa nousivat tiedonkulku, kumminuorisohjaajan roolin rakentuminen sekä yhteistyön koordinointi. Yhteistyö nähtiin mahdollisuutena tukea koulun yhteisöllisyyttä hyödyntäen nuorisotyölle ominaisia nuorisolähtöisiä työmenetelmiä. Haasteeksi nousivat koulun ja nuorisotyön eroavat toimintakulttuurit, joka edellyttää toimijoiden uudenlaista tutustumista toisiinsa. Lisäksi yhteistyössä on kyettävä huomioimaan molempien toimitahojen suhde sosiaalityöhön ja sosiaalityön kanssa jaetun työn kehittäminen.</p>		
Asiasanat Nuoris- ja koulutyön yhteistyö, nuorisotyön kehittäminen, moniammatillinen yhteistyö		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, School of Health, Welfare and Culture	Date May 2011	Author Katja Hakola
Degree programme Master of Social and Health Care		
Name of thesis Development Challenges in Youth Work Cooperation between School and Social Work. Youth Services and Schools in Kokkola		
Instructor Principal Lecturer, Pirjo Forss-Pennanen, D.Ed		Pages 63+6
Supervisor Ronnie Djupsund, Director of Youth Services in Kokkola		
<p>The current development challenge to the actors working among youngster is to develop multiprofessional cooperation. Child and Youth Political Developing Program in Finland for years 2007-2011 highlighted that multiprofessional structure and work forms must be reinforced at the local level. For youth work the multiprofessional cooperation sets special challenge to develop relationship with other administrative fields. Only small amount of research on youth work and its development can be found and that is why youth work still appears as non-structural to other administrative fields. This sets new challenges for youth work to build structures within its work and to the cooperating in multiprofessional work especially with schools and social work.</p> <p>Youth services in Kokkola and the local schools did develop a model of cooperation, which helps to build structures for the multiprofessional cooperation. The model for cooperation and developing work was carried out as this developing research, whose research strategy and study method was participatory action based research. The main goal was to create new information for the development of cooperation model and create the model of cooperation to the local youth services and schools. The research also aimed to connect all the partners to the mutual developing work and also notice social work in the development process. Material procurement methods were inquiry to youngsters, theme interview to principals in upper level on comprehensive school and to youth workers in those schools and also interventions in the development community (work conferences).</p> <p>Though the information gathered from the research material and intervention the cooperation model of youth services and schools was created, which included agreements concerning yearly cooperation, minimal cooperation, exchange of information, recourses for cooperation, monitoring and evaluation of cooperation, teamwork and noticing youth work's professionalism. As crucial factors in cooperation were highlighted the exchange of information, the role of youth worker and how it will be constructed and the coordination of cooperation. Cooperation was viewed as opportunity to support school's communality by utilizing youth work's typical youth based work methods. The challenge which was raised up were the differences in work cultures, which requires schools and youth work to get acquainted with each other in new ways. In addition, in cooperation should be noticed school's and youth work's relation to social work and develop the cooperation also with social work.</p>		
Key words: cooperation with youth work and schools, developing youth work, multiprofessional cooperation		

ESIPUHE

Opinnäytetyön aihe osoittautui erittäin haasteelliseksi, sillä nuorisotyötä koskevia tutkimuksia on löydettävissä vähän sekä valtakunnallisesti että kansainvälisestikin. Nuorisotyön ja koulujen yhteinen kehittämistyö on vasta aluillaan, josta kertoo Suomen tasolla kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkoston vuosille 2011–2013 luotsaama nuorisotyön ja koulujen kumppanuuden rakentamiseen keskittyvä kehittämishanke. Täten voin todeta että opinnäytetyöni on erittäin ajankohtainen sekä tutkimus- ja kehittämistyönä myös edelläkävijä valtakunnallisella tasolla nuorisotyön kehittämisessä.

Opinnäytetyö prosessina vaatii aikaa noin vuoden verran ja tuntui ettei sekään aika ollut riittävä. Alkuvaihe tutkimuksellisen tiedon tuottamisen ja interventioiden osalta toteutui hyvin, mutta tutkimusraportin työstäminen koitui haasteelliseksi. Tutkimusraportti ei täysin saavuttanut itse opinnäytetyöprosessin tasoa eikä siinä saavutettua kehitystä ja osaamista. Toivon kuitenkin tutkimusraportin tuovan esille erinäiset tutkimus- ja kehittämisprosessin vaiheet ja siihen liittyvät tekijät sekä tuotokset, jotta toimintatutkimuksena toteutettua mallinnusta sekä opinnäytetyön tuotoksia voidaan hyödyntää soveltaen myös muualla nuorisotyön ja koulujen yhteistyön rakentamisessa. Tärkeää on myös huomioida sosiaalityön osallisuus kehittämistyössä.

Kiitos kaikille Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömallinnukseen osallistuneille toimitahoille ja -henkilöille, rehtoreille, kumminuoriso-ohjaajille, opettajille ja nuorille. Suuri kiitos nuorisotoimenjohtajalle Ronnie Djupsundille opinnäytetyön ohjauksesta ja tuesta. Kiitos tuesta ja ohjauksesta myös opinnäytetyön esitarkastajalle Sari Isokunkaalle sekä opinnäytetyön ohjaajalle yliopettaja kasvatustieteen tohtori Pirjo Forss-Pennaselle.

Erityinen kiitos omalle kotiväelleni ja ystävilleni (Jani, Katja, Saara, Seija, Markku ja Tarja) kaikesta tuesta ja ymmärryksestä opinnäytetyöprosessini aikana.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT ESIPUHE

1	JOHDANTO	1
2	NUOREN KASVU- JA ELINOLOJEN PARANTAMINEN	4
	2.1 Nuoruus ja muuttuva yhteiskunta	4
	2.2 Nuori koulu-, nuoriso- ja sosiaalityössä	6
	2.3 Moniammatillinen yhteistyö ja sen haasteet	10
3	NUORISOTYÖ NUORUUDEN ASiantuntijatahoksi	15
	3.1 Nuorisotyö ja nuorisokasvatus kasvatustieteessä	15
	3.2 Nuorisotyön professionalistuminen ja asiantuntijuus	17
	3.3 Nuorisotyö suhteessa koulutyöhön ja sosiaalityöhön	18
4	KEHITTÄMISTOIMINTA JA TOIMINTATUTKIMUS	23
	4.1 Toimintatutkimuksen luonne	23
	4.2 Laadullisen tutkimuksen analyysi	24
	4.3 Toimintatutkimuksen luotettavuuden arviointi	25
5	KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖ	27
	5.1 Toimintaympäristö ja taustat	27
	5.2 Tutkimus- ja kehittämisprosessin kuvaus	28
6	TOIMINTATUTKIMUKSEN TIEDONTUOTANTO	35
	6.1 Nuorille suunnatun kyselyn tulokset	35
	6.2 Rehtoreiden ja kumminuoriso-ohjaajien haastatteluiden tulokset	40
	6.3 Tuloksena nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli	44
	6.4 Yhteenveto tiedontuotannosta	47

7	KEHITTÄMISEHDOTUKSET	50
8	TOIMINTATUTKIMUKSEN ARVIOINTIA	53
9	POHDINTA	55
	LÄHTEET	59
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomessa kehitetään nykyisiä palvelurakenteita ja palveluihin ohjautumista kaikissa elämän ikävaiheissa myös nuorten osalta. Euroopan unionissa on asetettu uusia tavoitteita erityisesti nuorisopolitiikan kehittämisessä nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Vuonna 2007 hyväksyttiin Suomen ensimmäinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma vuosille 2007–2011, joka sisältää tavoitteet alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamiseksi nuorisolain mukaisesti ja jonka erityisenä tavoitteena on ylittää hallinnollisia raja-aitoja sekä vahvistaa paikallisella tasolla moniammatillista yhteistyötä. *Ohjelmassa linjataan, että paikallisella tasolla moniammatillisten rakenteiden ja työmuotojen on vahvistuttava.* Lisäksi ohjelma nostaa esille, että ennakoivan ja varhaisen puuttumisen toimintaperiaate edellyttää kulttuurista muutosta, rakenteiden muuttamista ja monitoimijaisen yhteistyön osaamista ja johtamista. Tämä asettaa uusia yhteistyön kehittämishaasteita niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti eri toimittajahoille, kuten kunnalliselle nuorisotoimelle, suhteessa ja yhteistyössä muihin toimijoihin.

Nuorisotyön kehityksestä on edelleen varsin vähän varsinaista tutkimustietoa ja teoreettista aineistoa valtakunnan tasolla sekä myös kansainvälisesti. Tämän vuoksi nuorisotyö näyttää edelleen muille hallinnonaloille ja toimijoille jäsentymättömänä ja tunnistamattomana työnä. Valtakunnallisella sekä paikallisella tasolla etsitään uusia menetelmiä, palvelurakenteita ja yhteistyörakenteita nuorille suunnattujen palveluiden ja niihin ohjaamisen tehostamiseksi. Tämä asettaa nuorisotyölle uudenlaisia haasteita oman työn jäsentelyssä sekä poikkihallinnollisen ja moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi erityisesti yhteistyössä koulun ja sosiaalityön kanssa.

Nuorisotyössä erityisesti koulu koetaan tärkeäksi yhteistyötahoksi, sillä se tavoittaa kaikki ikäluokat tarjoten siten myös nuorisotyölle mahdollisuuden kaikkien nuorten kohtaamiseen. Koulu ja nuorisotyö kuitenkin eroavat toisistaan toimintakulttuureineen ja -tapoineen, minkä vuoksi yhteistyön rakentaminen on haasteellista. Nuorisotyön ja koulun yhteistyörakenteiden kehittämiseksi tarvitaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, jolla voidaan luoda yhteisesti rakenteellinen malli, yhteiset työn tavoitteet sekä päämää-

rät ja yhteistoiminnan, ”yhteisen työn”, pelisäännöt. Koulun ja nuorisotyön kehittämistyössä tulee kyetä myös huomioimaan molempien toimitahojen suhde sosiaalityöhön sekä sen jaetun työn kehittäminen.

Kokkolan nuorisopalveluiden kouluyhteistyöhön toivottiin yhteistyön mallinnusta. Nuorisopalvelut tilasi ostopalvelusopimuksen turvin kouluyhteistyön mallinnuksen Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n Taitavat Nuoret -projektilta, joka oli toiminut onnistuneesti vuosien 2007–2010 aikana erilaisten kouluyhteistyömallien kehittäjänä. Taitavat Nuoret -projektin projektityöntekijänä koin tilatun työn tarjoavan mahdollisuuden toteuttaa työstä ylemmän ammattikorkeakouluopintoihini opinnäytetyön. Tilaustyö opinnäytetyötoteutuksena antoi itselleni mahdollisuuden kehittää omia tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyviä taitoja, monialaisen yhteistyön koordinoinnin ja johtamisen taitoja sekä olla osallisena ajankohtaisen nuorisotyön ja koulujen yhteistyön kehittämisessä. Lisäksi tavoitteenani oli kehitettävän yhteistyömallin hahmottaminen ja yhdistäminen osaksi suurempaa kokonaisuutta, osana valtakunnallisia kehittämisohjelmia kuten lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaa, jonka avulla lisätä omia valmiuksiani tunnistaa, kehittää ja johtaa myös uusia nuorisotalalla sosiaali- ja terveystalvelujen rakenteita ja tuottamistapoja esimerkiksi poikkihallinnollisena yhteistyönä.

Opinnäytetyö on toteutettu tutkimuksellisena kehittämistoimintana, jonka tutkimusstrategiana ja tutkimusmenetelmänä käytettiin toimintatutkimusta. Opinnäytetyön tutkimus- ja kehittämistehtävänä oli tuottaa tietoa sekä kehittää nuorisopalveluille ja kouluille oma yhteistyömalli, joka sisältäisi yhteistyön rakenteita, tavoitteita ja pelisääntöjä. Opinnäytetyön tavoitteena oli sitouttaa toimijat yhteiseen kehittämistyöhön, tunnistaa yhteistyötä edistävät ja estävät tekijät sekä niiden vaikutus yhteistyön kehitykseen. Lisäksi tavoitteena oli myös huomioida ja osallistaa sosiaalityötä nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön kehittämiseen.

Opinnäytetyössä perehdytään paikallisen nuorisotal- ja koulutoimen yhteistyöhön ja sen kehittämiseen osallistavan toimintatutkimuksen avulla. Tutkimus- ja kehittämistehtävä on rajattu paikallisen nuorisotalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnukseen sekä siinä esiintyvien osatekijöiden tunnistamiseen. Opinnäytetyössä on perehdytty aiheen kannalta keskeisiin käsitteisiin ja tutkimuksiin, mikä kuitenkin osoittautui osittain

hankalaksi aiheeseen liittyvän tutkimustiedon ja erityisesti ajankohtaisen tutkimustiedon vähäisyyden vuoksi. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen kanssa toukokuun 2010 – tammikuun 2011 aikana.

Opinnäytetyön aihe nuorisotyön ja koulujen yhteistyö on erittäin ajankohtainen nuorisualan ja nuorisotyön kentällä. Suomessa toimivan 24 suurkunnan kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto Kanuuna ja Nuorisotutkimusverkosto valmistelevat parhailaan nuorisotyön ja koulun kumppanuuden rakentamiseen kohdistuvaa tutkimus- ja kehittämishanketta vuosille 2011–2013. Hankkeen tavoitteena on tutkien kehittää pääsääntöisesti peruskoulun ja nuorisotyön välistä yhteistoiminnallisuutta periaatteiden, työkulttuurien ja käytäntöjen tasolla. Suomessa tehdään ja on tehty pitkään yhteistyötä nuorisotyön ja koulujen välillä, mutta yhteistyö on ollut irrallista ja osittain nuorisotyön kokemana alisteista siten, että nuorisotyöntekijät on haluttu kouluun lisääaikuisiksi tai apuun ongelmanuorten hoitamiseen, mutta työtä ei ole tehty yhdessä eikä toimittu yhdessä nuorten kanssa. Opinnäyte vastaa siten ajankohtaiseen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeeseen nuorisualan, nuorisotyön sekä moniammatillisen kehittämistyön kentällä.

2 NUOREN KASVU- JA ELINOLOJEN PARANTAMINEN

2.1 Nuoruus ja muuttuva yhteiskunta

Eri aikoina eletty nuoruus on erilaista ja saa erilaisia merkityssisältöjä, minkä vuoksi nuoruutta pidetään erityisenä elämänvaiheena sen pituuden vaihdellessa sekä yksilöittäin että kulttuureittain. Nuoruudessa yksilö etsii itseään ja pyrkii löytämään omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan suhteessa muihin ihmisiin. Hän vertaa itseään muihin, oman lähiympäristönsä ihmisiin kotona, ystäväpiirissä, koulussa, nuorisoryhmissä ja suhteuttaa omaa käytöstään vallitsevan yhteiskunnan normeihin ja kulttuuriin. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 13, 80.)

Nuoren lähiympäristöillä on suuri merkitys nuoren identiteetin sekä elämänhallinnan rakentumisessa, sillä nuoren suhde lähiympäristöön on vuorovaikutteista ja muodostaa jatkuvan kehämäisen prosessin, jossa sosiaalinen käyttäytyminen heijastuu yksilöstä ryhmään ja ryhmästä yksilöön. (Aaltonen yms. 2003, 15; 87.) Nuoren muodostamat sosiaaliset verkostot lähiympäristön kanssa muodostavat systeemin (mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemit). Tärkeimmiksi nuorelle nousevat mikrosysteemit eli lähiympäristöt, kuten koti, ystäväpiiri, koululuokka sekä harrastuspiiri, ja parhaimmillaan mikrosysteemit tukevat toisiaan ja nuori ei koe ristiriitaa odotusten ja velvoitteiden osalta niiden välillä. Mesosysteemi koostuu nuoren ja hänen lähiympäristönsä kuten kodin ja koulun välisestä vuorovaikutussuhteesta. Eksosysteemillä tarkoitetaan ympäristöjä, joiden kanssa nuori ei ole suorassa vuorovaikutuksessa, mutta ne vaikuttava nuoren elämään, kuten vanhempien työ. Makrosysteemi tarkoittaa yhteiskunnan järjestelmiä, jotka toimivat nuoren elämään vaikuttavilla taustoilla, kuten lainsäädäntö, erilaiset palvelujärjestelmät sekä myös yleiset arvostukset ja asenteet sekä esim. sukupuoli-odotukset. (Aaltonen yms. 2003, 20–22.)

Nuoruudessa opetellaan elämänhallintaan liittyviä taitoja, jotka joutuvat testiin viimeistään itsenäistymisen ja aikuisuuden myötä. Elämänhallinnassa on kyse taidoista selviytyä erilaisista elämäntilanteista, kyvystä sopeutua ja kokea elämänsä merkitykselliseksi

vaikeissakin elämäntilanteissa sekä henkisten voimavarojen hyödyntämisestä. Nuoren elämönhallinnassa korostuvat lähellä olevat aikuiset, perhe, ystäväpiiri, koulu sekä nuoren tunne siitä, kuinka hän itse pystyy hallitsemaan omaa elämäänsä. (Aaltonen yms. 2003, 186–187.)

Kylmäkosken ja Fedotoffin (2007, 389) mukaan elämme maailmassa, jossa vaihtuvuus on korvannut pysyvyyden jo lähes kokonaan ja esimerkiksi nuoret elävät hetkessä eivätkä useinkaan suunnittele tulevaisuutta tilanteiden jatkuvan muutoksen takia. Salasuo (2007, 19) huomauttaa, että nykyinen nuori elää ajassa, jossa pärjätäkseen on otettava haltuun suuri määrä psyykkistä, fyysistä, sosiaalista, kulttuurillista, teknistä sekä muuta pääomaa. Salasuo käyttää tällaisesta sukupolvesta nimeä *atomisoitunut sukupolvi*, jonka myötä nuorten sosiaalinen kanssakäymisen luonne on saanut uusia muotoja ja vaikuttanut siten ryhmädynamiikkaan ja yhteisöllisyyteen. (Salasuo 2007, 19.)

Pohjola (2009, 23–24) arvioi, että yhteiskunnallinen muutos lisää nuoruuden eriytymistä ja moninaistumista, jossa median vaikutus ja kulutusyhteiskunnan intressit saavat aikaan pieniä aikuisia luoden siten uusien aikakausien nuoruuden, joka alkaa entistä varhemmin. Nuorten asema yhteiskunnassa muuttuu eri aikakausina sekä asenteellisesti että myös lainsäädännöllisesti. Raitakarin ja Virokankaan (2009, 5) mukaan eniten nuoren asemaa yhteiskunnassa määrittää se, miten nuorisoon suhtaudutaan ja minkälainen arvo nuoruudelle annetaan. Toisaalta nuorista ollaan aidosti huolissaan, mutta toisaalta nuoret koetaan potentiaalisina riski- ja uhkatekijöinä, jota käytetään monesti perusteluna, kun vaaditaan nuorille lisää toimintoja ja hoitoa sekä tutkimusta. Nuoreksi kasvamisen ja kasvattamisen kysymykset on jaettu eri ammattikuntien kesken, joissa ”nuorisongelma” kuuluu jonkin tietyn ammattikunnan kentälle, kuten esimerkiksi opettajat, terveydenhoidon ammattilaiset, psykologit, psykiatrit, nuorisotyöntekijät ja sosiaalityöntekijät. (Raitakari & Virokannas 2009, 5.)

Nopeasti muuttuva yhteiskunta antaa myös selvän haasteen ja tilauksen koulun ja nuorisotyön yhteistyölle, jossa esimerkiksi täydentävien sekä vaihtoehtoisten oppimistapojen kehittäminen on koulun ja nuorisotyön yhteistyön paikka. Nuorisotyöllä on erityisesti annettavaa non-formaalissa oppimisessa, jota se on kehittänyt omana moniammatillisena ja monialaisena toimintaympäristönä. Formaalin ja non-formaalin oppimisen yhteis-

työmuotoja tuleekin pohtia, sillä molemmissa edellytyksenä on kuitenkin nuoren sisäinen motivaatio oppimiseen. (Kylmäkoski & Fedotoff 2007, 388.)

Koulun ja nuorisotyön yhteistyön lisäksi yhä ajankohtaisemmaksi tulee laajempi moniammatillisen yhteistyön kehittäminen nuorten kohderyhmässä. Nuoren elämää tulisi pyrkiä tarkastelemaan kokonaisuutena, ylittäen siten eri sektoreiden välisiä rajoja ja mahdollistaen parhaimmillaan tehokkaan yhteistoiminnan ja innovatiivisia ratkaisuja monimutkaisiin ongelmatilanteisiin. (Raitakari & Virokannas 2009, 6.) Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen haastaa toimijoita yhdessä määrittelemään nuoruutta ja siihen liittyviä ilmiöitä sekä tarkastelemaan nuorta omassa palvelujärjestelmässään sekä osana yhteiskuntaa.

2.2 Nuori koulu-, nuoriso- ja sosiaalityössä

Koulun merkitys nuoren elämässä on kiistaton, sillä nuori viettää suuren osan elämästään koulussa. Koulun merkitys nuoren oppimisen, ajattelutaitojen ja moraalien kehittämisen kannalta on suuri. Koulun tavoitteena on, että nuoresta kasvaa aikuinen, joka on aktiivisessa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja on oman elämänsä ja oppimisensa subjekti. (Aaltonen yms. 2003, 68–69.)

2000-luvun alussa on koulua kritisoitu siitä, ettei se ota huomioon yksilöllisyyttä, vaan hierarkkisenä laitoksena se asettaa ihmiset arvojärjestykseen ulkoisilla kriteereillä. Koulussa heikosti pärjäävät nuoret muodostavat peruskoulun päättövaiheessa riskiryhmän, joka tarvitsisi paljon henkilökohtaista ohjausta. Vanhempien ja muiden kasvattajien olisi toimittava kielteisen kehityksen ehkäisemiseksi ja pyrittävä löytämään yhdessä nuoren kanssa hänen vahvuutensa ja motivoida häntä kehittämään itseään tällä osa-alueella. (Aaltonen yms. 2003, 96, 64–65, 232.) Edelleen kymmenen vuotta myöhemmin nousee esiin kouluoppimisen haaste siinä, ettei se kykene huomioimaan yksilöiden ja instituutioiden välisiä vuorovaikutussuhteiden sosiaalisia eikä kulttuurillisia muutoksia. Moderniin yhteiskuntaan kiinnittynyt koulu ei kykene kohtaamaan jo jälkimodernissa yhteiskunnassa eläviä oppilaitaan, kun taasen informaalisimman nuorisokasvatuksen alueelle nuorisotyössä toteutuu oppiminen lähempänä nuorten omaa elämismaailmaa kuin

institutionaalisesti rajautuneessa koulussa. (Penttinen 2010, 260–261, 272–273.) Koulu onkin hiljalleen herännyt siihen että se tarvitsee myös muita toimijoita kyetäkseen vastaamaan oppilaidensa ajankohtaisiin yhä haasteellisempiin tarpeisiin ja kehittyäkseen moniammatilliseen yhteistyöhön.

Kouluviihtyvyyttä mittaavat kyselyt ovat aikaisemmin osoittaneet, että enemmistö koululaisista viihtyy koulussa ja vain pieni vähemmistö ei selvästi viihdy. Esimerkiksi vuoden 2010 kouluterveyskyselyn mukaan 5 % vastanneista peruskoululaisista (8.-9.lk) piti hyvin paljon ja 50 % melko paljon koulukäynnistä, kun taas 39 % piti melko vähän ja 5 % ei lainkaan. Mielenpitoet jakaantuivat kysyttäessä miten koulu otti huomioon oppilaiden mielenpitoet koulutyön kehittämisessä, sillä 52 % oli sitä mieltä, että oppilaiden mielenpitoet otetaan huomioon ja 48 % sitä mieltä ettei oppilaiden mielenpitoita otettu huomioon. (Kouluterveyskysely 2010.) Erityisesti ylemmille luokille tultaessa kouluviihtyvyys yleensä heikkenee ja monesti nuorten mielestä koulu on tylsä paikka, jonka antia ovat erilaiset faktat. Suomalaisnuoret eivät koe olevansa aktiivisia tekijöitä koulussa, mistä seuraa, että monet koulun kehittämishankkeet painottuvat oppilaiden kouluviihtyvyyteen sekä osallisuuteen, joka edellyttää muutosta niin opettajan työssä, koulutuksessa kuin koulun arjen toiminnoissakin. (Aaltonen yms. 2003, 96, 231.) Haastavaa koulun muutoshaussa on se, miten itse nuoret saavat osallistua sen suunnitteluun ja toteutukseen.

Opettajien ja oppilaiden välinen vuorovaikutus luo pohjaa nuorten kouluviihtyvyydelle. Kouluterveyskyselyn (2010) mukaan 62 % vastanneista peruskoululaisista koki, ettei opettajaa kiinnostanut, mitä nuorelle kuuluu, ja 38 % koki, että opettajaa kiinnostaa, mitä nuorelle kuuluu. Tuloksista on pääteltävissä, että kouluviihtyvyyttä ja myös oppilaiden sekä opettajien välistä vuorovaikutusta sekä yhteisöllisyyttä on tarvetta lisätä. Hyvä opettajasuhde on tärkeä tekijä oppilaan opiskelutaitojen, koulussa jaksamisen ja monien sosiaalisten taitojen kannalta. Oppilailta, jotka eivät tule toimeen opettajan kanssa, esiintyy muita useammin vaikeuksia opiskelussa, koulu-uupumusta sekä poissaoloja. (Roine, Puusniekka, Luopa, Kinnunen & Jokela 2011, 33.) Opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus heijastuu siten oppilaan käytökseen ja opiskeluun. Kouluviihtyvyyden ja opiskelumotivaation lisäämiseksi on tärkeää löytää nuoren oma motivaatio,

sillä vaikkakin koulu pohjautuu oppivelvollisuuteen ja ”pakkovaltaan”, on nuoresta itsestään kiinni miten hän koulussa ja elämässään suoriutuu.

Opettajat ja nuorisotyöntekijät pyrkivät työskentelemään nuorten oma motivaatio lähtökohtanaan ja käyttävätkin usein samoja menetelmiä. Nykyajan muuttuva nuoruus asettaa yhä enemmän haastetta niin opetuksen kuin nuorisotyönkin kehittymiselle. Salasuo (2007, 109) toteaaakin, että nuorisotyö ei ole ymmärtänyt internetin ja tietoverkkojen merkitystä nykynuorten sosiaalisena areenana, informaatiokanavana, erilaisten pääomien luojana sekä lukuisina muina funktioina. Nykynuoren taitoja sosiaalisissa medioissa ja tietoverkoissa tulisi hyödyntää entistä enemmän sekä koulutyössä että nuorisotyössä. Nuoruudessa ja nuorissa tapahtuvat muutokset aiheuttavat väistämättä myös nuorisotyön tehtävien uudelleen jäsentelyä ja määrittelyä.

Hirvosen (2009, 52–53) mukaan nuorisotyön ammattikunta määrittelee työnsä ensisijaisesti kasvatuksena ja toimimisena ns. kolmantena kasvatustahona kodin ja koulun lisäksi. Tämän lisäksi nuorisotyöhön sisältyy yhteiskunnallista toimintaa, nuorisopoliittista osallistumista sekä vaikuttamista nuorten elinolojen ja turvallisten kasvuolojen parantamiseksi. Nieminen (2010, 51) kuvaa nuorisotyötä seuraavasti:

Nuorisotyö voidaan määritellä nuorten tarpeisiin ja vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuvaksi ohjatuksi ja yhteisölliseksi toiminnaksi, jonka tehtävänä on sekä auttaa nuoria liittymään yhteiskuntaan että tarjota nuorille oppimismahdollisuuksia persoonallisuuden, yhteiskunnan ja kulttuurin kehittämiseksi. Nuorisotyötä tekevät ja tukevat nuoriso- ja kansalaisjärjestöt, kunnat, nuorisotyön valtionhallinto, kirkot, seurakunnat, erilaiset yhteisöt ja jotkin oppilaitokset.

Vuonna 2008 toteutetun nuorisobarometrin mukaan suurin osa vastanneista nuorista oli tyytyväisiä nuorisotyöhön kokonaisuudessaan sekä nuorisotyöntekijöiden toimintaan. Tyytymättömyyttä herätti nuorisotyöntekijöiden määrä, verkkonuorisotyö sekä nuorten vaikuttamismahdollisuudet. (Myllyniemi 2008, 86.) Sekä itse nuorisotyöhön että kouluun kohdistuu kritiikkiä siitä, ettei nuorilla ole tarpeeksi vaikuttamismahdollisuuksia. Tämä herättää mielenkiintoisen näkökulman siitä, puuttuuko sekä koulu- että nuorisotyöstä nuorten vaikuttamismahdollisuudet vai ovatko olemassa vaikuttamismahdollisuudet vain näennäisiä. Nuorisotyön tulisi sisältää toimivia vaikuttamismahdollisuuksia

kohdatessaan nuoret kokonaisvaltaisesti ja toimiessaan yhdessä nuorten kanssa läheisemmin kuin moni muu toimija.

Nuorisotyö kohtaa nuoret kokonaisvaltaisesti, minkä vuoksi kohtaamisessa nuoren elämästä saatetaan löytää tekijöitä, jotka tekevät tästä potentiaalisen asiakkaan erilaisille sektoritoimijoille. Tällöin kyseeseen tulee moniammatillinen yhteistyö ja palveluohjaus, jolloin tarvittaessa nuorisotyö ohjailee ja poluttaa kohteenaan olevia nuoria jonkun erityisasiantuntijan luo. Tämä edellyttää toisaalta nuorisotyöltä sektoroituneen palvelujärjestelmän tuntemusta ja muilta toimijoilta kykyä nähdä nuorisotyön vahvuus ja merkitys nuoren kokonaisvaltaisessa kohtaamisessa sekä elämänhallinnan tukemisessa. (Vehviläinen 2002, 25.) Nuorisotyöntekijöiden yhteistyö yli sektorirajojen suunnitelmallisella moniammatillisella yhteistyöllä koulujen ja sosiaalityön kanssa on alkanut kehittyä vasta 2000-luvulla. Kyseinen kehitys asettaa nuorisotyölle haastetta erityisesti oman työn strukturoinnissa ja oman asiantuntijuuden esille tuomisessa muille toimijoille kuten koululle ja sosiaalityölle.

Nuoret kohtaavat sosiaalityötä koulussa koulukuraattorin kautta, joka on koulun sosiaalityöntekijä. Kuraattori toimii koulussa sosiaalityön asiantuntijana ja tukee koulun opetus- ja kasvatustyötä tavoitteenaan oppilaan myönteinen kasvu ja kehitys. Koulussa toteutettava oppilashuoltotyö lähenee sosiaalityön käsitettä siten, että sen tehtävänä on lisätä oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä sosiaalisia ja psyykkisiä ongelmia. (Aaltonen yms. 2003, 233.) Oppilashuoltotyö ryhmien kokoonpano vaihtelee sekä kunta- että koulukohtaisesti ja yleensä oppilashuoltoryhmässä on osittain myös mukana lastensuojelun sosiaalityöntekijä sekä alueen nuorisotyöntekijä.

Nuorten parissa sosiaalityön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää syrjäytymistä. Sosiaalityöntekijät sekä kuraattori kohtaavat yleensä nuoria vain ongelmalähtöisessä tilanteessa, jossa tarvitaan jotakin toimenpiteitä asian ratkaisemiseksi. Tämä tekee sosiaalityöstä puuttuvan ja kontrolloivan viranomaisen nuoren elämässä. (Aaltonen yms. 2003, 113–114, 381.) Nuoruus on sosiaalityössä jäänyt lapsuuden katveeseen, sillä sosiaalityön käytännöissä toimialueina puhutaan ikäryhmittäin lähinnä lastensuojelusta, aikuissosiaalityöstä sekä vanhussosiaalityöstä. Nuoruus ei ole omana toimialueenaan, vaan se on osa lastensuojelun laajaa ja eriytymätöntä kenttää. Asiaa pyritään kehittämään sosiaalityön

tulevaisuuteen suuntaavassa sosiaali- ja terveysministeriön toimenpideohjelmassa siten, että nuorisososiaalityö erotetaan erilliseksi toimialueeksi, koska nuoret ovat jääneet sosiaalityössä marginaaliin ja saapuvat sosiaalityön piiriin vasta kun kyse on vakavista ongelmista. (Pohjola 2009, 25.) Sosiaalityön asiantuntijuus liikkuu perhekokonaisuuden näkökulman ja yhteiskunnallisten sosiaalisten ilmiöiden ja ongelmien tunnistamisessa ja hallinnassa, jota muut viranomaiset tai ammattilaiset eivät hallitse.

Sosiaalityön yhteistyö koulu- ja nuorisotyön kanssa on tarpeen ja yhteistä moniammatillista työtä tulee kehittää. Nuoriso-, koulu- ja sosiaalityö kohtaavat samoja haasteita jatkuvasti muuttuvan nuoruuden osalta. Toimijat tarvitsevat yhteistä nuoruuden ja siihen liittyvien ilmiöiden tarkastelua ja määrittämistä oman tehtävän ja yhteistyön kehittämiseksi.

2.3 Moniammatillinen yhteistyö ja sen haasteet

Vuoden 2006 nuorisolaissa säädettiin valtakunnallisesta nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta, jonka tulisi sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat läänien ja kuntien nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle (Cederlöf 2007, 65–66). Seuraavana vuonna 2007 hyväksyttiin Suomen ensimmäinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma vuosille 2007–2011, joka sisälsi tavoitteet alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamiseksi nuorisolain mukaisesti. Ohjelman erityisenä tavoitteena oli ylittää hallinnollisia raja-aitoja sekä vahvistaa paikallisella tasolla tapahtuvaa moniammatillista yhteistyötä. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011.) Tämän lisäksi vuonna 2008 voimaan tullut lastensuojelulaki toi uutena käsitteenä ehkäisevän lastensuojelun käsitteen, jolla tarkoitettiin lasten ja nuorten kasvuolosuhteiden seuraamista ja kehittämistä sekä lapsen ja hänen perheensä tukemista kunnan peruspalvelujen piirissä ilman lastensuojelun asiakkuutta. Uudessa lastensuojelulaissa ehkäisevä lastensuojelu korosti kaikkien hallinnonalojen vastuuta lapsen ja perheen hyvinvoinnissa. Ehkäisevän lastensuojelun käsite tekee lastensuojelusta poikkihallinnollisen ja monitoimijaisen, sillä esimerkiksi kunnan nuorisotyö nähdään lastensuojelulaissa ehkäisevän lastensuojelun toteuttajana sekä kunnan peruspalveluna (Lapsi- ja nuorisopolitiikan koordinaation vahvistaminen 2010, 19; Määttä & Väänänen-Fomin 2009, 72–73.)

Nuorten parissa tehtävää työtä ohjataan ja kehitetään sekä lainsäädännön että valtakunnantason kehittämisohjelman avulla opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön ohjaamana. Tämä ei kuitenkaan ole riittävää, sillä opetusministeriön selvityksessä vuodelta 2010 todettiin, että nuorten hyvinvoinnin edistämisen kannalta eri hallinnonalojen välinen yhteistyö on välttämätön ja sen tueksi tarvitaan selkeä ja ymmärrettävä lapsi- ja nuorisopolitiikan kansallinen ohjausrakenne, jonka lisäksi ohjausrakennetta selkiytettäessä on myös huolehdittava siitä, että erilaiset ja toisiaan täydentävät lapsi- ja nuorisopolitiikan näkökulmat ovat esillä ja edustettuina (Lapsi- ja nuorisopolitiikan koordinaation vahvistaminen 2010, 12).

Vuoden 2011 alussa astui voimaan nuorisolain uudistus, jossa määriteltiin monialainen yhteistyö paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten. Uudistus edellyttää, että kunnalla on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Verkoston tehtävänä on koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Tavoitteena on edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta: taata palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus: suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi sekä edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. (Nuorisolakiuudistus 2011.)

Hallitus (Hallituksen esitys eduskunnalle 2010) osoitti esityksessään eduskunnalle nuorten ohjaus- ja palveluverkoston merkityksestä seuraavasti:

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto vakiinnuttaa monialaisen yhteistyön viranomaistehtäväksi. Nuorten palvelujen kehittämishankkeissa on osoitettu viranomaisten välisen yhteistyön olevan tulokellinen ratkaisu turvata nuorten hyvinvointipalveluja. Säättämällä monialaisesta viranomaisyhteistyöstä selkiytetään eri toimialojen tehtäviä nuorten kasvu- ja elinoloissa sekä sosiaalisessa vahvistamisessa.

Nuoriso-, koulu- ja sosiaalityön yhteiselle tehtävälle löytyy nuorisolain, lastensuojelulain että valtakunnallisen lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämisohjelman taustat ja ohjaus. Pohjola (2009, 30–31) toteaa nuorisotyöstä ja sosiaalityöstä, että ne toimivat erilli-

sestä ja erilaisesta lainsäädännöstä huolimatta samoilla tehtäväalueilla, sillä molempien lakisääteisenä tavoitteena on nuorten elämänolosuhteiden, hyvinvoinnin vahvistaminen, kasvun tukeminen, sosiaalinen vahvistaminen ja turvallisuuden takaaminen, vaikka tavoite painottuu ja ilmaistaan eri tavoilla.

Kuntatasolla eräät kunnat ovat organisoineet palveluiden suunnittelun ja johtamisen ns. elämänkaarimallin mukaisesti. Siten tavoitellaan entistä kuntalais- ja asiakaslähtöisempää palvelutoimintaa, joka on elämänkaari-ajattelun keskeisin tavoite, jonka lisäksi toisena keskeisenä tavoitteena on edistää niiden toimijoiden välistä yhteistyötä, jotka työskentelevät samankaltaisten tehtävien parissa. Toimijat hyötyvä tiivistä yhteistyöstä ja sillä saavutetaan *keskinäistä synergiaetua*. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan koordinaation vahvistaminen 2010, 18.)

Opetusministeriön muistiossa Nuorta ei jätetä (2009, 6) tuodaan esille, että nuorten ja perheiden hyvinvoinnin turvaaminen on helpointa toteuttaa ennen kaikkea perusopetuksen toimintaympäristössä, sillä siellä kohdataan koko ikäluokka, eikä muilla viranomaistahoilla ei ole vastaavaa kontaktipintaa kaikkiin nuoriin ja heidän huoltajiinsa. Rimpelä (2008, 14) korostaa että jokaisessa kunnassa lasten ja nuorten pahoinvointi on perusopetuksen väistämätön haaste ja nostaa esiin hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin oppimisen siinä missä muukin oppiminen koulussa. Lisäksi oppiminen ei ole vain yksilöllistä, vaan myös yhteisöt oppivat kuten koulut yhteisinä, jonka vuoksi *hyvinvointioppimisen* on olennainen osa yksilöiden ja yhteisöiden kehitystä. Merkittävää on se, että esikoulu ja peruskoulu muodostavat kodin ohella lapselle noin kymmenen vuotta kestävästä yhteisen kehitysyhteisön. (Rimpelä 2008, 17; 24.)

Rimpelä (2008, 26–27) tuo esille kaksi vaihtoehtoista toimintalinjaa: häiriösuuntautunut, jossa korostetaan palvelujen kehittämistä vastaamaan tarpeisiin tavoitteena alkavien ongelmien ja häiriöiden yhä varhaisempi tunnistaminen ja niihin puuttuminen, sekä *yhteisösuuntautunut toimintalinja*, jossa ensisijaisena tehtävänä on tukea kehitysyhteisöjä rakentamaan lapselle sujuvaa ja turvallista arkea tuomalla ammatillinen erityisosaaminen kehitysyhteisöjen sisään. Jos voimavaroja sidotaan häiriösuuntautuneisiin palveluihin, kehitysyhteisöjen tuki vähenee ja kuljetaan kohti häiriösuuntautuneiden palvelujen kehittämistä ja yhä varhaisempia lapsiasiakkuuksia. Yhteisösuuntautuneessa toiminta-

linjassa ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa kehitysyhteisöjä niin, että mahdollisimman suuri osa arjen haasteista voidaan kohdata ja ongelmista ainakin osa ratkaista kehitysyhteisöjen sisällä. (Rimpelä 2008, 26–27.)

Pohjola (2009, 34) toteaa, että yksilöityneen jälkimodernin yhteiskunnan lisääntyvien ongelmien myötä yhteisöllisyyden haasteet lisääntyvät, jolloin myös koululla on uudenlainen tilaus yhteisökasvatuksen keinoille vaikeasti hallittavien koulutilanteiden ja vuorovaikutusongelmien seurauksena. Yhteisöllinen ja ryhmäkeskeinen toiminta ovat nuorisotyössä arkipäivää, jolla voidaan myös ennaltaehkäistä kasvavaa nuorten syrjäytymiseen liittyvää ongelmaa. Syrjäytymiseen yksi vakavasti liittyvä tekijä on vertaisryhmän ulkopuolelle jääminen. (Komonen 2007, 430–432.) Nuorisotyön ja koulun yhteisen intressin ja synergiaedun tavoittelu edellyttää sektorikohtaisten näkemysten ja ratkaisukeinojen tarkastelua sekä muuttamista ja yhteisöllisten yhteistyömuotojen luomista.

Opetusministeriö tuo selvityksessään Nuorta ei jätetä (2009, 19) moniammatillisesta nuorisoalasta esille viranomaistyön yhteistyöhön liittyviä haasteita: palvelujärjestelmän pirstaleisuus ja sektoroituneisuus, resurssiongelmat, epäselvät vastuunjaot, salassapito ja tietojen luovutus, tiedonkulku vertikaalisesti (hallinnosta käytäntöön ja käytännöstä hallintoon), nuorten kasautuvat ja yhä vaikeammat tuen tarpeet, moniammatillisen avoimen asenteen ja koulutuksen puute, moniammatillisen työn oikeutus ja näkyvyyden puute, moniammatillisen työn poliittis-eettinen status kontrollin ja tuen jännitteisessä välimaastossa sekä moniammatillisten työyhteisöjen johtamistaitojen puute. Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö ovat käsitteinä nostettu esille ja niitä tavoitellaan toiminnassa, mutta edelleen puuttuu yhteistä näkemystä mikä merkitys ja mitä tavoitteita käsitteiden takana on. Opetusministeriön tuomien haastekohtien ratkaiseminen edellyttää yhteisen näkemyksen, tavoitteiden ja yhteisen työn löytymistä.

Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto - Kanuunaverkosto (2010) tuo esille nuorisotyön ja koulun yhteistyöstä poikkihallinnollisena yhteistyötä edustavat toiminnat kuten OMA URA- ja Jopotoiminta, joissa erityisopettaja ja nuorisotyöntekijä toimivat työpareina kytkien formaalin ja non-formaalisen oppimisen toisiinsa. Tällaisella toiminnalla on saatu yhteistyö rakentumaan myös hallinnon tasolle tiiviinä suunnittelu- ja työryhmätyöskentelyinä. Kanuunaverkosto korostaa koulun ja nuorisotyön hallintokuntien

ja professionarajojen rikkomisen sekä ”yhteisen työn” muotojen etsimisen, jonka avulla voitaisiin tavoitella yhteisesti koulun muuttumista moniammatillisiksi työyhteisöiksi ja alueidensa toimintakeskuksiksi, jossa tuetaan nuorta ja perheitä sekä vahvistetaan liikunnallista ja tervettä elämäntapaa. (Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto 2010.)

Kouluyhteistyön kehittämisen kannalta on tärkeää, että sekä koulu ja nuorisotyö molemmat sitoutuvat kehittämistyöhön ja yhteisesti perehdytään kumppaneiden pedagogiaan ja ajattelutapaan sekä sovitaan yhteisen työn pelisäännöt. Nuorisotyön tulee määrittellä sen osaaminen ja kouluyhteistyötä suuntaavat kasvatukselliset tavoitteet sekä tarkastella kriittisesti itseään moniammatillisen työn kumppanina. (Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto 2010.) Nuorisotyössä yhteisen työn ja yhteistoiminnan kehittäminen muiden toimijoiden, kuten koulun ja sosiaalityön, kanssa nostaa esiin nuorisotyön haasteet oman työnsä jäsentelyssä sekä nuorisotyön arvostuksen ja tunnustuksen nuoruuden ja nuoruuteen liittyvien ilmiöiden asiantuntijana. Moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön kehittäminen on asettanut vaateen sekä edellytykset nuorisotyölle kehittyä tieteellisesti, professionaalisesti sekä rakenteellisesti.

3 NUORISOTYÖ NUORUUDEN ASiantuntijatahoksi

3.1 Nuorisotyö ja nuorisokasvatus kasvatustieteessä

Niemisen (2010, 51) mukaan nuorisotyön ydin on kasvatuksellinen, sillä sen tarkoituksena on vaikuttaa nuoren ihmisen kehitykseen kasvatuksellisesta näkökulmasta, jolloin kasvatustiede ja erityisesti nuorisokasvatus tarjoavat sille kehyksen. Nuorisotyön jäsentämiseksi on kaivattu tieteen ja teorian apua, koska nuorisotyön merkityksen ja moniulotteisuuden vuoksi on sen jäsentäminen, tehtävien määrittely ja koulutuksen järjestäminen on ollut hankalaa. Nuorisokasvatuksen katsotaan olevan sopiva nuorisotyön kehyyksi, ei paitsi teorian hahmon samankaltaisuuden, vaan myös itse perusilmiön eli nuoruuden vuoksi. Nuorisotyön perimmäinen tarkoitus ja nuorisokasvatuksen ydin on nuoren kasvun tukeminen ja ohjaaminen. (Nieminen 2010, 52, 54–57.)

Nuorisokasvatuksena voidaan pitää kaikkea yhteiskunnassa harjoitettavaa käytännön kasvatustoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea ja ohjata nuorten kasvua sekä oppimista eri kasvuympäristöissä. Nuorisokasvatuksella voidaan myös tarkoittaa joko oppiainetta tietokokonaisuutena tai ihmisen elämänvaiheiden mukaan jäsentyvänä kasvatustieteen osa-alueena. (Nieminen 2010, 31–32, 35.) Hämäläisen (2010, 174) mukaan nuoren yksilöllinen kohtaaminen ja työskentely nuorisoryhmän kanssa ovat nuorisokasvatuksen kaksi perusmuotoa, minkä lisäksi nuorisokasvatuksen teorian tulisi kyetä käsittelemään sekä nuoren kasvatuksellista kohtaamista että ryhmä- ja yhteisödynamiikan kasvatuksellista merkitystä nuorten kanssa työskenneltäessä. Nuorisotyö jäsentyy Hämäläisen mukaan (2010, 182–183) nuorisokasvatuksellisena toimintana osaksi yhteiskunnallisen kasvatuksen kokonaisuutta, jossa nuorisokasvattajalta vaaditaan spontaania vuorovaikutusta, ymmärtämistä sekä empatiaa pelkän menetelmien käyttämisen sijaan.

Nieminen (2010, 30) toteaa, että nuorisokasvatus ja nuorisotyö ovat kasvatustieteen kummajaisia, sillä ne eivät ole saaneet pysyvää paikkaa kasvatustieteellisessä tutkimuksessa, vaikka kasvatuksessa löytyy lukemattomia nuorten kasvattamiseksi ideoituja pedagogiikkoja, didaktiikkoja ja käytäntöjä ja nuorisotyön yli satavuotinen historia nuori-

son kasvatuksesta. Nuorisokasvatus käsittelee nuorten kasvatusta, kasvua ja oppimista koskevaa tutkimusta ja teorianmuodostusta ja sopii siten kasvatustieteen osaksi auttamalla kasvatustiedettä hahmottamaan tutkimuskohteensa entistä kokonaisvaltaisemmin elinikäisen kasvatuksen ja elämänlaajuisen oppimisen näkökulmasta. Lisäksi poikkihallinnollisuuden, moniammatillisuuden ja verkostomuotoisen työtavan yleistyminen vievät kasvatuksen kenttää suuntaan, jossa raja-aitojen ylittäminen ja entistä laajalaisempi näkemys nuorisokasvatuksen käytännöistä ovat tarpeen. (Nieminen 2010, 32, 59.)

Käytännöllisenä toimintana nuorisokasvatus avautuu vain pedagogisen toimintateorian avulla, jossa Hämäläinen (2010, 169) korostaa, että on olennaisen tärkeää nimetä nuorisokasvatuksen teoriapohja pedagogiseksi erotukseksi muista mahdollisista teoriakehyksistä. Hämäläisen (2010, 171) mukaan erityisesti sosiaalipedagogiikka, jonka teoriassa yhdistyvät sosiaalisen ja kasvatuksellisen toiminnan toimintateoreettiset kehykset, tarjoaa nuorisokasvatukselle teoriapohjan, sillä se jäsentää ihmistä ympäröivän maailman ja hänen minuutensa rakentumisen vuorovaikutuksena. Tieteenä sosiaalipedagogiikka liikkuu kasvatusta ja yhteiskuntatieteiden välimaastossa korostaen yhteiskuntatieteellisten näkökulmien tarpeellisuutta kasvatustieteen ajattelussa. (Hämäläinen 2010, 171–174.) Sosiaalipedagogiikkaan liittyy ”toisin näkemisen” ja ”toisin tekemisen” pyrkimyksiä. Tällainen sosiaalisen elämän kasvatuksellisiin ehtoihin liittyvä tarkastelu on ominaista myös nuorisotyölle ja nuorisotoiminnalle, jossa toisin tekemisen eetos ilmenee monin tavoin. (Flander 2007, 91–92.) Kiilakosken (2007, 58–59) mukaan myös kriittinen pedagogiikka nostaa kyseenalaistamisen ja toisin näkemisen esiin sekä pyrkii luomaan tilaa toisinkasvatukselle, jossa se koskettaa nuorisotyöntekijöitä osana virallista kasvatustieteen järjestelmää tehtävänään tukea nuorten aktiivista toimintaa. Nieminen (2007, 39) korostaa, että nuorisotyön piirissä on mahdollista kohdata ja koetella niitä vaihtoehtoisia arvoperustoja, joita on syntynyt aikojen kuluessa elämäntilanteiden ja yhteiskunnallisten ratkaisujen moraalisiksi pohjaksi.

Modernisaatiokehitys on muuttanut vallitsevaa käsitystä kasvun ja oppimisen prosesseista sekä siirtänyt painopistettä instituutioista yhä enemmän yksilöllistä ja läpi elämän kestävästä kehityksestä korostavaksi, jossa epämuodolliset arkipäivän kasvuympäristöt ja oppimiskokemukset nousevat myös merkittäviksi muodollisen kouluinstituution rinnal-

le. Nuorisokasvatuksen kannalta tämä tarkoittaa välttämättömyyttä laajentaa myös teoreettista näkökulmaa muodollisten kouluorganisaatioiden ulkopuolelle harrastus- ja kansalaistoimintaan, nuorisotyöhön, median ja kulutuksen ympäristöihin. (Nivala & Saastamoinen 2010, 14–15.) Nuorisotyön kehitys puolestaan johtaa Cederlöfin (2004, 288) mukaan yhä vahvemmin nuorisotyön ammatillisen roolin kirkastumiseen, jossa haasteena on oman tehtävänkuvan ja roolin selkiyttäminen sekä työkentän kehittäminen yhteisissä eri toimijoihin, jossa nuorisotyö jakautuu myös uudelleen erityisalueisiin kuten koulunuorisotyöhön.

3.2 Nuorisotyön professionalistuminen ja asiantuntijuus

Niemisen (2000, 32) mukaan nuorisotyön ammattia ei ole juurikaan maassamme tutkittu professiotutkimuksen näkökulmasta, vaan tutkittuja ammatteja kasvatustieteissä ovat opettajien, konsulttien, poliisien ja sosiaalityöntekijöiden ammatit, joissa oleellisena osana on ollut koulutus. Professionilla tarkoitetaan ammatteja, joilla on tietyt ominaispiirteet sekä asema ja professionaalistumisella tarkoitetaan prosessia, jonka aikana ammatti kehittyy ja pyrkii professioksi. Professionaalisuuden tavoittelu vaatii ammattikunnalta muun muassa pyrkimystä korkeakoulussa tapahtuvaan alan tutkimukseen ja koulutukseen, oman tietäaluen rajaamista lähialueista, lain suojan hankkimista ammattitoiminnalle ja ammattietiikan edistämistä. (Niemi 2000, 32–34.)

Nuorisotyön professionalistumisen haasteena on sen asema eri yhteiskunnallis-historiallisessa tilanteessa, jolloin 2000-luvulla on ollut kyse siitä missä määrin nuorisotyöntekijät saavat äänensä kuuluviin ja tietotaitonsa yhteiseen käyttöön moniammatillisessa yhteistyössä, jossa he toimivat usein itseään vankemmin professionaalistuneiden ammattilaisten, kuten opettajien ja sosiaalityöntekijöiden, kanssa. Lisäksi nuorisotyössä ongelma tiivistyy koulutuksen organisoimisen kysymyksissä, kun pohditaan, missä määrin nuorisotyössä on tarkoituksenmukaista nojautua tieteelliseen tietoon ja korkeasteen koulutukseen. (Niemi 2000, 45–47.) Nuorisotyön tulisi saavuttaa ammattia koskevan tiedollisen nuoruuden asiantuntijan roolin suhteessa muihin nuorten kanssa toimiviin toimialoihin. Modernissa yhteiskunnassa asiantuntijuuden perusta on rakentunut tieteellisen tiedon sekä koulutuksen varaan, mutta professiotutkimuksen viimeaiko-

jen keskeinen sisältö on osoittanut, että perinteinen professioiden ja asiantuntijuuden rakenteet ovat muuttumassa asiantuntijoilta vaadittavan poikkiammatillisen ja eri tasoilla tapahtuvan vuorovaikutuksen myötä. (Nieminen 2000, 40–41, 43; Nivala & Saastamoinen 2010, 9.)

Asiantuntijuuden murrokseen kytkeytyvästä kapea-alaisen osaamisen ongelmasta on löydettävissä merkkejä myös nuorisotyössä. Asiantuntijuuden murrokseen liittyvä käsite on *avoin asiantuntijuus*, joka tarkoittaa verkostoitumista ja näin mahdollistaa yhteistyön eri alojen asiantuntijoiden ja maallikoiden kanssa, jossa olennaista on saada erilaiset tiedot sovitetuksi yhteen. Avoin asiantuntijuus pyrkii haastamaan ja kyseenalaistamaan perinteistä, ammatillisten pääomien kulttuuriseen eriytymiseen perustuvaa asiantuntijuutta. (Hirvonen 2009, 44, 46.) Filanderin (2007, 94) mukaan ei ole mikään ihme, että nuorisotyöntekijät ovat kiinnostuneita nuorisotyön ammatillistamisesta, sillä he joutuvat yhä kasvavassa määrin todistelemaa oman työnsä jatkamisen tarpeellisuutta julkisen sektorin resurssien puristuksessa.

Hirvonen (2009) tarkastelee nuorisotyöammatin paikkaa sosiaalisen asiantuntijuuden areenoilla ja toteaaakin, että nuorisotyön asema ns. kolmantena kasvatustahona perheen ja koulun ohella on huomioitava, sillä nuorisotyöllä on keskeinen rooli nonformaalin ja informaalin oppimisen ympäristönä. Nuorisotyöntekijä kohtaa nuoren hänen omalla maaperällään muodollisten kasvatusinstituutioiden ulkopuolella. Tämä edellyttää erityistä ammattitaitoa siksi, että kohtaamiseen ei sisälly lähtökohtaisesti kontrolli- tai velvoite-elementtiä, vaan kohtaaminen perustuu nuoren vapaaehtoiseen osallistumiseen, jossa luodaan nuoreen turvallinen ja luottamuksellinen kontakti. Kyseinen ammattitaito ja rooli asettavat nuorisotyön sosiaalisen asiantuntijuuden kentälle asemaan, jota muilla ammattikunnilla ei ole. (Hirvonen 2009, 49–50, 54–55.)

3.3 Nuorisotyö suhteessa koulutyöhön ja sosiaalityöhön

Koululla koetaan olevan parhaimmat edellytykset tunnistaa ja ohjata tukea tarvitsevia nuoria eri palveluiden piiriin sen takia, että koulu tavoittaa kaikki ikäluokat ja toimii nuorten luontaisena kasvuympäristönä kodin lisäksi. Kouluttaja-kehittäjä Atso Juote

nostaa esille perinteisen raja-aidan madaltumisen sosiaalityön ja nuorisotyön välillä, jonka myötä vastaavanlainen raja-aidan madaltuminen on tapahtumassa tulevaisuudessa myös opettajuuden ja nuorisotyöntekijyyden välillä. (Sarha 2005, 15.) Opetusministeriön kouluhyvinvointityöryhmän muistiossa (2005) tuodaan julki koulun merkitys lapsen hyvinvoinnissa siten, että koulu yhteisön arki sisältää tekijöitä, jotka itsessään voivat joko vahvistaa tai heikentää lasten hyvinvointia. Koululla on myös mahdollisuus omalta osaltaan tukea haavoittuvissa oloissa elävien lasten hyvinvointia ja selviytymistä, kunhan se saa siihen riittävät voimavarat yhteiskunnalta.

Aittola (2010, 346) toteaa, että onnistuakseen pedagogisesti koulun on oltava opetukseen ja uusien tietojen omaksumiseen keskittyvä julkinen instituutio, jonka tulee olla riittävän erilainen nuorten elämismailmaan ja vallitsevaan kulttuuriin nähden. Näin ajateltuna koulun olisi tärkeää tavoitella erilaisten uusien elementtien tietoista hyödyntämistä, joiden avulla voidaan vähentää nuorten itsekeskeisyyttä ja lisätä yhteistoimintakykyä. Koululta, kuten muiltakin kasvatusinstituutioilta, edellytetään kykyä ja halua ohjata nuoria kohtaamaan vieraita ihmisiä, uusia paikkoja, asiasisältöjä ja omasta poikkeavia näkökulmia ja siten rakentaa siltoja nuorten kokemus- ja elämismailman ja koulumailman välille. (Aittola 2010, 346–347.)

Koulu nousee nuorten elämässä merkittävänä tekijänä myös tärkeäksi kumppaniksi nuorisotyölle. Cederlöfin (2007, 207) mukaan Suomessa kunnan nuorisotyön ja koulujen yhteistyö vaihtelee vähäisestä vakiintuneisiin yhteistyökäytäntöihin, vaikka yhteistyötä on pyritty aktiivisesti kehittämään. Kansainvälisesti on löydettävissä joitakin malleja nuorisotyön ja koulujen välisen yhteistyön kokemuksista. Esimerkiksi Iso-Britanniassa nuoriso- ja koulutoimen yhteistyö aloitettiin vuonna 2003, ja siellä eri toimintamuodoiksi määrittyivät kohdennettu ryhmätoiminta tarvelähtökohdista, oppilaskuntatoiminta, kerhotoiminta, teemapäivät, ryhmäyttäminen ja moniammatillinen yhteistyö (oppilashuoltoryhmässä). Haasteita yhteistyössä oli esiintynyt erityisesti nuorisotyöntekijöiden koulutuksen puutteesta koulussa toimimiseen ja nuoriso- ja koulutoimen erilaiset toimintatavoissa ja -kulttuureissa. Nuoriso- ja koulutoimen yhteistyön nähtiin kuitenkin tuottavan tulosta siten, että nuorisotyöntekijät vaikuttivat selvästi oppimistulosten parantamiseen, nuoret olivat iloisempia ja itsevarmempia ja oppilaiden henkilökohtaista

kehitystä oli edistetty mm. non-formaalin oppimisen avulla. (Koulu ja nuorisotyö nuoren kasvun tukijana 2007.)

Ero nuorisotyön ja koulun toiminnassa nousee esiin niiden erilaisesta suhteesta nuoreen. Toimintakulttuuriltaan koulu on vahvasti muodollinen ja byrokraattinen historiallinen instituutio, joka edustaa selkeästi yksilöihin kohdistuvaa valtaa (oppivelvollisuus). Koulu käyttää valtaa oppivelvollisuuden muodossa, jonka avulla on kuitenkin vaikea innostaa ja motivoida nuoria toimintaan. Nuorisotyö taas on toisaalta sisällöltään ja asenteeltaan vapaampaa, vapaamuotoisempaa kasvatus- ja vaikuttamistehtävästään huolimatta. Pakkovallan puuttuminen nuorisotyössä edellyttää nuorten kuulemista ja motivaation löytymistä toiminnan toteutukseen. Nuorisotyöntekijät ja opettajat käyttävät useasti samoja menetelmiä, kun pyritään nuorten oppimistavoitteisiin osallistamalla ja hyödyntämällä erilaisia oppimistilanteita. (Sarha 2005, 37; Cederlöf 2004, 63–54.)

Nuorisotyöntekijä voi edustaa joillekin nuorille opettaja-auktoriteetista poikkeavaa ”mukavampaa” aikuista henkilöä, jota vastaan ei tarvitse kapinoida, jolloin vastaavasti opettaja voi kokea nuorisotyöntekijän itselleen vastakkaisena kaiken sallivana aikuise-
na. Tällainen tilanne edustaa nuorisotyön dilemmaa siinä, että nuorisotyöntekijän tulisi pystyä toimimaan luotettavasti ja vakuuttavasti sekä nuoriin että kouluun päin. (Cederlöf 2004, 63–64.) Filander (2007, 93) nostaa esiin nuorisotyöntekijät ns. rajatila-ammattilaisina, jotka seisovat erilaisten toimintamuotojen rajoilla ns. kasvun kolmansissa tiloissa olemalla osa virallista kasvatusjärjestelmää sekä samalla liittyen suoraan nuorten elämysmaailmaan.

Nuorisotyön sisältö rakentuu sosiaalisissa suhteissa nuorten välillä, nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välillä sekä nuorten ja muiden ihmisten välillä, jossa nuorten sosiaalinen vahvistaminen on nuorisotyön tavoitteellista toimintaa. Nuorisotyölle ominainen vuorovaikutuksellisuus rakentaa avoimuutta ja dialogisuutta, jossa nuoret määrittellään aktiiviksi toimijoiksi ja nuorisotyön osapuoliksi. Jopa passiivisetkin nuoret nähdään potentiaalisesti osallistuviksi ja aktiivisiksi. (Cederlöf 2007, 64–65.) Nuorisotyölle tyypillisin sosiaalimuoto on Niemisen (2007, 29–30) mukaan pienryhmätoiminta, joka perustuu siihen että ryhmä on nuorille luonteenomaisin toimintaympäristö. Gretshel (2007, 256) nostaa esille, että myös koulun toimintakulttuuriin tehtävänä on edistää oppilaiden yh-

teistoimintaa, mutta koulu ei itsessään arvosta tarpeeksi oppilaiden välistä vertaiskeskustelua eikä osaa hyödyntää nuorten vertaiskeskustelun dynaamisuutta, vaan pitää sitä perinteisesti häiriönä ja niistä näistä jutteluna.

Nuorisotyön sosiaalisuutta korostava toimintakulttuuri yhdistää sen myös sosiaalityöhön. Nuorta lähestytään yhteisöjen ja yhteiskunnan jäsenenä, jolla kuitenkin on yksilöllinen elämäntilanne. Sosiaalinen ulottuvuus tuo näkemyksen, jossa ihmisten katsotaan olevan sosiaalisia, mutta toisaalta yksilöt ja yhteisöt ovat myös epäsosiaalisia ja syrjäytettäviä, jolloin sosiaalityössä että nuorisotyössä tehtävänä on edistää yksilöiden ja yhteisöjen suvaitsevaisuutta ja osallisuutta omassa arjessaan. (Raitakari & Virokannas 2009, 8.) Nuorten elämän haasteiden ja uhkien kannalta nostaa Cederlöf (2007, 207) tärkeäksi tekijäksi nuorisotyön toimijoiden ja sosiaali- ja terveystoimen välisen yhteistyön.

Sosiaali- ja nuorisotyö ovat yhteistyökumppaneita ongelmalähtöisesti. Lähtökohtana on yleensä nuorten sosiaalisen syrjäytyminen ja tavoitteena erilaisten koulutus-, työllistymis-, ja kuntoutumisväylien kehittäminen. Sosiaali- ja nuorisotyötä yhdistävät tilannekohtaiset siirtymät ongelmalähtöisen joillekin nuorille ja kaikille nuorille suunnattujen työotteiden välillä. Moniammatillisuutta tarjotaankin usein keinona ylittää sosiaali- ja nuorisotyön kentällä olevia rajoja ja ammatillisia eroja sekä saavuttaa kokonaisvaltainen näkemys. (Raitakari & Virokannas 2009, 5–6, 8.) Hirvosen (2009, 58) mukaan nuorisotyö ja sosiaalityö voivat sosiaalisen asiantuntijuuden kentällä parhaimmillaan muodostaa yhdessä sellaista asiantuntijuutta, joka kommunikoi työn kohteen kanssa ja perustuu molemminpuoliseen arvostukseen toisen ammattikunnan asiantuntijuutta ja erityislaatuista kohtaamista.

Samanlaisuus nuorisotyön ja sosiaalityön välillä korostuu tuen ja kontrollin välisenä jännitteenä. Nuorisotyössä tuki ja kontrolli määrittyvät kasvatukseksi, kun taas sosiaalityössä se näyttäytyy viranomaistyönä arjen tukemisena tai siihen puuttumisena. (Raitakari & Virokannas 2009, 8–9.) Molempien tehtävänä on nuorten sosiaalistumisen tukeminen muuttuvassa ja yhä haastavammassa yhteiskunnassa. Nuorisotyön yhteiskunnallinen tilaus rakentuu yksinomaan suhteessa nuoruuteen, jonka takia sillä on tavallaan monopoliasema nuoruuden hallinnoinnissa. Sen sijaan sosiaalityö on keskittynyt lastensuojelun näkökulmasta käsitteellisesti lapsuuteen, jonka vuoksi sillä on edelleen hieman

kehittymätön suhde nuorten kysymyksiin. (Pohjola 2009, 27–28.) Viime aikoina onkin sosiaalityön parissa noussut keskustelua siitä, tulisiko nuoret määrittää selkeämmin omaksi kohderyhmäkseen, jonka kanssa työskentely edellyttää myös sosiaalityöltä erityistä tietoperustaa (Raitakari & Virokannas 2009, 10–11).

4 KEHITTÄMISTOIMINTA JA TOIMINTATUTKIMUS

4.1 Toimintatutkimuksen luonne

Kehittämistoiminta tapahtuu erilaisissa toimijaverkostoissa, joissa asiantuntijat voivat kehittää uusia innovaatioita. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta kohdentuu tutkimuksen ja kehittämistoiminnan risteyspaikkaan, jossa käytännön ongelma ja kysymykset ohjaavat tiedontuotantoa, jolla tavoitellaan konkreettista muutosta samalla pyrkien perusteltuun tiedon tuottamiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 17, 21–23.) Toimintatutkimus on pääasiassa laadullinen lähestymistapa, jossa voidaan hyödyntää myös kvantitatiivisia menetelmiä. Yksi toimintatutkimuksen lähtökohdista on reflektiivisyys, jonka avulla pyritään uudenlaiseen toiminnan ymmärtämiseen sekä sen kehittämiseen. (Tappura 2009.) Aaltola ja Syrjälän (1999, 15, 17) mukaan tieto ei ole pysyvää, vaan se kehittyy jatkuvasti, jolloin esimerkiksi toimintatutkimuksessa ei ole olemassa mitään ehdottomasti oikeaa ja väärää, sillä se on jatkuvassa muutoksessa, ja sen vuoksi sitä on vaikea kuvata. Toikko ja Rantanen (2009, 30) nostavat esiin, että kehittämisprosessi itsessään ohjaa tutkimusprosessin etenemistä, minkä vuoksi toimintatutkimuksellista tutkimusprosessia ei useinkaan voida tarkoin ennalta suunnitella.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusongelma täsmentyy tutkimuksen ajan, jolloin esimerkiksi toimintatutkimuksessa havaitaan uusia ongelmia, mistä seuraa uuden toimintatutkimussyklin toteuttaminen (Kiviniemi 1999, 70). Toimintatutkimuksen tutkimussyklejä kuvataan useimmin spiraalina, vaikkakin spiraalimallia on arvosteltu kaavamaisuudesta, sillä sen on todettu jopa kahlitsevan toimintatutkimuksen tekijää. Spiraalin heikkoutena on kuvattu sitä, että todellisuudessa toiminta ei ole aina eteenpäin kehittyvää, eikä tutkija alussa välttämättä edes tiedä kaikkia tutkimusongelmia. (Heikkinen & Jyrämä 1999, 37–38.)

Toimintatutkimuksessa pyritään vaikuttamaan toimintaan tutkimuksen avulla, jota toteutetaan muutokseen tähtäävällä väliintulolla eli interventiolla (change intervention). Interventiolla muutetaan todellisuutta, jotta sitä voitaisiin tulkita, ja toisaalta todellisuut-

ta tulkitaan, jotta sitä voitaisiin muuttaa. (Heikkinen & Jyrkämä 1999, 44–45.) Kiviniemen (1999, 66, 70) mukaan toimintatutkimuksessa korostetaan tutkijajohtoisuuden sijasta kohderyhmän omia tavoitteita tutkimustoiminnan suuntaamisessa, jossa tutkija pyrkii auttamaan toimijoita kehittämään itsessään oman toimintansa arvioinnin ja reflektoinnin taitoja. Heikkinen (2001, 171) tuo esille, että toimintatutkimuksella tarkoitetaan sosiaalista toimintaa, jonka tarkoituksen on tutkia ja kehittää ihmisten yhteistoimintaa. Toimintatutkimus edellyttää siten osallistumista ja osallistamista, joka puolestaan Toikon ja Rantasen (2009, 99) mukaan edellyttää osallistumista edistävilä välineiltä emotionaalista ulottuvuutta mahdollistaen avoimen ja tasavertaisen osallistuminen sekä erilaisten intressien avaamisen.

Osallistavassa toimintatutkimuksessa kehittäjät ovat aktiivisia toimijoita ja toimijat aktiivisia kehittäjiä. Osallistavassa toimintatutkimuksessa pyritään laajenevaan dialogiin, jolloin toisilta pyritään oppimaan ja heistä ollaan kiinnostuneita. (Toikko & Rantanen 2009, 91, 63.) Praktisessa toimintatutkimuksessa ulkopuoliset tutkijat toimivat yhdessä ammatinharjoittajien kanssa ja tutkijat pyrkivät auttamaan ongelmien havaitsemisessa ja käsitteellistämisessä, toiminnan suunnittelussa sekä saavutetun muutoksen kokonaisvaikutusten arvioinnissa. Praktisessa toimintatutkimuksessa yhteisössä käydään arvokeskustelua siitä, millaisia päämääriä pidetään arvokkaina. (Huttunen, Kakkori & Heikkinen 1999, 168.)

4.2 Laadullisen tutkimuksen analyysi

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä mahdollisimman tiheään analyysiin. Kehittämistoiminnassa joudutaan usein tyytymään huomattavasti karkeampaan jäsenystapaan, jolloin ei ole tarkoituksenmukaista analysoida kaikkea mahdollista aineistoihin sisältyvää tietoa. Kehittämisaineistojen analyysit ovat siten kapeampia ja pinnallisempia kuin perinteiset tutkimusanalyysit, ja niissä tyydytään usein laadullisen aineiston luokitteluun ja karkeaan tulkintaan. (Toikko & Rantanen 2009, 140–141.) Toimintatutkimuksessa korostuu kentältä saatavan aineiston merkitys teoreettisen tarkastelun jäsentäjänä ja käyttöteoreettisen tietämyksen kehittäjänä. Aineiston analysointi etenee usein aineistonkeruun päätyttyä analyyttisen ja synteettisen vaiheen kautta, jossa analyyttisessä vai-

heessa aineisto luokitellaan sekä jäsennetään eri teema-alueisiin ja synteettisessä vaiheessa etsitään temaattinen kokonaisrakenne aineistolle. (Kiviniemi 1999, 70–71, 77–78.)

Tutkimuksista voidaan puhua aineistolähtöisenä, teoriasidonnaisena tai teorialähtöisenä. Aineistolähtöisessä analyysissä teoria jäsentää aineostoa ja teoriasidonnaisessa analyysissä on teoreettisia kytkeitä, mutta se ei suoraan nouse teoriasta tai pohjautu teoriaan. Teorialähtöisessä analyysissä ei ole yhtä ainoaa suurta teoriaa, vaan teorialuku on usein sekalainen kokoelma erilaisia aiheeseen liittyviä teorioita ja aikaisempia tutkimustuloksia. (Eskola 2001, 136–137.) Teoriaohjaavan analyysin päättelyn logiikasta on usein kyse abduktiivisesta päättelystä, jossa ajatteluprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja valmiit mallit. Teoriaohjaavassa aineistoanalyysissä teoreettiset käsitteet tuodaan aineistoon valmiina, ilmiöstä ”jo tiedettyinä” käsitteinä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–97, 117.)

4.3 Toimintatutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on perinteisesti käytetty validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin tutkimustulos vastaa asioiden tilaa todellisuudessa, ja reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan sitä, kuinka samana tutkimustulos pysyy, jos tutkimus toistetaan uudelleen. Validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet eivät kuitenkaan sovi sellaisinaan toimintatutkimukseen. Toimintatutkimuksen tavoitteena on tarkoituksellisesti muuttaa tilannetta (interventioilla), jolloin reliabiliteetin (väliintulevien muuttujien) poistaminen ei ole tarkoituksen mukaista. (Huttunen yms. 1999, 113–114.)

Laadullisen tutkimuksen piirissä kysymykset reliabiliteetista ja validiteetista on pyritty korvaamaan vakuuttavuuden käsitteellä, jolloin tutkijan on vakuutettava tiedeyhteisö tekemällä tutkimusta koskevat valinnat ja tulkinnat näkyväksi näyttämällä aineistonsa ja siihen perustuva argumentaatio mahdollisimman avoimesti (Toikko & Rantanen 2009, 123). Toinen näkökulma toimintatutkimuksen pätevyyteen on, että sen avulla kehitetään yhteisön toimintaa siten, että uusi käytäntö osoittautuu toimivaksi (Huttunen yms. 1999,

118). Kehittämistoiminnassa luotettavuus tarkoittaa käyttökelpoisuutta, jossa kehittämistoiminnassa syntyvän tiedon tulee olla todenmukaisuuden lisäksi myös hyödyllistä. (Toikko & Rantanen 2009, 121–122.) Lisäksi tutkimuksen tulee olla johdonmukainen, joka tarkoittaa tutkimusaineiston keräämisen ja analysoinnin läpinäkyvää kuvaamista sekä tutkimuksessa tapahtuvien kehitysprosessien avaamista, joista selviää tutkimusprosessin aikana tapahtunut tutkimustehtävän täsmennys sekä erilaiset metodiset ratkaisut ja aineistonkeruu muodot (Toikko & Rantanen 2009, 123–124; Kiviniemi 1999, 79).

5 KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖ

5.1 Toimintaympäristö ja taustat

Kokkola on Keski-Pohjanmaan maakunnan taloudellinen, hallinnollinen ja sivistyksellinen keskus, jossa asuu vajaa 50 0000 asukasta, joista noin 14 prosenttia puhuu äidinkielenään ruotsia. Kokkolan kaupunki on perustettu vuonna 1620, ja kunta on laajentunut kuntaliitosten kautta viimeksi vuonna 2009, kun Kälviän, Lohtajan ja Ullavan kunnat liittyivät Kokkolaan. Kokkolan kaupungin nuorisotyön tehtävänä on edistää nuorten hyvinvointia ja osaamista koko kaupungissa. Nuorisotyö tarjoaa mm. avustuksia nuorisjärjestöille ja -ryhmille, nuorisotiloja nuorten ja järjestöjen käyttöön, vapaa-ajanaktiviteetteja nuorille, kerhotoimintaa, paikallisia ja kansainvälisiä projekteja sekä nuorten kulttuuritoimintaa. (Kokkola 2010.)

Vuoden 2009 kuntaliitoksen myötä Kokkolan nuorisopalveluiden tulosalueen toiminta-alue laajeni ja nuorten määrä nousi. Samaan aikaan nuorisopalvelut eli muutenkin muutosprosessia, joka oli lähtenyt käyntiin jo vuoden 2007 lopulla kun 1990-luvun alkupuolelta asti täyttämättä ollut nuorisotoimenjohtajan virka päätettiin täyttää. Vuoden 2010 osalta yli kolmasosa vakituisesta henkilöstöstä oli valittu tehtävään viimeisen kahden vuoden aikana. Kuntaliitoksen ja henkilömuutoksien myötä Kokkolan nuorisopalvelut oli tilanteessa, jossa nuorisotyön perustehtävää ja sen eri alueiden toimintoja tarkasteltiin ja määriteltiin uudelleen. (Djupsund 2010b, 3.)

Kokkolan nuorisopalvelut on viime vuosien aikana kehittänyt yhteistyötä koulujen kanssa erilaisten hankkeiden ja yksittäisten yhteistyömuotojen kautta. Merkittävä yhteistyön kehitys koulujen kanssa tapahtui kuitenkin syksyllä 2009, kun nuorisopalveluiden henkilöstöstä nimettiin vastaavat kumminuoriso-ohjaajat jokaiselle Kokkolan yläkoululle, ja heille varattiin työaikaa kouluyhteistyön toteuttamiselle. Yhteistyön aloittaminen eteni itsenäisesti jokaisen nimetyn kumminuoriso-ohjaajan ja yläkoulun omina suunnitelmina mahdollisista yhteistyömuodoista. Kumminuoriso-ohjaajien nimeäminen

nuorisopalveluissa edusti kouluysteistyön pysyväluonteista kehittämistyötä erilaisten kokeilujen ja hankkeiden sijaan. (Djupsund 2010a.)

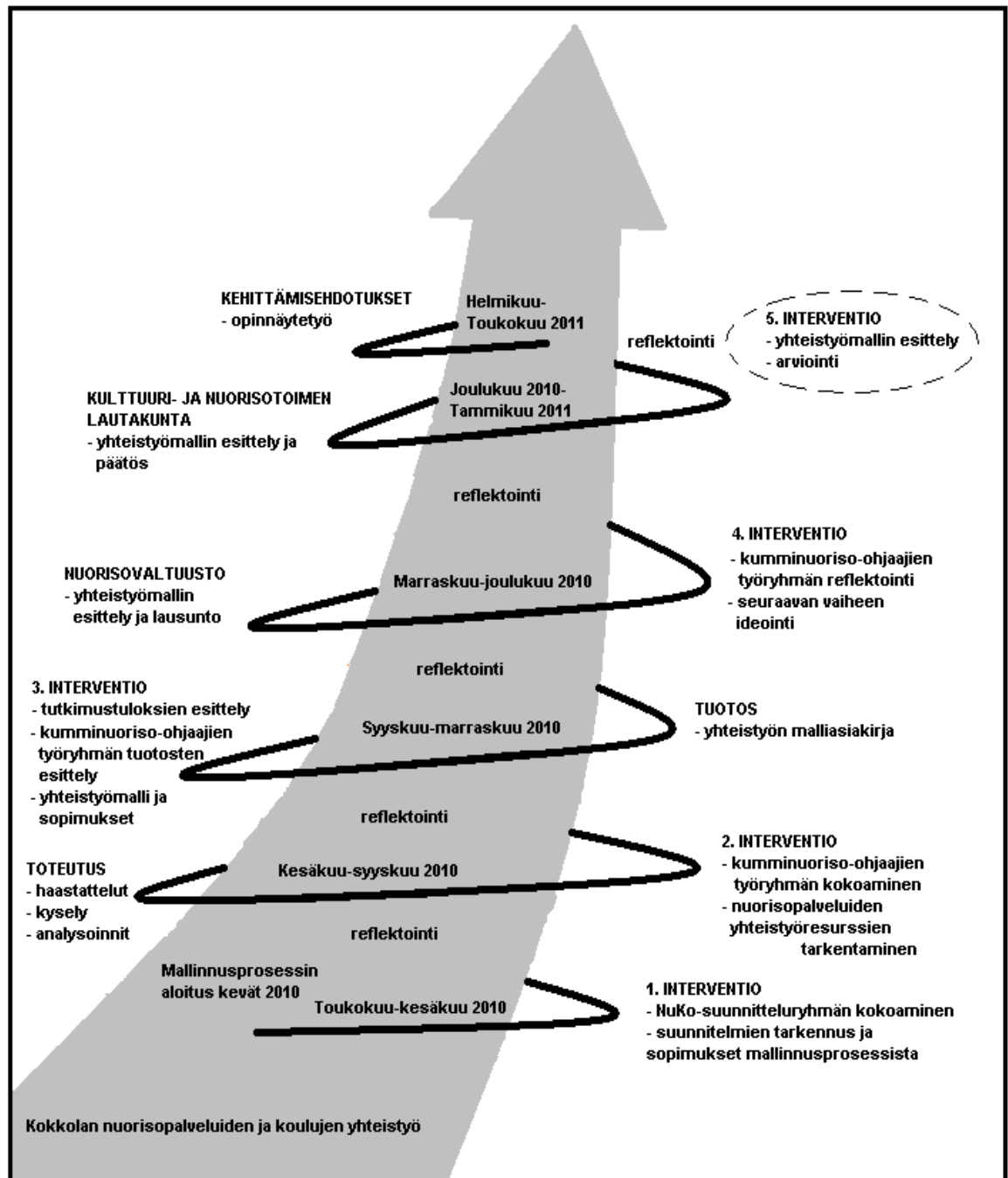
Vuoden 2010 aikana viimeisteltyyn Kokkolan sivistyskeskuksen strategiaan sisältyi myös opetustoimen strategian ja nuorisopalveluiden strategian luominen, jonka puitteis- sa nähtiin tarpeelliseksi lähtöä selkeämmin mallintamaan nuorisopalveluiden ja koulu- jen yhteistyön rakenteita. Lisäksi Kokkolan kaupungin nuorisopalvelut tulosalueen ke- hittämisstrategiaan vuosille 2010–2020 asetettiin tavoitteita nuorisolain edellyttämän monialaisen yhteistyön kehittämiseksi, jossa nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten kanssa sekä yhteistyönä nuorten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. Moniammatillisella ja poik- kihallinnollisella työotteella pyritään saavuttamaan enemmän kuin mitä yksittäiset toi- mijat voivat omillaan saavuttaa. (Djupsund 2010a.)

Kouluysteistyön rakenteiden luomiseksi Kokkolan nuorisopalvelut päätyi tekemään ostopalvelusopimuksen Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) rahoittaman Taitavat Nuoret -projektin kanssa, joka oli vuosien 2007–2010 ai- kana kehittänyt erilaisia uusia yhteistyömalleja alueen koulujen ja eri lapsi- ja nuoriso- toimijoiden välille. Kokkolan nuorisopalvelut ja Taitavat Nuoret -projekti olivat aikai- sempien vuosien aikana yhteistyössä toteuttaneet erilaisia interventioita sekä ryhmäyt- tämistöimintää kouluysteistyöhön. Näiden kahden toimijan välillä oli siten myönteisiä kokemuksia kouluysteistyöstä, yhteistä intressiä kouluysteistyön kehittämiseen sekä toimijoiden välistä luottamusta. Nuorisopalveluiden kouluysteistyön mallinnuksen os- topalvelusopimus astui voimaan 3.5.2010 työnimellä Kokkolan NuKo-malli eli Kokko- lan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli.

5.2 Tutkimus- ja kehittämisprosessin kuvaus

Toimintatutkimuksessa selvitettiin nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön nykytila ja tavoitetila sekä mallintaa yhteistyö. Lisäksi mukaan otettiin nuorten näkökulma. Toi- mintatutkimukseen osallistuivat koulujen ja nuorisotyön edustus sekä alueen nuoret. Kokkolan nuorisopalveluiden kouluysteistyötä lähdettiin mallintamaan osallistavalla

sekä osittain praktisella toimintatutkimuksella, joka nähtiin sopivimpana kehittämistoiminnan menetelmänä. Toimintatutkimus toteutettiin (toukokuu 2010 - huhtikuu 2011) neljässä vaiheessa: 1) tutkimusongelman tarkennus ja esiselvitys, 2) tiedontuottaminen ja teoreettinen viitekehys, 3) interventiot ja yhteistyömalli sekä 4) tulokset, johtopäätökset ja raportti. Toimintatutkimuksen prosessin kuvaukseksi on hyödynnetty spiraalimaista kuviota prosessin kehittymisestä eri vaiheittain tutkimuksen aikana (KUVIO 1).

KUVIO 1. Toimintatutkimuksen spiraali (mukaillen Heikkinen & Jyrkämä 1999, 37)

Ensimmäisessä vaiheessa (noin 1 kk) tarkennettiin tutkimusongelmaa ja -menetelmiä sekä tutustuttiin tutkimusaihetta sivuvaan kirjallisuuteen ja valmistauduttiin tiedontuotannon vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa tutkimuksen tilaaja (Kokkolan nuorisopalvelut) sekä tuottaja (tutkija) keskustelivat tutkimuksen toteutuksesta. Yhteisesti luotiin tutkimussuunnitelma (opinnäytetyötasoisesti) siitä, mitä tavoitteita tutkimukselle asetetaan ja millä tutkimusmenetelmillä niitä voidaan tavoittaa. Alkuperäisen tutkimussuunnitelman mukaisesti kehittämistehtäväksi määrittyivät: 1) miten mallintaa nuorisopalveluiden kouluysteistyö mallinnetaan, 2) mitkä ovat mallinnettavan yhteistyön puitteet ja 3) miten poikkihallinnollista yhteistyörakennetta ylläpidetään. Tutkimuksen tavoitteeksi asetettiin kouluysteistyön mallinnuksen tuottaminen nuorisopalveluille koordinointi- ja kehittämis ehdotuksineen sekä sosiaalitoimen osallistaminen yhteistyörakenteeseen.

Toisessa vaiheessa (noin 3 kk) koottiin tietoa aiemmista tutkimuksista ja hankkeista Suomessa ja kansainvälisesti sekä tuotettiin tietoa yksilöhaastatteluilla ja kyselyllä. Kootun ja tuotetun tiedon avulla hahmotettiin teoreettinen viitekehys, lähtö- ja tavoitetila sekä siihen liittyvät osatekijät. Ensimmäisessä INTERVENTIOSSA (NuKo-suunnitteluryhmä 11.6.2010) avattiin yhteistyön lähtökohdat ja tarpeet yhdessä yläkoulujen rehtorien (6 henkilöä), nuorisopalveluiden kumminuoriso-ohjaajien (6 henkilöä), oppilashuoltotiimin edustajien (2 henkilöä), sivistyskeskuksen kehittämispäällikön, nuorisotoimen johtajan ja tutkijan kanssa. Interventio keskittyi avaamaan keskustelua tutkimuksen tarpeesta yhteistyöhön sekä siinä huomioitavista asioista kuten erilaiset toimintakulttuurit ja niiden yhteensovittaminen. Toimintatutkimuksen toivottiin tuovan yhteistyöhön mallin myötä pysyviä rakenteita ja sen kehittäminen nähtiin yhteisenä intressinä, jolla kyettäisiin tukemaan kokonaisvaltaisemmin yläkouluikäisiä nuoria, saamaan aikaiseksi uudenlaisia toimintamahdollisuuksia nuorten palveluverkoston sekä kehittämään toimijoiden välistä tiedonkulkua. Kutsutun työryhmän sovittiin toimivan mallinnusprosessin ajan NuKo-suunnitteluryhmänä, joka toimi mallinnusprosessia linjaavana sekä sen sisältöjä määrittävänä työryhmänä.

Toimintatutkimuksen tiedon tuottamiseen osallistuivat ennalta määritetty nuoriso- ja opetustoimen operatiivisen ja hallinnon tason henkilöstö: yläkoulujen rehtorit, yläkouluille nimetyt kumminuoriso-ohjaajat, nuorisotoimen johtaja, sivistyskeskuksen kehittä-

tämisspäällikkö ja oppilashuoltotiimin edustus (yksilöhaastattelut ja työkonferenssit). Lisäksi tiedon tuottamiseen osallistuivat yläkoulujen oppilaat (kysely). Toimintatutkimuksen aineisto kerättiin 1) strukturoidulla kyselyllä nuorille ja 2) puolistrukturoidulla teemahaastattelulla yläkoulujen rehtoreille ja kumminuoriso-ohjaajille.

Nuorille suunnatun strukturoidun kyselyn tavoitteena oli selvittää nuorten sen hetkisiä tarpeita, miten niihin vastataan koulun osalta, miten he suhtautuisivat kumminuoriso-ohjaajaan sekä mitä he pitäisivät tärkeinä asioina kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa. Kyselyä ei voitu toteuttaa koko perusjoukolle sen suuren määrän vuoksi, vaan otokseksi valittiin ositettu otos yläkouluikäisistä. Ositetun otoksen avulla saatiin edustava pienoisjoukko perusjoukosta sekä tieto nopeasti. Otokseen valittiin yläkoulun kahdeksaluokkalaiset, koska kyseisellä ikäluokalla oli enemmän kokemusta yläkoulusta verrattuna seitsemäsluokkalaisiin ja kuitenkin vielä yläkoulua riittävästi jäljellä yhdeksäsluokkalaisiin nähden. Kahdeksaluokkalaisista kyselyyn vastasi jokaiselta yläkoululta kaksi perusluokkaa sopivana tilastoyksikkönä. Tarkemmat otosmäärät sekä vastausprosentit on esitetty tutkimustuloksissa luvussa 5.1.

Strukturoitu kysely nuorille esitettiin kahdella yläkouluikäisellä pojalla heinäkuussa 2010, jotta voitiin varmistua kysymysten ja vastausvaihtoehtojen ymmärrettävyydestä. Esitestauksen myötä kyselylomaketta korjattiin. Kysely rakennettiin ja toteutettiin tilastollisiin analyysieihin perustuvalla analyysimoduuli webropolilla, jotta sen toteutus olisi mahdollisimman vaivatonta ja nopeaa sekä osallistujille että tutkijalle. Kysely nuorille toteutettiin elokuussa 2010 webropolkyselynä siten, että kouluille oli lähetetty yleinen tunnus, jonka kautta oppilaat pääsivät vastaamaan kyselyyn joko suomeksi tai ruotsiksi (LIITE 1). Webropol mahdollisti kyselyn aineiston tuloksien nopean ja selkeän raportoinnin taulukkoina ilman vastauksien erillistä syöttöprosessia. Kyselyn tulokset esitettiin webboltaulukkoina ja avoin kohta luokiteltiin vastauksien mukaan. Aineistosta ei analysoitu kaikkea mahdollista informaatiota, vaan analysoinnissa tyydyttiin aineiston luokitteluun ja karkeaan tulkintaan.

Puolistrukturoitu teemahaastattelu toteutettiin yläkoulujen rehtoreille ja koulujen kumminuoriso-ohjaajille. Haastattelun tavoitteena oli selvittää yhteistyön nykytila sekä tavoitetila. Tutkimusmenetelmäksi valittiin puolistrukturoitu teemahaastattelu, koska

sen koettiin sopivan menetelmäksi aiheen ennalta määriteltyjen teemojen vuoksi. Puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla tuotiin esille aihe, johon tutkimuksella haluttiin paneutua, muttei määritetty liikaa haastateltavien vastauksia ja vastausvaihtoehtoja (LIITE 2). Myös tutkija itse koki kyseisen tutkimusmenetelmän antavan tilaa avoimelle keskustelulle haastateltavien kanssa kuitenkin etukäteen valittujen teemojen piirissä.

Puolistrukturoidun haastattelulomakkeen pohjana toimi suunniteltu tiedonhankintakaavio, jonka avulla pyrittiin hahmottamaan (LIITE 3), mitä tietoa haastattelun avulla haluttiin. Lomake esitettiin vastaavan kohderyhmän edustajalla kesäkuussa 2010, jonka jälkeen lomaketta ja haastattelutilanteen vuorovaikutuskeinoja korjattiin esitestauksen pohjalta. Puolistrukturoidut teemahaastattelut toteutettiin kesän 2010 aikana. Jokainen haastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin. Litteroidut haastattelutekstit syötettiin laadulliseen tekstianalyysiohjelmaa ATLAS.ti 6.0. ATLAS.ti on kehitetty nimenomaan strukturoimattoman tai puolistrukturoidun tekstiaineiston temaattiseen luokitteluun. Litteroidut haastattelut tallennettiin ATLAS.ti-ohjelmaan ns. primääritiedostoina, jolloin niitä pystyi käsittelemään ja koodaamaan, kuitenkin siten, että alkuperäinen haastattelu teksti pysyi muuttumattomana ja sitä pystyi tarkastelemaan uudelleen. Se mahdollisti toimintatutkimuksen osalta haastatteluaineiston nopean koodauksen, luokittelun ja analysoinnin. Ohjelman avulla tutkija pystyi rakentamaan erilaisia yhteyksiä luokkien välille sekä uudelleen koodaamaan tarpeen vaatiessa. Ohjelma toimi aineiston analyysin apuvälineenä, mutta itse analyysin toteutti tutkija.

Kolmannessa vaiheessa (noin 5 kk.) tuotettiin erilaisten interventioiden kautta nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli (LIITE 4). Kolmannessa vaiheessa toteutettiin aineistosta syntynyttä tietoa hyödyntäen tarpeellisia interventioita mallinnuksen toteuttamiseksi.

Toisessa INTERVENTIOSSA (kumminuoriso-ohjaajien työryhmä 6.9.2010) käsiteltiin haastattelutuloksissa esiintynyttä nuorisopalveluiden ennakkoluuloista asennetta rehtoreiden sitoutumista ja koulun tahtotilaa kohtaan sekä epäselvyyttä koskien kumminuoriso-ohjaajien työaikaa ja työmäärää. Haastattelutuloksista ilmeni, että koulun tahtotila ja sitoutuminen yhteistyön kehittämiseen eri mahdollisuuksilla koettiin rehtoreiden tasolla myönteiseksi ja toivotuksi. Lisäksi interventiolla haettiin nuorisopalveluiden omaa täs-

mennystä kouluyhteistyöhön käytettävästä työajasta, yhteistyön sisältymisestä työn suunnitteluun sekä panostuksesta yhteistyön kehittämiseen.

Kolmannen INTERVENTION (NuKo-suunnitteluryhmä 13.9.2010) tavoitteena oli rakentaa yhteiset sopimukset sekä yhteistyömalli nuorisopalveluille ja kouluille. Kokouksessa käsiteltiin nuorille suunnatun kyselyn ja toimijoille toteutettujen haastatteluiden tulokset ja analyysit, joiden pohjalta yhteistyön mallinnuksen kannalta tärkeimmät tekijät tunnistettiin ja sopimuskohdat määriteltiin. Kokouksessa hyödynnettiin toisen intervention eli kumminuoriso-ohjaajien työryhmän tuottamia ehdotuksia yhteistyön resursseista ja muista yhteistyön lähtökohdista. Interventiossa sovittiin yhteistyömallin käyttöönotosta kaikilla Kokkolan yläkouluilla yhteistyössä kumminuoriso-ohjaajien kanssa. Interventio oli onnistunut, sillä se tuotti yhteisesti rakennetun yhteistyömallin työryhmän dialogisten keskustelujen ja ehdotusten pohjalta. Kolmannen intervention tuotokset koostettiin ja lähetettiin sellaisinaan NuKo-suunnitteluryhmälle ja interventiosta poissaolleille kommentoitavaksi. Kommenttikierroksen jälkeen tuotosta muokattiin kommenttien pohjalta ja koostettiin nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli, joka lähetettiin suunnitteluryhmälle uudelle kommenttikierrokselle. Yhteistyömallin sisältö esiteltiin ja käsiteltiin Kokkolan nuorisovaltuuston kokouksessa 11.10.2010. Nuorisovaltuusto antoi oman lausuntonsa nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyöstä, joka liitettiin yhteistyömallin asiakirjaan (LIITE 5).

Neljännän INTERVENTION (kumminuoriso-ohjaajien työryhmä 25.11.2010) tavoitteena oli keskustella kolmannen intervention kokemuksista ja tuotoksesta sekä ajankohtaisesta yhteistyötilanteesta. Kumminuoriso-ohjaajien työryhmä arvioi yhteistyömallin onnistuneisuutta sekä koko toimintatutkimusprosessia ja käsitteli nuorisovaltuuston antamaa lausuntoa yhteistyötä koskien. Interventiossa tutkija esitteli mahdollista työvälinettä (LIITE 6) yhteistyön suunnittelun, seurannan ja arvioinnin välineeksi. Työryhmä käsitteli lomakkeen käyttömahdollisuuksia, hyötyjä sekä käyttöönottoa kouluyhteistyön osalta keväälle 2011. Työryhmä myös suunnitteli prosessin seuraavaa vaihetta eli yhteistyömallin käyttöön ottoa kevään 2011 aikana. Tuotettu nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli esiteltiin ja käsiteltiin Kokkolan kulttuuri- ja nuorisotoimen lautakunnan kokouksessa 14.12.2010. Lautakunta hyväksyi yhteistyömalliasiakirjan Kokkolan nuorisopalveluiden toimintaa ohjaavaksi asiakirjaksi.

Viides INTERVENTIO (ei toteutunut) oli suunniteltu jossain vaiheessa prosessia, ja se sisälsi tavoitteen siitä, että tuotettu yhteistyömalli esiteltäisiin julkisesti ja kutsuttaisiin myös sosiaalityön edustajat paikalle. Esittelytilaisuuden tarkoituksena oli myös julkisesti arvioida tuotettua yhteistyömallia ja nuorisopalveluiden sekä koulujen yhteistyön kehittämistä. Suunniteltu ajankohta interventiolle oli tammi-helmikuu. Kuitenkin neljännen intervention pohjalta tilaaja ja tutkija tulivat tulokseen että ajankohta olisi liian aikainen arvioinnille, sillä yhteistyömalli ei siinä vaiheessa ollut ehtinyt käytäntöön asti, eikä siten olisi vielä mitään arvioida. Tämän vuoksi yhteistyömallin esittely ja arviointi ajateltiin siirrettävän loppukevääälle tai syksylle 2011.

Neljännessä vaiheessa (noin 3 kk.) koottiin koko tutkimusprosessin tulokset, tehtiin johtopäätökset ja kirjoitettiin tutkimusraportti (opinnäytetyö, ylempi AMK). Neljännessä vaiheessa koottiin tutkimuksen tietoperusta, tutkimusprosessin tulokset sekä tuotos ja johtopäätökset kehittämissuunnitelmiin tutkimusraporttiin. Tutkimus- ja kehittämiskohdeena oleva yhteistyöprosessi jatkuu nuorisopalveluiden ja yläkoulujen välillä toimintatutkimuksen päätyttyä. Nuorisopalvelut jatkavat toimintatutkimuksen tuottaman tiedon ja yhteistyömallin avulla yhteistyön kehittämistä ja koordinoimista. Ensimmäisten koulukohtaisten suunnitelmien on tarkoitus valmistua keväällä 2011, ja ne voidaan sisällyttää koulujen lukuvuosisuunnitelmiin 2011–2012.

6 TOIMINTATUTKIMUKSEN TIEDONTUOTANTO

6.1 Nuorille suunnatun kyselyn tulokset

Nuorille suunnatun kyselyn tavoitteena oli saada selvyyttä yläkoululaisten tarpeista, tuen tarpeeseen vastaamisesta koulussa, nuorten suhtautumisesta kumminuoriso-ohjaajaan yläkoulussa sekä heidän tärkeinä pitämistään asioista kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa. Kysely toteutettiin kahdelle kahdeksannelle luokalle jokaisesta Kokkolan yläkoulusta (viisi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen yläkoulu) sähköisesti Webropol-kyselynä elokuussa 2010 (LIITE 1). Vastaaminen tapahtui nimettömästi yhteisellä vastaustunnuksella ja kyselyyn vastaaminen toteutettiin yläkouluissa oppitunnin aikana. Kyselyyn vastanneiden joukko on otettu ositetulla otannalla, siten että jokaisesta yläkoulusta kaksi kahdeksannen luokan perusluokkaa (ei pienluokkaa, eikä erityisluokkia esim. matematiikkaluokkaa) valittiin vastaamaan kyselyyn. Kouluhenkilöstö valitsi vastanneet perusluokat ja organisoi kyselyyn vastaamisen. Otos vastasi 40 % koko Kokkolan kahdeksannen luokan perusjoukosta ja 13 % koko Kokkolan yläkouluikäisten perusjoukosta. Vastausprosentti kyselyyn oli 83 % (187 vastausta), joten vastausmäärän voidaan todeta olevan riittävä antamaan suuntaa kyselyn tavoittelemiin tietoihin. Vastaajista 53 % (99) oli tyttöjä ja 47 % (88) poikia. Vastauksien jakautumisessa ei esiintynyt merkittäviä sukupuolieroja, minkä vuoksi niitä ei ole eritelty tuloksien yhteydessä. Kyselyn tulokset on jaoteltu neljään osaan: 1) tarve ja tarpeeseen vastaaminen koulussa, 2) suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan, 3) tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa ja 4) ehdotukset kumminuoriso-ohjaajan toiminnalle.

Ensimmäisen osan tulokset (TAULUKKO 1) näyttävät koulun vastaavan nuorten tarpeisiin hyvin erityisesti koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Kuitenkin vastausten perusteella nuorten tarve tukeen ja apuun korostuu erityisesti omissa suunnitelmissa yläkoulun jälkeen, johon kyselyn mukaan koulu ei pysty aivan kaikkien kohdalla vastaamaan (kyselyn mukaan 12 nuorta jää vaille tarvitsemaansa tukea). Tukeen ja avun tarpeeseen tyttö-/poikaystäväasioissa ei osa saa tukea koulun kautta (kyselyn mukaan 11 nuorta jää vaille tarvitsemaansa tukea). Muilta osin koulu pystyy suhteellisen hyvin tukemaan ja auttamaan nuorta heidän tarpeidensa mukaan.

TAULUKKO 1. Tarve ja tarpeeseen vastaaminen koulussa

vastauskohta	vastauserottelu	paljon	jonkin verran	vähän	en ollenkaan	yht.
kaverisuhteisiin	tuen/avun tarve	5,3 % (10)	11,2 % (21)	24,6 % (46)	58,8 % (110)	100 % (187)
	saatu tuki/apu	4,3 % (8)	17,1 % (32)	26,7 % (50)	51,9 % (97)	100 % (187)
koulunkäyntiin	tuen/avun tarve	5,9 % (11)	19,8 % (37)	38 % (71)	36,4 % (68)	100 % (187)
	saatu tuki/apu	16,6 % (31)	33,7 % (63)	26,2 % (49)	23,5 % (44)	100 % (187)
tyttö-/poikaystävä asioihin	tuen/avun tarve	6,4 % (12)	10,7 % (20)	21,9 % (41)	61 % (114)	100 % (187)
	saatu tuki/apu	1,6 % (3)	9,6 % (18)	19,3 % (36)	69,5 % (130)	100 % (187)
mielialaan /tunteisiin	tuen/avun tarve	5,9 % (11)	11,8 % (22)	27,8 % (52)	54,5 % (102)	100 % (187)
	saatu tuki/apu	3,7 % (7)	16 % (30)	25,7 % (48)	54,5 % (102)	100 % (187)
vapaa-ajan viettämiseen	tuen/avun tarve	4,8 % (9)	11,8 % (22)	19,8 % (37)	63,6 % (119)	100 % (187)
	saatu tuki/apu	2,7 % (5)	15,5 % (29)	24,6 % (46)	57,2 % (107)	100 % (187)
harrastuksien hankkimiseen	tuen/avun tarve	5,3 % (10)	11,2 % (21)	24,6 % (46)	58,8 % (110)	100 % (187)
	saatu tuki/apu	3,7 % (7)	15,5 % (29)	20,9 % (39)	59,9 % (112)	100 % (187)
omiin suunnitelmiin yläkoulun jälkeen	tuen/avun tarve	16,6 % (31)	33,2 % (62)	25,7 % (48)	24,6 % (46)	100 % (187)
	saatu tuki/apu	11,2 % (21)	32,1 % (60)	27,8 % (52)	28,9 % (54)	100 % (187)

Toisen osan tulokset (TAULUKKO 2) näyttävät, että pääsääntöinen suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan on myönteinen ja ratkaisevaa on se, että kumminuoriso-ohjaaja koetaan ”hyväksi tyyppiksi”. Kumminuoriso-ohjaaja nähtiin nuorten näkökulmasta henkilöksi, jonka kanssa voisi jutella ainakin kouluasioista ja jopa kääntyä hänen puoleensa ongelmatilanteissa. Hänet nähtiin myös henkilönä, joka olisi valmis kuuntelemaan nuoria. Kuunteleminen koettiin myös tarvelähtöiseksi. Kuitenkin kysymyskohdan ”puhuisin hänelle omista asioistani” vastaus osoittaa pientä varauksellisuutta siinä, mistä asioista kumminuoriso-ohjaajan kanssa loppujen lopuksi puhuttaisiin ja kuinka henkilökohtaisista asioista.

TAULUKKO 2. Suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan

vastauskohta	täysin samaa mieltä	vähän samaa mieltä	vähän eri mieltä	täysin eri mieltä	yht.
voisin jutella hänelle kouluasioistani	9,6 % (18)	41,2 % (77)	34,2 % (64)	15 % (28)	100 % (187)
olisi kiva kun koulussa olisi joku joka kuuntelisi minua	10,7 % (20)	34,8 % (65)	30,5 % (57)	24,1 % (45)	100 % (187)
jos olisi hyvä tyyppi, voisin jutella aina välillä	19,8 % (37)	43,9 % (82)	21,9 % (41)	14,4 % (27)	100 % (187)
en välittäisi koko henkilöstä	5,3 % (10)	21,4 % (40)	39 % (73)	34,2 % (64)	100 % (187)
puhuisin hänelle omista asioistani	4,8 % (9)	26,2 % (49)	34,8 % (65)	34,2 % (64)	100 % (187)
kääntyisin hänen puoleensa jos minulla on ongelmia tai huolia	6,4 % (12)	38,5 % (72)	25,1 % (47)	29,9 % (56)	100 % (187)

Kolmannen osan tulokset (TAULUKKO 3) osoittavat, että nuoret pitävät erityisen tärkeinä kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa sitä, että nuoria kuunnellaan ja heidän kanssaan keskustellaan. Tärkeäksi korostuivat myös luokkien kanssa toimiminen luokkahuoneen parantamiseksi, nuorien auttaminen miettimään, mitä tehdä yläkoulun jälkeen,

sekä auttaminen erityisesti siirryttäessä yläkouluun 7. luokalle. Lähes kaikkia vastaushoitoja pidettiin tärkeinä kumminuoriso-ohjaajan toiminnoissa, mikäli sen keskiössä on itse nuori ja hänen asiansa.

TAULUKKO 3. Nuorten kyselytulokset: tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa

vastauskohta	erittäin tärkeä	melko tärkeä	ei niin tärkeä	ei lainkaan tärkeä	yht.
keskustella nuorten kanssa	29,4 % (55)	45,5 % (85)	14,4 % (27)	10,7 % (20)	100 % (187)
auttaa löytämään kivaa tekemistä vapaa-ajalle	12,3 % (23)	35,8 % (67)	33,2 % (62)	18,7 % (35)	100 % (187)
toimia luokkien kanssa ja auttaa luokkahengen parantamisessa	24,6 % (46)	46,5 % (87)	17,1 % (32)	11,8 % (22)	100 % (187)
kuunnella nuoria	38 % (71)	39,6 % (74)	11,8 % (22)	10,7 % (20)	100 % (187)
auttaa nuoria kertomaan asioita koulussa muille aikuisille (opettaja, kuraattori yms.)	19,3 % (36)	39,6 % (74)	23,5 % (44)	17,6 % (33)	100 % (187)
auttaa miettimään mitä tehdä yläkoulun jälkeen	34,8 % (65)	35,8 % (67)	17,1 % (32)	12,3 % (23)	100 % (187)
auttaa nuoria suunnittelemaan, järjestämään tapahtumia/toimintaa koulussa	15,5 % (29)	42,8 % (80)	28,9 % (54)	12,8 % (24)	100 % (187)
auttaa erityisesti silloin kun tullaan yläkouluun 7.luokalle	25,1 % (47)	42,4 % (79)	18,2 % (34)	14,4 % (27)	100 % (187)
auttaa kaveriasioissa	14,4 % (27)	33,7 % (63)	32,1 % (60)	19,8 % (37)	100 % (187)

Neljännessä osiossa kysymyskohta oli avoin kysymys, johon vastaaminen ei ollut pakollista. Kohtaan tuli yhteensä 80 vastausta, joista 27 vastausta voitiin luokitella vastaukseksi loppujen ollessa vastauksia ”en tiedä” tai ”hahaa” yms. Luokitelluista vastauksista korostui ehdotettuina toimintoina kumminuorisio-ohjaajalle kuunteleminen, auttaminen, jutteleminen, retkien/tapahtumien järjestäminen, tuntien pitäminen ja 7. -luokkalaisten auttaminen.

Nuoret antoivat seuraavanlaisia vastauksia. Lainaukset on valittu sillä perusteella, että vastaus sisälsi selkeän toiveen toimintaan liittyen.

”Puhua nuorten kanssa heidän ongelmistaan ja huolista.”

”Voisi vaikka pitää jotain tunteja tai muuta, kuten joku retki jonnekin.”

”Auttaa yläkoulun jälkeisissä suunnitelmissa ja kuunnella mitä on asiaa ja ei kerro niitä eteenpäin.”

”Auttaa pienempiä, esim: uusia 7-luokkalaisia kouluun tutustumisessa, ja opiskelussa ☺!”

”Ordna evenemang.”

”Koulun jälkeen joku kiva kerho ☺ vapaaehtoinen, jossa tehdään kaikkea kivaa ☺.”

”Auttaa aina kun tarvitsee apua ☺ jutella – järjestää kaikkea kivaa yhteishengen parantamiseksi.”

”Auttaa seiskoja sopeutumaan uuteen kouluun.”

6.2 Rehtoreiden ja kumminuoriso-ohjaajien haastatteluiden tulokset

Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna (LIITE 2) kuudelle yläkoulun rehtorille sekä kuudelle kumminuoriso-ohjaajalle kesäkuussa 2010. Haastattelun tavoitteena oli selvittää kumminuoriso-ohjaajien ja yläkoulujen yhteistyön nykytilanne ja tavoitetila. Haastattelut litteroitiin ja käsiteltiin ATLAS.ti 6.0 tekstinkäsittelyohjelmalla, jonka jälkeen tulokset luokiteltiin ja kategorioitiin. Kategorioiksi muodostuivat 1) toteutettu toiminta, 2) toivottu toiminta, 3) edistävät tekijät ja 4) estävät tekijät. Kategorioinnin avulla tulokset analysoitiin nelikenttäisen SWOT-analyysin avulla (TAULUKKO 4), jossa tarkasteltiin yhteistyön vahvuuksia (strengths), heikkouksia (weakness), mahdollisuuksia (opportunities) ja uhkia (threats).

TAULUKKO 4. SWOT-analyysi rehtoreiden ja kumminuoriso-ohjaajien haastattelutuloksista

Vahvuudet (S) +	Heikkoudet (W) -
1) yhteinen tahtotila 2) motivoitunut kumminuoriso-ohjaaja 3) motivoitunut yhteyshenkilö (koulu) 4) myönteinen rehtorin rooli 5) kumminuoriso-ohjaajan itsenäinen työsuunnittelu	1) aikaisempi kokemattomuus yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista 2) tiedonkulun ongelmat 3) työaikojen yhtensovittaminen
1) kumminuoriso-ohjaajan positiivinen rooli ja sen mahdollisuudet 2) yhteistyön kehittäminen 3) hyötynäkökulma; nuoret keskiössä 4) nuorten osallisuuden lisääminen	1) puutteellinen tiedonkulku 2) aikataulutusetongelmat 3) yhteistyön vaikuttavuuden vaikea todentaminen 4) työn jäsentymättömyys 5) negatiivinen rehtorin rooli 6) kumminuoriso-ohjaajan rooli jää ulkopuoliseksi vierailijan rooliksi
Mahdollisuudet (O) +	Uhat (T) -

SWOT-analyysin sisältöjen esittely:

Heikkoudet (W)

- 1) Aikaisempi kokemattomuus yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista: Vähäiset kokemukset yhteistyöstä hankaloittavat erilaisten toimintamahdollisuuksien hahmottamista yhteistyöhön ja yhteistyökontaktien jäsentymistä.
- 2) Tiedonkulun ongelmat: Tieto ei tule perille tai se tulee liian myöhään, jolloin yhteistyö vaikeutuu. Tiedonkulun ongelmat lisäävät olettamustiloja ja pelkoja yhteistyön epäonnistumisesta.
- 3) Työaikojen yhteensovittaminen: Kumminuoriso-ohjaajien työajan sovittelu iltatyöstä koulussa tapahtuvaan päivätyöhön asettaa haasteita yhteistyön aikataulujen yhteensovittamisessa.

Uhat (T)

- 1) Puutteellinen tiedonkulku: Tiedonkulku ei toimi ja on puutteellista, jolloin yhteistyö vaikeutuu.
- 2) Aikataulutuserongelmat: Suunnitellulle toiminnalle ei yhteisesti löydetä toteutusajan kohtaa.
- 3) Yhteistyön vaikuttavuuden vaikea todentaminen: Vaikuttavuutta ei pystytä todentamaan, jolloin yhteistyön merkitys jää vähäiselle arvolle.
- 4) Työn jäsentymättömyys: Yhteistyön suunnitelmat jäävät irrallisiksi vuosittain toteutettaviksi toiminnoiksi, jolloin toiminta ei ole jatkuvaa, pitkäkestoista ja itseänsä kehittävä.
- 5) Negatiivinen rehtorin rooli: Jos rehtori ei ole mukana yhteistyön eteenpäin viemisessä tai ei hyväksy yhteistyön toteutusta, ei yhteistyöllä ole mahdollisuuksia toteutua.
- 6) Kumminuoriso-ohjaajan rooli jää ulkopuoliseksi vierailijan rooliksi: Kumminuoriso-ohjaaja ei pääse osaksi koulun henkilökuntaa ja kouluyhteisöä, jolloin rooli jää irralliseksi vierailijan rooliksi. Luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden luominen sekä nuoriin (oppilaisiin) ja henkilökuntaan vaarantuu.

Vahvuudet (S)

- 1) Yhteinen tahtotila: Hyvät kokemukset yhteistyöstä tukevat yhteistyön eteenpäinvie- mistä sekä kasvattavat tahtotilaa yhteistyölle.
- 2) Motivoitunut kumminuoriso-ohjaaja: Kumminuoriso-ohjaajan motivoitunut asenne kouluyhteistyöhön ja sen kehittämiseen omassa työssään edesauttaa yhteistyön raken- tumista.
- 3) Motivoitunut yhteyshenkilö (koulu): Hyvät kokemukset yhteistyöstä ja motivoitunut yhteistyöopettaja edistävät ratkaisevasti yhteistyön kehittymistä.
- 4) Myönteinen rehtorin rooli: Rehtorin avulla koetaan olo tervetulleeksi kouluun ja sitä kautta hyväksytään kumminuoriso-ohjaajan rooli ja toiminta kouluyhteisössä.
- 5) Kumminuoriso-ohjaajan itsenäinen työsuunnittelu: Kumminuoriso-ohjaajat tekevät itse työaikasuunnitelmat, joka mahdollistaa toiminnan toteutusajan sovittelun yhdessä koulun kanssa.

Mahdollisuudet (O)

- 1) Kumminuoriso-ohjaajan positiivinen rooli ja sen mahdollisuudet: Nähdään ja tunnisi- tetaan kumminuoriso-ohjaajan rooli sekä sen mahdollisuudet uusien toimintamahdolli- suuksien rakentamisessa, jota halutaan hyödyntää yhteistyön kehittämisessä.
- 2) Yhteistyön kehittäminen: Yhteistyön kehittämisestä halutaan tehdä systemaattista ja mallinnuksen mukaista jatkuvaa kehittämistyötä. Kehittämisessä huomioidaan tarveläh- tökohdat, jotta saavutetaan työstä nuorille suunnattu hyöty. Kumminuoriso-ohjaajan läsnäolon merkitys koulussa tunnistetaan, jotta ohjaaja pääsee osaksi kouluyhteisöä ja kykenee saavuttamaan luottamuksellisia kontakteja.
- 3) Hyötynäkökulma, nuoret keskiössä: Toiminnan hyöty tulee kohdistua nuorille ja hyö- ty tulee voida todentaa työn vaikuttavuudella.
- 4) Nuorten osallisuuden lisääminen: Yhteistyön avulla on mahdollisuus saada nuoret mukaan toimintaan ja kehittämään omaa osallisuuttaan sekä toiminnan suunnittelussa että toteutuksessa. Osallisuutta voidaan lisätä kehittämällä nuorten välistä osallisuutta (nuoret järjestävät toimintaa nuorille).

Haastattelujen avulla kartoitettiin myös yhteistyön nykytilaa (toteutettuja toimintoja ja niiden kokemuksia) sekä tavoitetilaa (toivottuja toimintoja ja yhteistyön sujumista) (TAULUKKO 5). Kokemukset yhteistyöstä olivat vähäisiä, koska ne olivat yksittäisiä

kokeiluja. Tämän vuoksi yhteistyön nykytilan kuvaukseen eivät haastattelut tuottaneet aineistoa, josta olisi saatu yhtenäinen analyysi. Tavoitetila nosti esille erilaisia yhteistyötä kuvaavia arvoja.

TAULUKKO 5. Haastattelutulokset: Yhteistyön nykytila ja tavoitetila

YHTEISTYÖN NYKYTILA		YHTEISTYÖN TAVOITETILA	
Toteutettu toiminta	Kuvaus	Toivottu toiminta	Kuvaus
yhteiset suunnittelupäivät	Yhteistyön nykytilan kuvaukseen ei löytynyt yhtenäisiä piirteitä tai tekijöitä, johtuen siitä, että yhteistyön määrä eri koulujen osalta oli toisistaan hyvinkin poikkeavaa.	uusia ratkaisumalleja	Yhteistyön tavoitetilaa kuvaamaan löydettiin jo jonkinlaista arvopohjaa. Yhteistyön toivottiin jatkossa olevan: suunnitelmallista rakenteellista tavoitteellista innovatiivista vapaata näkyvää avointa tiivistä helppoa sujuvaa joustavaa informatiivista vuoropuhelua tasavertaista osallistavaa luottamuksellista turvallista arvokasta.
tukioppilastoimintaa		tukioppilastoiminnan kehittäminen	
toimintaa nuorisotalolla		toiminnan sitominen Kiva Koulu -toimintaan	
Kiva koulu –toiminta		ennaltaehkäisevää työtä (esim. päihdeteema)	
opettajan työparina (oppitunteja)		kohdennettu työ (yksilö/pienryhmät)	
oppitunteja (esim. päihdeteema)		luokkakohtaista toimintaa (tarpeesta)	
luokkakohtaista toimintaa		nuorten informointi (esim. vapaa-ajan mahdollisuuksista)	
ryhmäyttämistoimintaa (7.lk)		ryhmäyttämistoimintaa	
kohdennettua nuorisotyötä		erityistä tukea tarvitsevien tunnistaminen	
oppilashuoltoryhmä		oppilashuollollista tietoa nuorista	
opettajainkokouksia		vanhempainillat	
vanhempainiltoja		vanhempainillat nuorisotalolla	
vanhempainiltoja nuorisotalolla		oppilaskuntatoiminta	
		teemapäivät / tempaukset	
		läsnäolo koululla (”päivystys”)	
	välituntien hyödyntäminen		

6.3 Tuloksena nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli

Toimintatutkimuksena tuotetun tiedon ja interventioiden eräänä tuloksena syntyi yhteistyömalli, joka määrittää yhteistyön rakenteita ja sen toteutumista. Yhteistyömalli sopimuksineen sisältää vuosittaisen yhteistyön lähtökohdat, minimiyhteistyön, tiedonkulun, yhteistyöresurssit, yhteistyön seurannan ja arvioinnin, työryhmät sekä nuorisotyön ammatillisuuden hyödyntämisen ja tukemisen.

Yhteistyö vuosittain: Nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyö rakennetaan koulujen lukuvuosisuunnitelmien yhteyteen, jolloin se määrittyy koulujen lukuvuoden mukaan jaksoihin syyslukukaudelle (elokuu-marraskuu) ja kevätlukukaudelle (tammikuu-toukokuu). Yhteistyömallin tavoitteena on rakentaa yhteistyön runko vuosittaiselle toteutukselle. Vuosittaisten yhteistyösuunnitelmien laadinnassa otetaan huomioon seuraavat lähtökohdat: 1) toiminnan sisällöt määrittyvät pääsääntöisesti tarvelähtökohdista, 2) kumminuoriso-ohjaaja on käytössä yhteistyöhön yhden iltapäivän viikossa (3 h), mutta aikaresurssia voidaan tarvittaessa lisätä (tarpeen ja sovitun mukaisesti), 3) tarvelähtökohtia pohditaan yhdessä kumminuoriso-ohjaajan kanssa koulun oppilashuoltoryhmässä (minimi 1 krt/lukukausi) sekä yhdessä koulun yhteistyöhenkilöiden kanssa, 4) tarvelähtökohtia pohdittaessa arvioidaan aikaisemman lukuvuoden yhteistyön toteutumista, 5) yhteistyösuunnitelmat seuraavaa lukuvuotta varten oltava selvillä viimeistään alkavan lukuvuoden syksyllä (elokuu), 6) kumminuoriso-ohjaajat työstävät yhdessä sovittujen tarvelähtökohtien ja suunnitelmien mukaan koulukohtaiset toimintasuunnitelmat tulevalle lukuvuodelle, jotka käsitellään koulujen rehtoreiden ja yhteistyöhenkilöiden kanssa ennen kirjaamista koulujen lukuvuosisuunnitelmiin, 7) yhteistyössä voidaan nopeasti reagoida tarpeen mukaan, joka mahdollistaa toiminnan muutokset ja uudet suunnitelmat myös keskellä lukuvuotta, 8) koulukohtaisia toimintasuunnitelmia toteutetaan pääsääntöisesti koulun toiminta-aikana ja 9) koulukohtaisten toimintasuunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan sekä koulujen lukuvuosiselvitysten avulla, yhdessä koulun yhteistyöhenkilöiden kanssa että kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä.

Minimiyhteistyö: Minimiyhteistyön sopimisen tarkoituksena on rakentaa samat yhteistyön rakenteet toteutumaan jokaisessa koulu-yhteistyössä, jotta saavutetaan tasa-arvoinen yhteistyön toteutuminen jokaisella yläkoululla. Minimiyhteistyön sisällöt kos-

kevat kaikkia yhteistyökouluja ja kumminuoriso-ohjaajia. Minimiyhteistyö antaa lähtökohtia koulukohtaisten suunnitelmien toteuttamiselle, jonka pohjalta yhteistyötä voidaan kehittää ja laajentaa jokaisen koulun omakohtaisen tarpeen ja toimintakulttuurin mukaan. Minimiyhteistyön sopimus sisältää: 1) kumminuoriso-ohjaaja osallistuu laajennettuun oppilashuoltoryhmään 1krt/lukukausi (laajempi käsittely, ajankohtaiset aiheet), 2) oppilastuntemusta edistävää tietoa vaihdetaan tarvittaessa, 3) kumminuoriso-ohjaaja osallistuu koulun 7. luokkien ryhmäytämistoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen ja 4) koululta esitetään sopivat yhteistyöhenkilöt (kaksi yhteistyökontaktia) kumminuoriso-ohjaajalle yhteistyön suunnittelua ja toteutusta varten, mahdollisuuksien mukaan myös koulun kuraattori osallistuu kumminuoriso-ohjaajan ja koulun yhteistyöhenkilöiden yhteisiin tapaamisiin.

Tiedonkulku: Mallinnusprosessiin tuotetussa tiedossa korostui tiedonkulun rooli, johon myös keskityttiin mallinnusta tehdessä. Tiedonkulun koettiin olevan yksi ratkaisevimista tekijöistä yhteistyön onnistumisessa, jonka vuoksi haluttiin sopia tiettyjä lähtökohtia tiedonkulun toteutumiselle. Määrittämällä yhteisiä lähtökohtia tiedonkulkuun ehkäistään myös mahdollisia tiedonkulun ongelmia sekä väärinkäsitysten syntymistä. Tiedonkulkuun liittyvä sopimus sisältää: 1) kumminuoriso-ohjaaja lisätään koulussa käytettävään tiedostuslistaan (esim. rehtorin käyttämä sähköpostilista henkilöstön tiedottamisessa koulun tulevista toiminnoista), 2) kumminuoriso-ohjaajan osallistumismahdollisuus opettajainkokouksiin (koulukohtaisesti sovittavissa), 3) kumminuoriso-ohjaajan osallistuminen oppilashuoltoryhmään (koulu määrittää tarpeen mukaan osallistumista, kuitenkin minimiyhteistyön mukaan 1krt/lukukausi), 4) kumminuoriso-ohjaaja vastaa nuorisopalveluiden puolelta tarvittavan ja tarpeellisen informaation tiedottamisesta koululle, 5) yhteistyössä sovitaan kumminuoriso-ohjaajalle tiedotusväylät koululla (oppilaat, henkilökunta, vanhemmat), 6) kumminuoriso-ohjaajan taholta lähteille tiedotteille, koulun tiedotusväylien kautta, tulee olla rehtorin hyväksyntä ja 7) koulu tiedottaa ja kutsuu kumminuoriso-ohjaajan mukaan koulun eri toimintoihin ja tapahtumiin, joiden avulla tehdään kumminuoriso-ohjaajan rooli näkyväksi ja hänet osaksi koulu yhteisöä.

Yhteistyöresurssit: Yhteistyön mahdollistumisen ja toteutumisen osalta on tärkeää, että käytössä olevat yhteistyöresurssit ovat selvillä. Yhteistyöresurssit voivat muuttua yh-

teistyön kehittyessä. Yhteistyöresursoinnissa otettava huomioon seuraavat asiat: 1) kumminuoriso-ohjaajien aikaresurssi yhteistyöhön on yksi iltapäivä viikossa (3 h), 2) yhteistyön alkuvaiheen panostus tunnistetaan ja aikaresursointia on mahdollista lisätä tarpeen vaatiessa, 3) koulu resursoi yhteistyöhön yhteistyöhenkilöiden ja koulukohtaisten suunnitelmien mukaan, 4) kumminuoriso-ohjaajat vastaavat omien työsuunnitelmien kautta kouluyhteistyön priorisoinnista ja työaikaresursoinnista muihin työtehtäviin nähden, 5) yhteistyön toteutumisessa on nuorisopalveluiden ja koulutoimen yhteinen panostus, toiminnan taloudellisia kustannuksia sekä toteuttamismahdollisuuksia arvioidaan ja sovitaan koulukohtaisten suunnitelmien yhteydessä ja 6) kaksikielisyyden osalta yhteistyötä jatketaan ja kehitetään mahdollisuuksien mukaan ja jatkossa pyritään tarjoamaan yhteistyön toteutumista myös ruotsiksi.

Yhteistyön seuranta ja arviointi: Yhteistyön toteutumista ja kehittymistä seurataan ja arvioidaan pääsääntöisesti vuositasolla koulujen lukuvuoden mukaan. Yhteistyön seuranta ja arviointia toteutetaan yhteisesti koulukohtaisten suunnitelmien toteutumisen osalta sekä nuorisopalveluiden että koulutoimen strategisten tavoitteiden osalta. Yhteistyön seurantaan ja arviointiin liittyvät sopimukset: 1) toiminnan seurantaan pyritään luomaan omat seurannan välineet ja mittarit yhteistyön edetessä ja sisältöjen määrittäessä, 2) kumminuoriso-ohjaajat seuraavat kouluyhteistyön toteutumista omissa työsuunnitelmissaan, 3) koulu seuraa ja arvioi yhteistyön toteutumista koulun lukuvuosisuunnitelman mukaan, 4) kumminuoriso-ohjaajien työryhmä seuraa ja arvioi koulukohtaisten suunnitelmien laadintaa ja toteutusta, josta he laativat nuoriso- ja koulutoimelle raportin 1-2 kertaa vuodessa, 5) kumminuoriso-ohjaajien työn toteutuksen ja vaikuttavuuden seurannan avulla arvioidaan myös koko yhteistyön etenemistä sekä sen tarpeita ja merkitystä laajemmasta näkökulmasta (nuorten hyvinvointi, kouluyhteistyö jne.) ja 6) yhteistyön seurannan ja arvioinnin avulla pyritään tuomaan esille yhteistyön merkitys, vaikuttavuus sekä nuorisotyön osaaminen.

Työryhmät: Yhteistyön suunnittelua ja toteuttamista varten kokoontuu kumminuoriso-ohjaajien työryhmä ja kouluissa yhteistyöhenkilöistä koostuva työryhmä yhdessä koulun kumminuoriso-ohjaajan kanssa. Kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä seurataan ja arvioidaan koulukohtaisesti etenevää yhteistyötä, vaihdetaan ideoita toimivista käytännöistä sekä toimintamahdollisuuksista ja hyödynnetään koko nuorisopalveluiden osaa-

mista koulukohtaisten suunnitelmien toteutuksessa. Koulujen yhteistyöhenkilöiden kanssa suunnitellaan, toteutetaan, seurataan ja arvioidaan koulukohtaista yhteistyötä

Nuorisotyön ammatillisuus: Yhteistyö edellyttää nuorisopalveluilta uudenlaista työotetta sekä nuorisotyön ammatillisuuden kehittämistä. Koulu yhteistyössä nuorisopalvelut toteuttaa uudenlaista yhteistyötä uudella toimintakentällä – koululla. Yhteistyön edetessä on tärkeää turvata koulu yhteistyötä tekevien kumminuoriso-ohjaajien ammatillinen tuki ja kehittyminen. Kumminuoriso-ohjaajien ammatillinen tuki huomioidaan seuraavasti: 1) kumminuoriso-ohjaajat käyttävät omaa osaamistaan ja erikoisosaamistaan tehdessään suunnitelmia koulun kanssa ja hyödyntävät koko nuorisopalveluiden osaamista suunnitelmien toteutuksessa, 2) kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä jaetaan kokemuksia, ideoita, osaamista ja toteutetaan yhteistä seuranta- ja arviointia, 3) kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä arvioidaan mahdollisia muutoksia ja tarpeita oman ammatillisen osaamisen osalta ja 4) kumminuoriso-ohjaajien työryhmä toteuttaa ja hyödyntää ammatillista vertaistukea.

6.4 Yhteenvedo tiedontuotannosta

Nuorille suunnatun kyselyn tulokset kertovat koulun kyvystä vastata hyvin nuorten tarpeisiin erilaisissa asioissa. Niiltä osin, joissa tarpeisiin vastaaminen jäi jonkin verran miinukselle, eli tuen ja avun tarve tyttö-/poikaystäväasioissa sekä tuen ja avun tarve omiin suunnitelmiin yläkoulun jälkeen, tulokset antavat tarvelähtöistä tietoa nuorten näkökulmasta suunniteltaessa kumminuoriso-ohjaajan roolia yhteistyön toteutuksessa. Lisäksi tuloksista ilmenevä nuorten myönteinen suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan tukee hänen roolinsa mahdollisuuksia nuorten kanssakulkijana ja luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden saavuttamisesta nuorten keskuudessa.

Tuloksissa painottui myös nuorten tuen tarve nivelvaiheissa eli tultaessa yläkouluun 7. luokalle sekä yläkoulun loppuvaiheessa tuen tarve omiin jatkosuunnitelmiin. Tuloksien mukaan nuoret haluavat kumminuoriso-ohjaajan toiminnan painottuvan nuorten kuulemiseen ja heidän kanssaan keskustelemiseen. Tärkeää onkin huomata nuorten tarpeet ja heidän tapansa hakea ja saada tukea omaan elämäntilanteeseensa. Tämä nostaa aidon

läsnäolon ja vapaan vuorovaikutuksen merkitystä nuorten omana tapana rakentaa luotamuksellisia vuorovaikutussuhteita. Se asettaa haastetta sille, miten voidaan mitata ja osoittaa vapaamuotoisen keskustelun ja vuorovaikutuksen merkitys sekä vaikuttavuus nuoren hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämisessä.

Haastattelutulokset nostivat esille erityisesti yhteisen korkean tahtotilan sekä yhteistyötä edistävät ja estävät tekijät. Tulokset osoittivat, että yhteistyökokemusten vähyys hankaloitti yhteistyömahdollisuuksien tunnistamista ja hahmottamista. Kuitenkin haluttiin pitää avoimena kaikenlaiset yhteistyömuodot, joita voitaisiin koulukohtaisten tarpeiden ja suunnitelmien avulla kehittää. Yhteistyötä edistävät ja estävät tekijät liittyivät pääsääntöisesti tiedonkulkuun sekä yhteistyörakenteiden määrittelyyn siten, että yhteistyöstä saadaan tiivistä ja suunnitelmallista.

Yhteistyössä korostui rehtorin ratkaiseva rooli joko yhteistyön mahdollistavana tekijänä tai estävänä tekijänä. Kokemuksien mukaan juuri rehtoreiden motivoitunut tahtotila yhteistyön rakentamiseen oli mahdollistanut yhteistyön aloituksen koulun kanssa sekä osoittanut kumminuoriso-ohjaajan mahdollisuuden olla osana koko koulun yhteisöä. Määritelty tavoitetila ja siihen liittyvät arvot voidaan hyödyntää jatkossa yhteistyön kehittämässä ja arvioinnissa. Kumminuoriso-ohjaajan rooli koettiin myönteiseksi ja sen nähtiin mahdollistavan uusien toimintamallien suunnittelun ja toteutuksen yhteistyössä. Yhteistyön rakentamiseen suhtauduttiin erittäin myönteisesti ja sen toivottiin erityisesti hyödyttävän nuoria itseään sekä välillisesti myös koulua ja nuorisopalveluita.

Yhteistyömallin luomisessa voitiin hyödyntää tuotettuja tutkimuksellisia tuloksia. Nuorille suunnatun kyselyn tulokset antoivat suuntaa nuorten tämänhetkisistä tarpeista, suhtautumisesta uuden henkilön osallisuudesta koulun yhteisöön sekä nuorten arvostamista toiminnoista, jotka tulee huomioida kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa. Lisäksi haasteita asettaa nuorten arvostaman kuuntelevan ja keskustelelevan vuorovaikutussuhteen vaikuttavuuden todentaminen yhteistyössä. SWOT-analyysin avulla voitiin tunnistaa yhteistyön toteutumisen ja kehittymisen kannalta merkittävät edistävät ja estävät tekijät. Nykytilan avulla voitiin konkretisoida ja nimetä yhteistyössä toteutettuja toimintoja suhteessa toivottuihin toimintoihin, joita voidaan hyödyntää toimintojen sisältöjä suunniteltaessa. Yhteistyön tavoitetilaan liittyviä arvoja tunnistettiin ja niiden tarkempaa mer-

kitystä sekä toteutumista mallinnuksen käyttöönotossa on tarkasteltava arvioinnin yhteydessä.

Yhteistyön kehittämishaasteet kohdistuvat alussa pääsääntöisesti tiedonkulkuun sekä koulukohtaisten suunnitelmien sisältöihin (toiminnan sisältöihin). Yhteistyömalli luoraameja yhteistyön toteutukselle, mutta yhteistyön sisällöt määrittävät koulukohtaisten suunnitelmien myötä. Yhteistyön edetessä korostuvat riittävän ja toimivan tiedonkulun kehittäminen koulun ja kumminuoriso-ohjaajan välille sekä tarpeellisten ja toimivien yhteistyösisältöjen löytyminen. Toimivien yhteistyösisältöjen myötä voidaan rakentaa seurannan ja vaikuttavuuden mittareita sekä tarkastella uudelleen kumminuoriso-ohjaajien aikaresurssin riittävyyttä. Jatkossa kehittämishaasteiksi nousevat yhteistyön tiedonkulun turvaaminen, henkilövaihdokset sekä vaikuttavuuden mittaaminen ja arviointi.

7 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Toimintatutkimuksessa nousi esiin keskustelu nuorisotyön kohdennuksesta kouluyhteistyössä – tuleeko toiminta kaikille vai kohdennetaanko tarpeen mukaan. Toimintatutkimuksen NuKo-suunniteluryhmä käsitteli asiaa useampaan kertaan kokouksissaan ja toi esille, että toiminnan tulisi kohdistua kaikkiin nuoriin, mutta se ei saa myöskään poisulkea kohdennetun työn tarvetta. Tutkija näkee nuorisotyön toimintamenetelmät sekä nuorisolähtöisyyden mahdollisuutena tukea ja lisätä koulun yhteisöllisyyttä, jolla voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä sekä koulukiusaamista. Nuorisotyöllä on tuntemusta nuorten ryhmistä ja niiden välisistä jännitteistä eri tavalla kuin esimerkiksi opettajalla. Useasti on tuotu esiin, että esimerkiksi kiusaamiseen puuttumisen tulee tapahtua yhteis- ja ryhmätasolla eikä pelkästään yksilötasolla. Koulun yhteisöllisyyden tukeminen on siten kaikille nuorille suunnattua toimintaa ja toteuttaa koulun sekä nuorisotyön yhteistä tehtävää.

Nuorisopalveluilla sekä koululla on yhteinen näkemys siitä kuinka yhteistyön tulisi hyödyntää ensisijaisesti itse nuoria ja vasta sen jälkeen toimijoita. Yhteistyön haasteeksi kuitenkin osoittautuu toimijoiden erilainen toimintakulttuuri ja vähäinen tietämys toistensa osaamisesta. Tärkeäksi tekijäksi yhteistyön kehittämisessä ja koordinoinnissa nousee koulun ja nuorisotyön välisten toimintakulttuurien tutustuttaminen toisiinsa, joka edellyttää yhteistä aikaa ja yhdessä toimimista. Lisäksi yhdessä toimimista tulisi myös seurata ja arvioida. Yhteistyön toteutuksen prosessista tulisi myös toimijoiden yhdessä oppia, jotta voidaan kehittyä yhteistyössä seuraavalle tasolle. Kaiken edellytyksenä on tarvittava aika yhteistyön suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja yhteiseen prosointiin. Aikaresursointi nouseekin kysymykseksi molemmilla toimijoilla, jonka vuoksi yhteistyön alkuvaihe saattaa kysyä enemmän aikaa, jotta yhteistyössä päästään alkuun ja löydetään toimivat yhteistyökäytänteet. Toimivien yhteistyökäytänteiden ja kokemusten vaihtaminen eri koulujen ja kumminuoriso-ohjaajien välillä on myös tärkeää.

Toimintatutkimuksessa julkaistu Kokkolan nuorisovaltuuston lausunto koskien yhteistyötä tulee erityisesti huomioida, sillä nuorisovaltuusto edustaa kokkolalaisia nuoria. Nuorisovaltuusto esitti lausunnossaan kiinnittämään huomiota siihen, ettei yhteistyössä

nuoriso-ohjaaja saa leimautua koulussa ongelmalähtöiseksi toimijaksi, vaan nuoriso-ohjaajan tulee olla kaikkia koulun nuoria varten. Nuorisovaltuusto toi esille lausunnonsa myös konkreettisia ehdotuksia miten nuoriso-ohjaajan toimintaa tulisi koululla ohjata suhteessa nuorten kanssa toimimiseen. Erityisesti tulisi välttää nuoren ohjaamista nuoriso-ohjaajalle ja sen sijaan nuoriso-ohjaajan tarvittaessa ottaa kontaktia nuoreen sekä käsitellä avoimesti nuoren kanssa asioista, joita tulee viedä eteenpäin muille aikuisille. Kouluhenkilöstön ja kumminuoriso-ohjaajan on sovittava yhteiset käytännöt yhteistyön toteutukseen ja esimerkiksi kumminuoriso-ohjaajan kontaktointiin nuorten kanssa.

Nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön koordinointi edellyttää kykyä saada toimijaverkosto asettamaan yhteisiä tavoitteita ja luomaan yhteistä verkostokulttuuria. Yhteistyö edellyttää koululta nuorisotyön aseman tunnustamista nuoruuden asiantuntijakentällä sekä edellyttää yhteistyössä tehtävän työn määrittämistä ja rajojen asettamista. Nuorisotyölle yhteistyön kehittäminen ja koordinointi asettaa haasteen oman ammatillisuuden jäsentämiseksi, tehtäväkentän ja oman roolin tarkastelua yhteyksissä muihin toimijoihin, oman osaamisen markkinointia ja toimijarakenteen selkeyttämistä. Nuoruuden asiantuntijaroolin tavoittelemisen edellyttää nuorisotyöltä oman työn ammatillisuuden, vaikuttavuuden ja merkityksen perustelemista erilaisilla määrällisillä sekä laadullisilla mittareilla, joita tulee kehittää.

Yhteistyön kehittämisen kannalta on tärkeää seurata luodun yhteistyömallin konkretisoitumista koulukohtaiseen yhteistyöhön sekä arvioida ja päivittää yhteistyömallia aluksi vuositasolla ja myöhemmin esimerkiksi viiden vuoden jaksoissa tai nuorisopalveluiden kehittämisstrategian luomisen yhteydessä. Muuttuvat toimintaympäristöt, muuttuva nuorisokulttuuri sekä toiminnan tarpeet edellyttävät yhteistyön painopisteiden määrittämistä sekä resursoinnin tarkastelua jatkossa. Valtakunnalliset lainmuutokset ja kehittämisohjelmien suositukset on otettava huomioon yhteistyön mallia päivittäessä. Yhteistyömallin arviointi ja päivittäminen pitävät yhteistyön kehityksen ajankohtaisena, valtakunnallisten linjausten mukaisena, alueellisiin tarpeisiin vastaavana sekä paikallisten toimintastrategioiden mukaisena. Yhteistyömallia sopimuksineen on arvioitava ja päivitettävä mallin käyttöönoton jälkeen (seuraavan 2-3 vuoden aikana).

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyö asettaa vaateita ja haasteita poikkihallinnolliselle yhteistyölle ja sen johtamiselle. Yhteistyön osalta on myös sitoutettava hallinnontasoja, koulutoimea ja nuorisotoimea, jotta yhteistyöstä saadaan vakiintunut yhteistyömuoto koskien kaikkia Kokkolan yläkouluja. Ajoittainen yhteistyöfoorumi nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön kehittymisestä virkamiestasolla sekä koulujen ja nuorisopalveluiden edustuksella voisi olla toimiva käytäntö (kokoonpanona esimerkiksi toimintatutkimuksen NuKo-suunnitteluryhmä). Moniammatillisen ja poikkihallinnollisen Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyö edellyttää koordinoitua ja johtamista eri tasoilla: koulukohtainen yhteistyö kumminuoriso-ohjaajan kanssa (lukuvoisisuunnitelmat), kumminuoriso-ohjaajien työryhmä (hyvät työkäytännöt, vertaileva arviointi), yhteistyöfoorumi (seuranta ja arviointi kaikkien koulujen osalta) sekä hallinnollinen yhteistyö (strategiset tavoitteet ja resursointi).

Nuorisolakiuudistus 2011 edellyttää nuorisotyön asemoitumista nuorten ohjaus- ja palveluverkoston koordinoijaksi poikkihallinnollisessa verkostotyössä nuorten kasvu- ja elinolojen parantamiseksi paikallistasolla. Nuorisotyö saa siten uudenlaista asemaa nuorten verkostotoimijana sekä poikkihallinnollisena toimijana. Nuorisotyöllä on annettavaa sekä kehittämismahdollisuuksia poikkihallinnolliseen yhteistyöhön erityisesti nuorten kuulemisen ja osallistamisen näkökulmasta kunnalliseen suunnitteluun ja päätöksen tekoon.

Erityiseksi kehittämishaasteeksi Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyöhön tulee ottaa sosiaalityön huomioiminen. Koulujen kuraattorit, koulujen sosiaalityöntekijöinä, ovat olleet mukana yhteistyömallin kehittämässä sekä käytännön yhteistyössä kouluissa kumminuoriso-ohjaajan kanssa. Kuitenkin nuorisotyön, koulun ja sosiaalityön rajapintoja on nostettava esille paikallistasolla, jotta moniammatillista ja poikkihallinnollista yhteistyötä nuorten kentällä voidaan kehittää usean eri toimijoiden välillä. Nuorisopalveluiden ja koulujen yhteinen työ voi tuottaa merkittävää hyvinvointia nuorten osalta, joka näyttäytyy siten myös sosiaalityössä ja sen asiakkuuksissa. Nuorisotyötä, koulua ja sosiaalityötä sitoo yhteinen intressi nuoren hyvinvoinnin näkökulmasta. Yhteistyötä on tehty jo aiemmin, mutta tarpeen on tehdä yhteistyöstä ”yhteistä työtä”, jolla on rakenteita yli hallintokuntien, vakiintuneita käytännön työmuotoja, jatkuvuutta, vaikuttavuutta sekä yhteistä työn arviointia ja kehittämistä.

8 TOIMINTATUTKIMUKSEN ARVIOINTIA

Toteutetun toimintatutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuu laadullisen tutkimuksen vakuuttavuuden käsitteeseen sekä toimintatutkimuksen pätevyydelle perustuvaan hyödyllisyyteen. Toimintatutkimuksessa ei voida perinteisesti käyttää reliabiliteetin ja validiteetin käsitteitä, vaan toimintatutkimuksen luotettavuuden arviointi koostuu sen jokaisen prosessivaiheen johdonmukaisesta ja läpinäkyvästä kuvaamisesta, toimijoiden osallisuudesta kehittämisprosessiin sekä sen hyödyllisyydestä.

Toimintatutkimuksen toteutus osallistavana toimintatutkimuksena antoi tilaa prosessin toteuttajille kehittää tutkittuun tietoon perustuen ja jatkuvan reflektoinnin avulla siitä, millaisia interventioita kehittämistyön eteenpäin vieminen edellytti. Toimintatutkimus toteutti sille kehitettyä toimintaspiraalia, jonka vaiheet muuttuivat prosessin aikana saavutettujen tutkimustietojen ja tuloksien mukaan jatkuvan arvioinnin kautta. Olennaista osallistavassa toimintatutkimuksessa on nimenomaan arvioida tuotettua tietoa ja kyetä muuttamaan toiminnan kehittämiskulkua sen myötä, millaista interventiota ja muutosprosessia tieto edellyttää. Toimintatutkimuksen eri prosessivaiheet on avattu johdonmukaisesti ja kuvattu tarkasti.

Toimintatutkimuksessa ensisijaisen tärkeää oli sitouttaa alusta alkaen sen kannalta tärkeimmät toimijat, jotka tässä tapauksessa olivat yläkoulujen rehtorit, nuorisopalveluiden kumminuoriso-ohjaajat, sivistyskeskuksen kehittämisspäällikkö ja nuorisotoimen johtaja. Ilman kyseisiä toimijoita ei toimintatutkimus olisi ollut aitoa kehittämistoimintaa eikä se olisi toteuttanut osallistavan/praktisen toimintatutkimuksen lähtökohtia. Tutkijana koen, että toimintatutkimuksen toteutus tapahtui kehitysyhteisöä tukevalla osallistamisella eli lähtökohta toimintatutkimuksen toteutukseen oli kehitysyhteisön vapaaehtoinen osallisuus, jota tutkija tuki omalla toiminnallaan kiinteässä vuorovaikutussuhteessa kehitysyhteisön kanssa. Tutkija toimi ns. kehittämisen työvälineenä ja tukijana kehitysyhteisölle, joka omalla toiminnallaan ja sen tarkastelulla ja analysoinnilla kehitti yhteistyömallin omaksuakseen sen käytännön muutoksena omaan toimintaan.

Toimintatutkimus vastasi Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön paikalliseen moniammatillisen ja poikkihallinnollisen kehittämistyön tarpeeseen hyödyntämällä aikaisempia tutkimuksia ja tuottamalla paikallista tutkimustietoa yhteistyön kehittämiseksi. Yhteistyömallilla asetettiin yhteisesti toimivat rakenteet yhteistyölle sekä sopimukset, joihin voitiin sitoutua. Toimintatutkimus osoittautui siten erittäin hyödylliseksi työn tilaajalle sekä toimintatutkimuksessa mukana olleille toimijoille.

Toimintatutkimus on noudattanut Suomen akatemian tutkimuseettisiä ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä (”good scientific practice”). Tutkijana olen noudattanut rehellisyyttä, tarkkuutta ja huolellisuutta tutkimustyössäni, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tulosten arvioinnissa. Toimintatutkimus on avoimesti kuvattu prosessivaiheineen, menetelmällisesti, tuloksellisesti sekä toimijoiden osallisuuden todentamiseksi. Toimintatutkimuksessa on huomioitu aikaisemmat aihetta koskevat tutkimukset sekä tunnustettu niiden arvo ja merkitys. Toimintatutkimus on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Toimintatutkimus on toteuttanut tilaajan kanssa sovittua sopimusta ja tiedottanut säännöllisesti tilaajaa sekä toimintatutkimukseen osallistuneita toimijoita tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheista, etenemisestä ja tuloksista.

9 POHDINTA

Nuoruus on jatkuvasti uudelleen muotoutuvaa ja elää nykyhetkessä. Salasuo (2007) on käyttänyt kuvaamaan tässä ajassa elävää sukupolvea nimeltä atomisoitunut sukupolvi, joka keskittyy yksilöllisyyteen yhä enemmän sekä muuttaa ryhmädynamiikkaa nuorten osalta. Nuorisoalalla tämä näkyy nuorten yhteisöllisyyden vähentymisenä sekä palveluiden keskittymisenä yhä suuremmissa määrin häiriösuuntautuneisiin palveluihin, joissa ”nuoriso-ongelma” kuuluu jollekin ammattikunnalle. Nuoret elävät yhteiskunnassamme jälkimodernin ja transmodernin vaihetta, kun nuorille suunnatut palvelut vielä osittain ovat jääneet rakenteellisesti kiinni moderniin yhteiskuntaan, vaikkakin pyrkimys on jälkimoderniin ja ajatukset jo osittain transmodernissa. Tämän vuoksi korostetaan eri hallinnonalojen ylittävää moniammatillista yhteistyötä, jossa nuorten parissa työskentelevät toimijat yhteisesti tarkastelevat ja määrittävät nykynuoruutta koskevat ilmiöt ja tarpeet kehittäen samalla uusia innovatiivisia ratkaisuja ja yhteistyömuotoja.

Nuoruutta käsiteltäessä katse suuntautuu yleensä koulun kentälle, joka ainoana toimijana tavoittaa kaikki nuoret. Penttinen (2010) kritisoi koulua moderniin kiinnittyneenä instituutiona, joka ei kykene kohtaamaan jälkimodernissa eläviä oppilaitaan, kun taasen informaalisimman nuorisokasvatuksen alueella nuorisotyössä toteutuu oppiminen lähempänä nuorten omaa elämismailmaa. Koulu ja nuorisotyön osalta onkin nostettu esiin formaalin ja non-formaalin oppimisympäristön merkitys nykynuorison elämismailmassa. Omalta osaltaan koulun tilanteesta nykynuorten kanssa kertoo viimeisin koulu-terveyskysely (2010), jonka mukaan lähes puolet vastanneista peruskoululaisista ei viihtynyt koulussa eikä oppilaiden mielipiteitä oteta huomioon koulutyön kehittämisessä, minkä lisäksi yli puolet koki, ettei opettajaa kiinnosta, mitä nuorelle kuuluu. Nuorisotyön ja koulujen välisen yhteistyön kehittämisen taustalle löytyy selkeä tarve nuorten hyvinvoinnin tukemisena esimerkiksi tukema yhteistoiminnalla koulujen yhteisöllisyyttä ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

Nuorten parissa työskentelevien moniammatillisen ja poikkihallinnollisen yhteistyön kehitystä on kehitetty lainsäädännön avulla valtiotasolla esimerkiksi uuden lastensuojelulain (2008) ja nuorisolain uudistuksen (2011) kautta. Ehkäisevä lastensuojelu-käsite

koskettaa esimerkiksi nuorisotyötä ehkäisevän lastensuojelun sekä kunnan peruspalveluiden toteuttajana. Nuorisolain uudistus tuo nuorisotyölle uudenlaisen aseman paikallisen verkostotyön koordinoijana, sillä se pyrkii vahvistamaan paikallista moniammatillista ja poikkihallinnollista yhteistyötä nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävien myötä. Luontaisesti nuorisotyö tuntuu sopivimmalta toimijalta kyseisen verkoston koordinoijaksi. Esimerkiksi Kokkolassa nuorisopalvelut koordinoi nuorten ohjaus- ja palveluverkosta. Osana myös mainittujen lainuudistuksien sekä Suomen ensimmäistä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman (2007–2011) linjaamaa kehityssuuntaa on nuorisotyön ja koulujen yhteistyön alkanut voimakas yhteistyöbuumi, joka myös edesauttaa nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toteutumista ja tehtävää. Nuorisotalan kehitystoiminta haastaa erityisesti nuorisotyötä jäsentämään ja määrittelemään omaa tehtäväänsä ja toimintaansa suhteessa muihin toimijoihin, jonka lisäksi sen tulee kyetä kehittämään myös tieteellisesti ja professionaalisesti nuorisokasvatuksen kehityksessä sekä rakenteellisesti paikallistasolla.

Nuorisotyön, koulun ja sosiaalityön rajapinnat nousevat esiin erityisesti tuen ja kontrollin jännitteenä, jota vähiten esiintyy nuorisotyössä. Koulu toimii perusopetuksen myöntämisen ”pakkovalan” käyttäjänä suhteessa nuoriin, kun taas sosiaalityö näyttäytyy nuorelle enimmäkseen puuttavana tahona esimerkiksi koulukuraattorin tai lastensuojelun kautta. Nuorisotyö perustuu pääsääntöisesti vapaamuotoiseen ja vapaaehtoiseen toimintaan nuoren kanssa, unohtamatta kuitenkin nuorisokasvattajan rooliaan ja rajojen asettamista. Nuorisotyö on eniten näistä kolmesta toimijasta joutunut kehittämään motiivisia ja nuorisolähtöisiä työotteita toimintansa toteuttamiseksi. Tästä syystä näkisin nuorisotyön omaavan osaamista, josta myös koulu ja sosiaalityö hyötyisivät. Näkisin tärkeänä myös sosiaalityön osallisuuden nuorisotyön ja koulujen välisen yhteistyön eteenpäinviemisessä moniammatillisena yhteistoimintana nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi yhä muuttuvammassa ja haastavammassa yhteiskunnassa.

Rimpelän (2008) tuoma näkökulma häiriösuuntautuneesta toimintalinjasta sekä yhteisösuuntautuneesta toimintalinjasta tulisi nostaa esille myös moniammatillisen yhteistyön rakenteissa. Esimerkiksi toistaiseksi nuorisotyön ja sosiaalityön sekä osittain koulun ja nuorisotyön yhteistyö rakentuu ongelmälähtöiseen yhteistyöhön, joka leimaa nuorisotyötä ja kohdistaa palveluja vain osalle nuorista. Ongelmälähtöisen yhteistyön kehittä-

minen on toki helpompaa sen tavoitteen ja tehtävän määrittäessä selkeämmin kuin ei-ongelmalähtöisen yhteistyön, mutta moniammatillisen ja poikkihallinnollisen yhteistyön synergiaedun tavoittaminen edellyttää enemmänkin yhteissuuntautunutta toimintalinjaa, jossa tuki kohdistetaan kehitysyhteisöihin, kuten kouluun ja kaikille nuorille.

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnus toimintatutkimuksena tuotti paikallista tietoa yhteistyön rakenteiden ja sopimusten luomiseksi. Nuorille suunnattu kysely toi esille nimenomaan nivelvaiheen tarpeet yläkoulussa sekä tuen antamisen nuorten kuulemisena ja keskusteluna. Perinteinen haaste nuorisotyössä on ollut todentaa läsnäolon ja vapaan vuorovaikutuksen merkitys nuorten omana tapana rakentaa luottamuksellisia suhteita aikuiseen, joista saada tarvittaessa tukea elämäntilanteisiin. Muille toimijoille tällainen nuorisotyön toiminta nuorten kanssa näyttäytyy ”hengailuna” tai ”puuhasteluna”. Moniammatillisen yhteistyön edetessä tulee nuorisotyön kyetä jotenkin osoittamaan vapaamuotoisen keskustelun ja vuorovaikutuksen merkitys sekä vaikuttavuus nuoren hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämisessä. Kokkolan nuorisopalvelut ja koulut ovatkin asettaneet tavoitteekseen yhteistyömallissa yhteistoiminnan vaikuttavuuden ja merkityksen todentamisen.

Nuorisotyön ja koulujen yhteistyön merkityksen ja vaikuttavuuden ohella haasteeksi muodostuvat myös erilaiset toimintakulttuurit ja vähäinen tietämys toisiensa osaamisesta. Yhteisen toimintakulttuurin ja hyvien työkäytänteiden luominen vie aikaa ja edellyttää pitkän ajan suunnitelmia sekä yhteisen työn toteutusta. Onnistuneen ja suunnitelmallisen yhteistyön toteutumisen ja yhteistyörakenteiden luomisen taustalla tuleekin olla toimiva yhteistyön koordinointi, poikkihallinnollinen johtaminen sekä aito tahtotila yhdessä tehtävän työn kehittämiseen. Jatkokehittämishaasteena onkin osallistaa myös sosiaalitoimi Kokkolassa nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyöhön määrittämään yhteistä tehtävää ja työtä.

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnus osallistavalla toimintatutkimuksella oli mielestäni onnistunut, sillä se saavutti toimijoiden aidon osallisuuden ja tahtotilan yhteistyön kehittämiseksi, toteutti toimintatutkimuksen lähtökohdat tutkimuksellisenä kehittämistoimintana ja tuotti tilaajalle hyödyllisen yhteistyömallin. Ongelmia tutkijalle asetti tutkimus- ja kehittämisprosessin laajuus moninaisesta tiedontuo-

tannosta kehittämistoimintaan sekä aiheeseen liittyvän aiemman ajankohtaisen tutkimustiedon vähyys. Toimintatutkimuksen prosessin venyessä myös ajallisesti ei prosessi päässyt yhteistyömallin arvioinnin vaiheeseen, joka olisi ollut olennainen osa toimintatutkimuksen syklisyyttä. Yhteistyömallin valmistuessa joulukuussa 2010 koettiin nuorisopalveluiden ja koulujen taholta olevan liian aikaista arvioida mallia. Arvioinnin ja yhteistyön kehittämisprosessin reflektoinnille kaivattiin lisää aikaa, jotta yhteistyömallia ehdittäisiin toteuttaa käytännön tasolla. Nuorisopalvelut ja koulut jatkavat kehittämisprosessia ja toteuttavat arvioinnin syksyn 2011 – kevään 2012 aikana. Toimintatutkimus uutena tutkimusmenetelmänä toi sekä lisää uudenlaisia oivalluksia tutkijalle ja lisäsi tutkimus- ja kehittämistoiminnan prosessin hallintataitoja sekä tutkimuksellisen tiedon tuottamiseen liittyviä taitoja, vaikkakin kokemuksen puute toimintatutkimuksen toteutuksesta näkyy prosessin eri vaiheissa. Tutkijana koen että tutkimuksellinen kehittämis-toiminta ja toimintatutkimus sopivat moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi ja mallintamiseksi. Opinnäytetyön toimintatutkimuksen toteutus voi toimia eräänä toteutusmallina nuorisotyön ja koulujen yhteistyön mallinnuksena ja sen lisäksi tietoa tuottavana tutkimuksena tuo lisäarvoa nuorisotyön kentälle moniammatillisen ja poikkihallinnollisen yhteistyörakenteiden luomiseksi.

Jatkokehittämistehtävänä tulisikin tarkastella yhteistyömallin käyttöön ottoa sekä seurata ja arvioida yhteistoiminnan sisältöjen rakentumista luoden siihen omat vaikuttavuuden mittarit sekä laatutekijät. Tämän lisäksi myös yhteistyön koordinointiin ja poikkihallinnollisen johtamiseen tulee luoda rakenteita, jotta yhteistyön kehittäminen eri hallinnonaloilla ja toimijatasoilla etenee yhteisten tavoitteiden mukaisesti.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Syrjälä, L. 1999. Tiede, toiminta ja vaikuttaminen. Teoksessa H.L.T. Heikkinen, R. Huttunen, & P. Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita. Juva: Atena Kustannus.
- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Toinen uudistettu painos. Porvoo: WSOY.
- Aittola, T. 2010. Nuoret konsumeristisessa kulttuurissa. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73 ja Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Toinen uusittu painos. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Cederlöf, P. 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Sarja C. Oppimateriaalit 14,2007. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Cederlöf, P. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 45. Helsinki: Hakapaino
- Djupsund, R. 2010a. Henkilökohtainen tiedoksianto 20.9.2010.
- Djupsund, R. 2010b. Nuorisopalvelut tulosalueen kehittämisstrategia 2010–2020. Kokkolan kaupunki. Www-dokumentti. Saatavissa: https://www.kokkola.fi/nuorisotyö/fi_FI/nuorisotyö/. Luettu 15.1.2011
- Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodivalinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2001. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Filander, K. 2007. Sosiaalipedagogiikan uusi ajankohtaisuus. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Gretschel, A. 2007. Nuori – ei asiakkaaksi, vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Hallituksen esitys eduskunnalle 2010. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nuorisolain sekä opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 5§:n muuttamisesta. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr5.pdf?lang=fi>. Luettu 25.5.2010

Heikkinen, H.L.T. & Jyrkämä, J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa H.L.T. Heikkinen, R. Huttunen, & P. Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita. Juva: Atena Kustannus.

Hirvonen, E. 2009. Nuorisotyö sosiaalisen asiantuntijuuden areenoilla. Teoksessa S. Raitakari & E. Virokannas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 96. Jyväskylä: Nuorisotutkimusseura ry.

Huttunen, R., Kakkori, L. & Heikkinen, H.L. 1999. Toiminta, tutkimus ja totuus. Teoksessa H.L.T. Heikkinen, R. Huttunen, & P. Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita. Juva: Atena Kustannus.

Hämäläinen, J. 2010. Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehyksessä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73 ja Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Toinen uusittu painos. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto 2010. Oppimisympäristöt yhteistyöhön – Nuorisotyön ja koulun kumppanuutta rakentamaan. Suunnitelma tutkimus- ja kehittämishankkeeksi 2011–2013. (moniste)

Kiilakoski, T. 2007. Kasvu moneen suuntaan – kriittinen pedagogiikka ja nuorisotyö. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kiviniemi, K. 199. Toimintatutkimus yhteisöllisenä projektina. Teoksessa H.L.T. Heikkinen, R. Huttunen, & P. Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita. Juva: Atena Kustannus.

Komonen, K. 2007. Työpajatoiminta nuorisotyön työmuotona. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kokkola 2010. Www-dokumentti. Saatavissa:
https://www.kokkola.fi/kuntainfo/fi_FI/etusivu/. Luettu 24.9.2010

Kouluhyvinvointityöryhmän muistio. 2005. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:27. Www-dokumentti. Saatavissa:
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_277_tr27.pdf?lang. Luettu 24.9.2010

Koulu ja nuorisotyö nuoren kasvun tukijan – yhteistyömallit ja hyvät käytännöt Iso-Britannian Kentin kreivikunnassa sekä Etelä-Suomen läänissä. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 122/2007. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.intermin.fi/lh/biblio.nsf/vwselectbydeptfinlh/E23DEEF77B079270C22573CA004AEB54?OpenDocument&dept=1&lh=etela>. Luettu 25.5.2010

Kouluterveyskysely 2010. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/taulukot2010/index.htm>.
 Luettu 16.4.2011

Kumminuoriso-ohjaajien työryhmä 6.9.2010. Työkonferenssin muistio.

Kylmäkoski, M. & Fedotoff, J. 2007. TUHTI 9 –seminaarin työryhmätiivistelmä. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki: Hakapaino Oy.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm41.pdf?lang=fi>. Luettu 25.5.2010

Lapsi- ja nuorisopolitiikan koordinaation vahvistaminen – lastensuojelulain ja nuorisolain lasten ja nuorten kasvua ja hyvinvointia edistävien yleisten säännösten kehittäminen ja yhteensovittaminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:15. (moniste)

Myllyniemi, S. 2008. MITÄ KUULUU? Nuorisobarometri. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 88. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 39. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ja Nuorisoasiain neuvottelukunta.

Määttä, M. & Väänänen-Fomin, M. 2009. Yhteinen tavoite, eriytyneet ohjausjärjestelmät lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvän suunnittelun normiohjaus. Teoksessa S. Raitakari & E. Virokannas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 96. Jyväskylä: Nuorisotutkimusseura ry.

Nieminen, J. 2010. Puuttuva lenkki – nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehyksenä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73 ja Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Toinen uusittu painos. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Nieminen, J. 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki: Hakapaino Oy.

Nieminen, J. 2000. Nuorisotyön professionalisaatio Suomessa. Teoksessa Nuorisotyö ja koulu. Nuorisotutkimus 18. vuosikerta, 3/2000. Helsinki: Allianssi ry

Nivala E. & Saastamoinen M. 2010. Nuorisokasvatuksen teorian kohde ja konteksti. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita

ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73 ja Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Toinen uusittu painos. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Nuorisolakiuudistus 2011. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. Luettu 1.3.2011

Nuorta ei jätetä – Puhalletaan yhteen hiileen. Moniammatillista viranomaistyötä ja sen lakisääteistämistä selvittävän poikkihallinnollisen työryhmän muisto. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:5. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr5.pdf?lang=fi>.
 Luettu 25.5.2010

Penttinen, P. 2010. Nuorten oppiminen myöhäismodernissa. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73 ja Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Toinen uusittu painos. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Pohjola, A. 2009. Nuorisotyön ja sosiaalityön rajapinnoilla. Teoksessa S. Raitakari & E. Virokannas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 96. Jyväskylä: Nuorisotutkimusseura ry.

Raitakari, S. & Virokannas, E. 2009. Yhteisiä teemoja etsimässä. Teoksessa S. Raitakari & E. Virokannas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 96. Jyväskylä: Nuorisotutkimusseura ry.

Rimpelä, M. 2008. Oppilashuolto kouluhyvinvoinnin ytimenä. Teoksessa M. Suortamo, H. Laaksola & J. Välijärvi (toim.) Opettajan vuosi 2008-2009. PS- kustannus (moniste)

Roine, M., Puusniekka, R. Luopa, P. Kinnunen, T. & Jokela, J. 2011. KAIKKI MUKAAN! Yhteisöllisyys Helsingin peruskoulujen voimavaraksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Www-dokumentti. Saatavissa:
http://info.stakes.fi/kouluterveys/pkseutu/Kaikki_mukaan.pdf. Luettu 16.4.2011

Salasuo, M. 2007. Nuorisotyön ytimissä. Kaleidoskooppi pääkaupunkiseudun nuorisotyöhön ja käytäntöihin. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 81. Helsinki: Yliopistopaino.

Sarha, M-L. 2005. Nuorisotyöntekijänä peruskoulussa. Teoksessa S. Sarha (toim.) Nuorisotyötä koulussa. Sarja C. Oppimateriaalit 13/2005. Nykypaino Oy: Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Tappura, S. 2009. Toimintatutkimus. Diasarja. Www-dokumentti. Saatavissa:
http://matriisi.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatko-opintosemma/2008/Tappura_Toimintatutkimus090109.pdf. Luettu 29.5.2010

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vehviläinen, J. 2002. Moniammatillinen nuorisotyö. Yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 2/2002. Kainainen: Nykypaino Oy.

Kysely Kokkolan yläkoululaisille

Jokaiselle yläkoululle Kokkolassa on nimetty oma kumminuoriso-ohjaaja, joka tulee toimimaan yläkouluilla yhdessä nuorten ja koulun henkilökunnan kanssa. Tarvitsemme myös nuorten mielipiteen asiaan ja olemme satunnaisesti valinneet jokaiselta yläkoululta kaksi kahdeksannetta luokkaa vastaamaan kyselyyn.

Vastaajia ei voida tunnistaa vastauksista.

Sinun mielipiteesi on tärkeä, joten vastaathan huolella alla oleviin kysymyksiin.

1. SUKUPUOLI

tyttö

poika

2. MINKÄ VERRAN HALUAISIT APUA TAI TUKEA SEURAAVIIN ASIOIHIN?

4=paljon

3=jonkin verran

2=vähän

1=en ollenkaan

- kaverisuhteisiin
- koulunkäyntiin
- tyttö-/poikaystävä asioihin
- mielialaan/tunteisiin
- vapaa-ajan viettämiseen
- harrastuksien hankkimiseen
- omiin suunnitelmiin mitä tehdä yläkoulun jälkeen

3. MINKÄ VERRAN SAAT KOULUN HENKILÖKUNNALTA APUA TAI TUKEA SEURAAVIIN ASIOIHIN?

(opettajat, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, kuraattori, rehtori jne.)

4=paljon

3=jonkin verran

2=vähän

1=en ollenkaan

- kaverisuhteisiin
- koulunkäyntiin
- tyttö-/poikaystävä asioihin
- mielialaan/tunteisiin
- vapaa-ajan viettämiseen
- harrastuksien hankkimiseen
- omiin suunnitelmiin mitä tehdä yläkoulun jälkeen

4. KOULULLESI TULEE TOIMIMAAN UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) NUORIA VARTEN.

MITEN SINÄ SUHTAUTUISIT HÄNEEN?

4=täysin samaa mieltä 3=vähän samaa mieltä 2=vähän eri mieltä
4=täysin eri mieltä

- voisin jutella hänelle kouluasioistani
- olisi kiva kun koulussa olisi joku joka kuuntelisi minua
- jos olisi hyvä tyyppi, voisin jutella aina välillä
- en välittäisi koko henkilöstä
- puhuisin hänelle omista asioistani
- kääntyisin hänen puoleensa jos minulla on ongelmia tai huolia

5. UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) TULEE TOIMIMAAN KOULULLESI JA TAPAAMAAN NUORIA.

MITEN TÄRKEITÄ SINUN MIELESTÄSI HÄNEN TOIMINNASSAAN SEURAAVAT ASIAT OVAT?

4=erittäin tärkeä 3=melko tärkeä 2=ei niin tärkeä
1=ei lainkaan tärkeä

- keskustella nuorten kanssa
- auttaa löytämään kivaa tekemistä vapaa-ajalle
- toimia luokkien kanssa ja auttaa luokkahengen parantamisessa
- kuunnella nuorta
- auttaa nuoria kertomaan asioita koulussa muille aikuisille (opettaja, kuraattori yms.)
- auttaa miettimään mitä tehdä yläkoulun jälkeen
- auttaa nuoria suunnittelemaan ja järjestämään tapahtumia/toimintaa koulussa
- auttaa erityisesti silloin kun tullaan yläkouluun 7.luokalle
- auttaa kaveriasioissa

6. MITÄ MUUTA KOULULLESI TULEVA UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) VOISI NUORTEN KANSSA TEHDÄ?

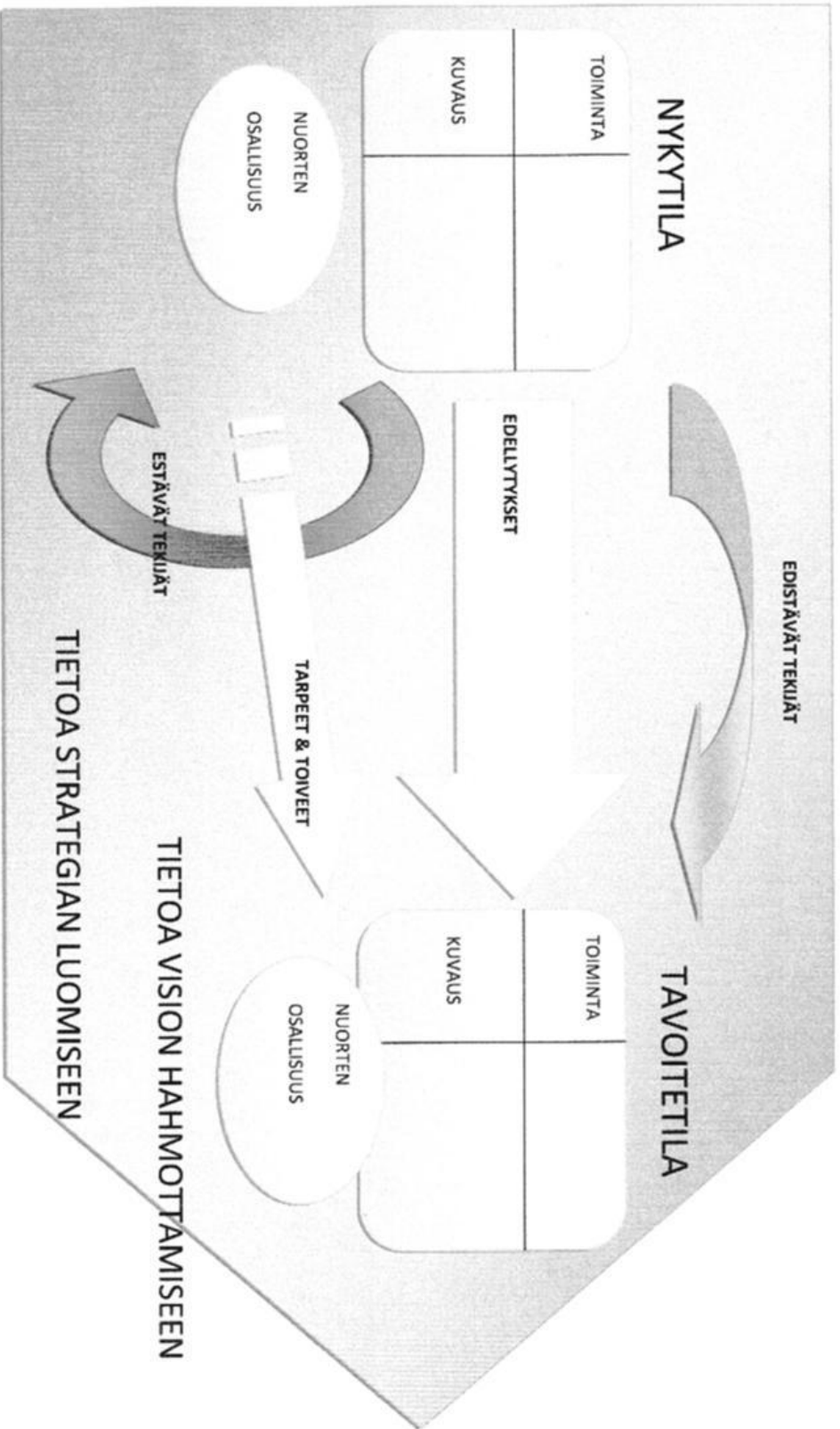
Kiitos vastauksistasi!

HAASTATTELUKYSYMYKSET

(yhteistyöllä kysymyksissä viitataan yläkoulujen ja kumminuoriso-ohjaajien väliseen yhteistyöhön)

1. Mikä on toimenkuvasi koulun ja nuorisopalveluiden yhteistyössä?
2. Mitä yhteistyötä toteutuu koulun ja kumminuoriso-ohjaajan välillä tällä hetkellä?
3. Miten kuvailisit nykyisen yhteistyön sujumista?
4. Mitkä tekijät edistävät tällä hetkellä mielestäsi yhteistyötä?
5. Mitkä tekijät estävät tällä hetkellä mielestäsi yhteistyötä?
6. Mitä odotuksia tai toiveita yhteistyölle on?
7. Mitkä tekijät tai asiat auttaisivat pääsemään edellä kuvailemaasi toivottuun yhteistyöhön?
8. Miten näet nuorten roolin ja osallisuuden yhteistyössä tällä hetkellä? Entä tulevaisuudessa toivotussa yhteistyössä?
9. Kuka tai ketkä mielestäsi hyötyvät yhteistyöstä?
10. Jäikö mielestäsi jotain tärkeää kysymättä yhteistyöhön liittyen?

KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN KOULUYHTEISTYÖ MALLINNUS

**KOKKOLAN
NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN
YHTEISTYÖMALLI**

Yhteistyön nykytila, yhteistyömalli ja kehittämissuhteet

**KOKKOLAN KAUPUNKI
KARLEBY STAD**

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	2
1.1 Kokkolan nuorisopalveluiden kouluyhteistyön kehittäminen.....	2
1.2 Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnus.....	3
2. NUORISOTYÖN JA KOULUTYÖN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN.....	4
2.1 Yhteistyö nuorisotyön ja nuorisopolitiikan toteuttamista	4
2.2 Nuorisotyön ja koulutyön yhteistyö kansainvälisesti ja valtakunnallisesti.....	8
3. YHTEISTYÖN MALLINNUKSESSA JA TOIMINTATUTKIMUS.....	9
3.1 Mallinnusprosessi ja tutkimuksen toteutus	9
3.2 Tutkimustuloksien esittely	10
3.3 Yhteenveto tuloksista ja johtopäätökset.....	20
4. KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖ.....	21
4.1 Yhteistyömalli ja sopimukset.....	21
4.2 Kokkolan nuorisovaltuuston lausunto nuoriso- ja koulutoimen yhteistyöstä	27
5. YHTEISTYÖN KOORDINOINTI JA KEHITTÄMINEN.....	28
5.1 Yhteistyön jatkaminen ja koordinointi.....	28
5.2 Yhteistyön kehittämissuhteet.....	29
6. LOPUKSI.....	30
LÄHTEET.....	31
TAULUKOT JA KUVIOT	
Taulukko 1. Nuorten kyselytulokset: tarpeet ja vastaaminen	12
Taulukko 2. Nuorten kyselytulokset: suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan	13
Taulukko 3. Nuorten kyselytulokset: tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa	14
Kuvio 1. SWOT-analyysi haastattelutuloksista	16
Kuvio 2. Haastattelutulokset: yhteistyön nykytila ja tavoitetila	19
LIITTEET	
Liite 1. Kyselylomake nuorille	33
Liite 2. Haastattelulomake	35
Liite 3. Kokkolan nuorisovaltuuston lausunto nuoriso- ja koulutoimen yhteistyöstä	36

1. JOHDANTO

1.1 Kokkolan nuorisopalveluiden kouluyhteistyön kehittäminen

Vuoden 2009 kuntaliitoksen myötä Kokkolan nuorisopalveluiden tulosalueen toiminta-alue laajeni ja nuorten määrä nousi. Samaan aikaan nuorisopalvelut eli muutenkin muutosprosessia, joka oli lähtenyt käyntiin jo vuoden 2007 lopulla kun 1990-luvun alkupuolelta täyttämättä ollut nuorisotoimenjohtajan virka päätettiin täyttää. Vuoden 2010 osalta yli kolmasosa vakituisesta henkilöstöstä on valittu tehtävään viimeisen kahden vuoden sisällä. Kuntaliitoksen ja henkilömuutoksien myötä on Kokkolan nuorisopalvelut tilanteessa, jossa nuorisotyön perustehtävää ja sen eri osa-alueiden toimintoja tarkastellaan ja määritellään uudelleen. Yhtenä Kokkolan nuorisopalveluiden toimintojen osa-alueena on kouluyhteistyö ja sen kehittäminen.

Kokkolan nuorisopalvelut on viime vuosien aikana aloittanut kehittämään yhteistyötä koulujen kanssa erilaisten hankkeiden ja yksittäisten yhteistyömuotojen kautta. Varsinainen yhteistyön kehittäminen tapahtui kuitenkin syksyllä 2009, kun nuorisopalveluiden henkilöstöstä nimettiin vastaavat kumminuoriso-ohjaajat jokaiselle Kokkolan yläkoululle. Kumminuoriso-ohjaajille varattiin työaika kouluyhteistyön toteuttamiselle. Yhteistyön aloittaminen eteni itsenäisesti jokaisen nimeytyneen kumminuoriso-ohjaajan ja yläkoulun omina suunnitelmina mahdollisista toiminnoista ja yhteistyömuodoista. Kumminuoriso-ohjaajien nimeäminen nuorisopalveluissa edusti kouluyhteistyön pysyväluonteista kehittämistyötä erilaisten kokeilujen ja hankkeiden sijaan. Kouluyhteistyötä tuli siten pysyvä ja kehitettävä toimintamuoto nuorisopalveluille, johon haluttiin rakenteita.

Vuoden 2010 aikana viimeisteltävään Kokkolan sivistyskeskuksen strategiaan sisältyy myös opetustoimen strategian ja nuorisopalveluiden strategian luominen. Tämän strategiatyöskentelyn ohella nähtiin tarpeelliseksi lähteä selkeämmin mallintamaan myös nuorisopalveluiden kouluyhteistyön rakenteita yhteistyössä nimeytyneiden kumminuoriso-ohjaajien ja yläkoulujen rehtoreiden kanssa. Kouluyhteistyön mallinnuksen nähtiin palvelevan sivistyskeskuksen strategisia tavoitteita sekä istuvan palvelutuotannon elämäntapaajatteluun, jossa toimijayhteistyöllä lisätään asiakkaiden elämän kokonaisuuden tarkastelua ja tukemista.

Kokkolan kaupungin nuorisopalvelut tulosalueen kehittämisstrategiassa 2010–2020 on asetettu tavoitteita nuorisolain edellyttämän monialaisen yhteistyön kehittämiseksi, jossa nuorisotyötä ja

–politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten kanssa sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. Nuorisopalveluiden kehittämisstrategian yhtenä tavoitteena on nuorisopalveluiden toiminnan avoimuus, luotettavana ja aktiivisena kumppanina toimiminen yhteistyössä sidosryhmien kanssa sekä nuorisopalveluiden asiantuntijuuden rakentaminen eri substanssialuilla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Moniammatillisella ja poikkihallinnollisella työotteella pyritään saavuttamaan enemmän kuin mitä yksittäiset toimijat voivat omillaan saavuttaa. (Djupsund 2010.) Nuorisopalveluiden koulu yhteistyön mallintaminen palvelee nuorisopalveluiden kehittämisstrategian 2010-2020 asettamia tavoitteita.

1.2 Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnus

Koulu yhteistyön rakenteiden luomiseksi Kokkolan nuorisopalvelut päätyi tekemään ostopalvelusopimuksen Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) rahoittaman Taitavat Nuoret –projektin kanssa, joka oli vuosien 2007-2010 aikana kehittänyt erilaisia uusia yhteistyömalleja alueen koulujen ja eri lapsi- ja nuorisotoimijoiden välille. Kokkolan nuorisopalvelut ja Taitavat Nuoret –projekti olivat aikaisempien vuosien aikana yhteistyössä toteuttaneet erilaisia interventioita sekä ryhmäytämistoimintaa koulu yhteistyöhön. Näiden kahden toimijan välillä oli siten myönteisiä kokemuksia koulu yhteistyöstä, yhteistä intressiä koulu yhteistyön kehittämiseen sekä toimijoiden välistä luottamusta. Nuorisopalveluiden koulu yhteistyön mallinnuksen ostopalvelusopimus astui voimaan 3.5.2010 työnimellä Kokkolan NuKo-malli eli Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli.

Yhteisen mallinnusprosessin toteutuksesta vastasi Taitavat Nuoret –projektin projektityöntekijä Katja Hakola, joka hyödynsi projektin aikana omaksumaansa osaamista koulumaailman kehittämistyöstä ja satoi mallinnustyön oman opinnäytetyönsä toteutukseen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen koulutusohjelmassa (ylempi AMK). Tästä johtuen tämä käsillä oleva mallinnusasiakirja sisältää vain oleelliset pääkohdat mallinnusprosessista, sen vaiheista ja tuloksista. Keväällä 2011 valmistuva Hakolan opinnäytetyö (ylempi AMK) sisältää laajemman kuvauksen mallinnuksen eri toteutusvaiheista, taustoista ja tuloksista sekä kehittämis ehdotuksista.

Yhteinen mallinnusprosessi aloitettiin kutsumalla yhteen yläkoulujen rehtorit (6 henkilöä), nuorisopalveluiden kumminuoriso-ohjaajat (6 henkilöä), oppilashuoltotiimin edustuksen (2 henkilöä), sivistyskeskuksen kehittämisspäällikön, nuorisotoimen johtajan ja Taitavat Nuoret – projektin työntekijän. Ensimmäinen yhteinen tapaaminen keskittyi avaamaan keskustelua mallinnuksen tarpeesta yhteistyöhön sekä siinä huomioitavista asioista. Erityistä huomiota haluttiin kohdistaa nuorisotyön ja koulutyön erilaisiin toimintakulttuureihin ja niiden yhteensovittamiseen. Mallinnuksen toivottiin tuovan yhteistyöhön pysyviä rakenteita, jolloin saataisiin aikaiseksi jatkuvaa kehitystä kertaluontoisten kokeilujen sijaan. Yhteistyön kehittäminen nähtiin yhteisenä intressinä, jolla kyettäisiin tukemaan kokonaisvaltaisemmin yläkouluikäisiä nuoria, saamaan aikaiseksi uudenlaisia toimintamahdollisuuksia nuorten palveluverkostoon sekä kehittämään toimijoiden välistä tiedonkulkua. Nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömallinnus nähtiin kutsutussa työryhmässä jo pitkään pohditun mahdollisuuden toteuttamisena, johon sekä nuorisopalvelut että koulutoimi olivat valmiit sitoutumaan. Kutsutun työryhmän sovittiin toimivan mallinnusprosessin ajan NuKo-suunnitteluryhmänä, joka toimi mallinnusprosessia linjaavana sekä sen sisältöjä määrittävänä työryhmänä. (Nuko-suunnitteluryhmä 11.6.2010.)

2. NUORISOTYÖN JA KOULUTYÖN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

2.1 Yhteistyö nuorisotyön ja nuorisopolitiikan toteuttamista

Nuorisotyön ja nuorisopolitiikan toteuttamista ja kehittämistä Suomessa määrittää niin EU-tason toimenpideohjelmat kuin valtakunnan tason lait ja kehittämissohjelmat. Nuorisotyön ja nuorisopolitiikan käsitteiden määritelmien tunnistaminen ja tiedostaminen yleisellä tasolla aiheuttaa monesti pohdintaa niiden sekoituessa toisiinsa.

Nuorisopolitiikan kehitys EU:ssa huipentui vuonna 2005 tehtyyn Eurooppalaiseen nuorisosopimukseen, jossa määriteltiin EU:n horisontaalinen, yhteiskuntapolitiikan eri sektorit ylittävän nuorisopolitiikan tavoitteet (Kuure 2007, 375-376). Suomessa EU:n nuorisopolitiikan kehittyminen erityisesti otettiin huomioon vuoden 2006 nuorisolain osalta, jonka mukaan nuorisopolitiikka on nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista. Nuorisolaissa säädettiin mm. valtakunnallisesta nuorisopolitiikan kehittämissohjelmasta, jonka tulee sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet

ja suuntaviivat läänien ja kuntien nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle. Nuorisolaissa eroteltiin toisistaan nuorisotyön ja nuorisopolitiikan käsitteet, josta johtuen nuorisopolitiikan sisältöön liittyvät siis monien eri hallintokuntien, toimialojen ja ammattikuntien työ ja niiden osana nuorisotyö. (Cederlöf 2007, 65-66.) ”Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lain tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.” (Nuorisolaki 2006.)

Vuonna 2007 hyväksyttiin Suomen ensimmäinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma vuosille 2007–2011, joka sisälsi tavoitteet alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamiseksi nuorisolain mukaisesti ja sen erityisenä tavoitteena on ylittää hallinnollisia raja-aitoja sekä vahvistaa paikallisella tasolla moniammatillista yhteistyötä. Ohjelmassa linjataan että paikallisella tasolla moniammatillisten rakenteiden ja niiden työmuotojen on vahvistuttava. Lisäksi ennakoivan ja varhaisen puuttumisen toimintaperiaate edellyttää kulttuurista muutosta, rakenteiden muuttamista ja monitoimijaisen yhteistyön osaamista sekä johtamista. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011.)

Vaikka nuorisopolitiikan vahva kehittyminen lisää poikkihallinnollisen yhteistyön edellytyksiä valtakunnalliselle tasolle ja kuntatasolle, löytyy moniammatillisen yhteistyön kehittämiselle myös tarve paikalliselta tasolta. Nuorisokulttuurin muuttuminen ja nuorten sosiaalisten ongelmien moninaistuminen asettavat uusia haasteita toimijaverkostolle ja siinä tehtävälle yhteistyölle. Kasvatustyötä toteuttavat toimijatahot etsivät uusia yhteisiä toimintamalleja, joilla vastata nuorten tarpeisiin. Haaste on kuitenkin siinä, kuinka täysin eri tavalla nuorta tarkastelevat toimijat saadaan yhteistyöhön ja sopimaan yhteisistä ratkaisukeinoista, sillä yhteistyöhön motivoivat tavoitteet voivat olla hyvinkin erilaisia esim. toisen toimijan tavoitteena saattaa olla yksinkertaisesti paikallisen järjestyksen ylläpitäminen ja ulkoisen turvallisuuden parantuminen kun taas toiset toimijat pyrkivät pääsemään ikään kuin syvemmälle ja tarkoitus on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (Vehviläinen 2002, 14.)

Nuorisotyön osalta Mirja Määttä on tutkinut nuorisotyön ehkäiseviä, nuoria auttavia yhteistyöverkostoja, ja hänen mukaansa niissä voi syntyä myönteisiä uusia innovaatioita sekä paikallisia ratkaisuja poikkihallinnollisena yhteistyönä. Useissa moniammatillisia verkostoja koskevissa tutkimuksissa korostuu yhteisen jaetun ja selkeän tavoitteellisuuden tärkeä merkitys sekä verkoston

riittävä yhteisöllinen status toiminnan ja motivaation ylläpitämiseksi. Mielekäs yhteistyö ja työnjako edistävät toimintaa ja jopa säästävät osallistujien omia voimavaroja. Erityisesti yhteistyön käynnistäminen ja kehittäminen vaatii toimijoilta henkilökohtaista työpanosta. (Cederlöf 2004, 124.) Nuorisotyön kehitys johtaa yhä vahvemmin sen ammatillisen roolin kirkastumiseen, ja toisaalta nuorisotyö jakautuu erityisalueisiin, kuten esim. koulunuorisotyöhön. Yleinen nuorisotyön ja sen osaamisen haaste on tässäkin sen oman tehtävänkuvan ja roolin selkiyttäminen ja markkinointi sekä oman työkentän kehittäminen yhteyksissä eri toimijoihin. (Cederlöf 2004, 288.)

Nuorisotyöllä on olemassa useita yleisiä tehtäviä. Keskittyminen yhteen selvärajaiseen tehtävään ei liene tarkoituksen mukaista tai edes mahdollistakaan, mutta nuorisotyön on kuitenkin hyvä olla selvillä siitä, mikä sen pääasiallinen tehtävä ylipäätään on. Nuorisotyön kokonaisuus on vastavoima niille yhteiskunnan piirteille, jotka luokittelevat ja leimaavat nuoria ihmisiä, näkevät heistä vain yhden ominaisuuden, arvostelevat elämänmenoa toimimatta ja vastuutaan vältellen. Nuorisotyön voima ja merkitys riippuu sen kyvystä toteuttaa haastavia tehtäviä, taidoista organisoida oppimisympäristöjä ja herkkyydestä ylläpitää omaa eetosia. Ideaalimallissa nuorisotyössä välitetään kaikista nuorista, kaikista nuorissa ja nuorten kaikista kiinnostuksista sekä kasvatetaan nuoria välittämään itsestään, toisista ja sekä ympärillämme olevasta maailmasta. (Nieminen 2007, 27; 40.)

Vehviläisen (2002, 26) mukaan nuorisotyön kannalta moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa kykyä ohjata asiakkaita palvelujärjestelmään, ottaa asiakkaita vastaan muilta palvelusektoreilta sekä valmentaa nuorta itsenäiseen selviytymiseen. Nuorisotyö ei toimi sektoreihin viipaloitun nuoruuden asiantuntijana, vaan nuorisotyön vahvuus yhteistyöverkostossa on nuoren elämänhallinnan tukeminen ja elämän kokonaisuuden tunteminen. Tarvittaessa nuorisotyö ohjaillee tai poluttaa kohteenaan olevia nuoria jonkun yhteistyöverkoston erityisasiantuntijan luo. Nuorisotyön paikallisen ja yhteiskunnallisen aseman kannalta on olennaista se, missä määrin muut toimijat näkevät ja ymmärtävät nuorisotyön merkityksen nuoren elämänhallinnan tukijana. Moniammatillinen yhteistyö merkitsee usein lisääntyneitä kysyntää nuorisotyön menetelmille sekä ammattitaidolle. Koko nuorisotyön dilemma on siinä, että mikäli nuorisotyön uudet aluevaltauksat – eli uudenlainen tapa toteuttaa nuorisotyötä – osoittautuu toimivaksi, niin muut toimijat olettavat tämänkaltaisen innovatiivisuuden olevan nuorisotyölle tyypillistä työtä. Verkostoitumisen ja innovatiivisuuden eräs välttämätön seuraus on se, että omaa toimenkuvaa ja vastuunalueita on todennäköisesti myös rajattava ja supistettava. On olemassa työtehtäviä, joita tehdään automaattisesti ja on olemassa työtehtäviä, joita tehdään vain erityisen harkinnan perusteella. (Vehviläinen 2002, 25-28; 67.)

Koululla koetaan olevan parhaimmat edellytykset tunnistaa ja ohjata tukea tarvitsevia nuoria eri palveluiden piiriin, johtuen siitä että koulu kykenee tavoittamaan kaikki ikäluokat ja toimii nuorten luontaisena kasvu-ympäristönä kodin lisäksi. Kouluttaja-kehittäjä Atso Juote peräänkuuluttaa uudenlaisia nuorisokasvattajia, jotka kykenevät neuvottelemaan ja työskentelemään yhdessä nuoren kanssa hänen elämänsä käsikirjoitusta. Juote nostaa myös esille perinteisen raja-aidan madaltamisen sosiaalityön ja nuorisotyön välillä. Kenties vastaavanlainen raja-aidan madaltuminen on tapahtumassa tulevaisuudessa myös opettajuuden ja nuorisotyöntekijyyden välillä. (Sarha 2005, 15.) Tutkimusprofessori Matti Rimpelä puolestaan peräänkuuluttaa ensimmäisessä Opettajan vuosi 2008-2009 kirjassa yhteisösuuntautunutta toimintalinjaa, jossa ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa kehitysyhteisöjä ja niiden yhteistoimintaa niin, että mahdollisimman suuri osa arjen haasteista voidaan kohdata ja ongelmista ratkaista kehitysyhteisöjen sisällä. Rimpelä kysyykin: *”Onko halitseevänä toimintana kehitysyhteisöjen vahvistaminen vai häiriöiden ehkäisy, varhainen tunnistaminen ja hoitaminen?”*. Opetusministeriön kouluhyvinvointityöryhmän muistiossa 2005 tuodaan julki koulun merkitys lapsen hyvinvoinnissa seuraavasti: *”Työryhmä tarkasteli laajasti koulua fyysisenä, psyykkisenä, sosiaalisena ja pedagogisena ympäristönä. - - Kouluyhteisön päivittäinen arki sisältää tekijöitä, jotka itsessään voivat vahvistaa tai heikentää lasten hyvinvointia. - - Koulu voi omalta osaltaan tukea myös haavoittuvissa oloissa elävien lasten hyvinvointia ja selviytymistä, kunhan se saa siihen yhteiskunnalta riittävät voimavarat.”* (Rimpelä 2008, 27; 41.) Voitaisiko nuoriso- ja koulutoimen yhteistyö nähdä juuri tällaisena voimavarana, jonka avulla voidaan kehittää nuorten kasvu- ja elinoloja yhteistyössä sekä tukea koulua kehitysyhteisönä.

Suunnitelmallinen yhteistyö nuoriso- ja koulutoimen välillä edellyttää useita neuvotteluja, yhteistyön selkeää mallinnusta, nuorisotyön roolin selkeää kuvaamista koulussa ja koulukohtaisia työsuunnitelmia. Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnus tulee vastaamaan paikalliseen moniammatillisen ja poikkihallinnollisen kehittämistyön tarpeeseen hyödyntämällä aikaisempia tutkimuksia koskien nuorisotyötä koulussa sekä kansainvälisesti että valtakunnallisesti ja tuottamalla paikallista tutkimustietoa yhteistyön kehittämiseksi. Mallinuksella asetetaan yhteisesti toimivat rakenteet yhteistyölle sekä sopimukset, joihin voidaan sitoutua.

2.2 Nuorisotyön ja koulutuksen yhteistyö kansainvälisesti ja valtakunnallisesti

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnusprosessia varten kerättiin tarpeellista tietoa sekä kansainvälisistä että valtakunnallisista kokemuksista ja malleista nuoriso- ja koulutoimen yhteistyöstä. Tiedonhankintavaiheessa kävi hyvin nopeasti selville, että nuoriso- ja koulutoimen yhteistyöstä oli saatavilla rajoitetusti tutkimustietoa tai edes kokeilupohjaista tietoa. Nuoriso- ja koulutoimen yhteistyön kehittäminen on alkanut vasta 1990-luvun aikana ja siihen liittyvä tutkimuksellinen tieto on vähäistä.

Mallinnusprosessissa tutustuttiin ja läpikäytiin Iso-Britannian Kentin kreivikunnan nuoriso- ja koulutoimen yhteistyömuotoja The Canterbury high schoolissa ja Valley Park Community Schoolissa. Molempien koulujen osalta yhteistyö koulun ja nuorisotyön välillä oli aloitettu vuonna 2003. Yhteistyötä oli toteutettu useamman nuorisotyöntekijäresurssin turvin ja toimintamuotoina olivat: kohdennettu ryhmätoiminta tarvelähtökohdista, oppilaskuntatoiminta, kerhotoiminta, teemapäivät, ryhmäyttäminen ja moniammatillinen yhteistyö (oppilashuoltoryhmässä). Haasteita yhteistyössä oli asettanut nuorisotyöntekijöiden koulutuksen puutteet koulussa toimimiseen ja nuoriso- ja koulutoimen erilaiset toimintatavat ja -kulttuurit. Nuoriso- ja koulutoimen yhteistyön nähtiin Kentin kreivikunnassa tuottavan tulosta seuraavasti: 1) nuorisotyöntekijät vaikuttivat selvästi oppimistulosten parantamiseen 2) nuoret olivat iloisempia ja itsevarmempia ja 3) oppilaiden henkilökohtaista kehitystä oli edistetty mm. non-formaalien oppimisen avulla. (Koulu ja nuorisotyö nuoren kasvun tukijana 2007.)

Suomessa nuoriso- ja koulutoimen yhteistyötä on kehitetty pääsääntöisesti erilaisten hankkeiden turvin. Mallinnusprosessiin hankitun tiedon mukaan useassa Suomen kunnassa on eriaisteisia kokeiluja nuorisotyön ja koulujen välillä, joista kuitenkin ei löytynyt selkeää hyödynnettävää mallia. Suurin osa yhteistyöstä eri kunnissa näytti kehittyvän kohdennettuun sosiaaliseen tukeen sekä erinäisiin toimintamahdollisuuksiin ryhmäyttämisen, teemapäivien, luokkatoiminnan, vanhempainillan, oppilaskuntatoiminnan yms. kautta. Nuorisotoimet toteuttivat näitä yhteistyömuotoja pääsääntöisesti joko osana perusnuorisotyötä tai sosiaalisena nuorisotyönä. Mallinnusprosessin yhteydessä tutustuttiin erityisesti Jyväskylän Kilpisjärven koulussa, Kouvolassa ja Lahdessa toteutettuihin nuoriso- ja koulutoimen yhteistyömuotoihin.

3. YHTEISTYÖN MALLINNUSPROSESSI JA TOIMINTATUTKIMUS

3.1 Mallinnusprosessi ja tutkimuksen toteutus

Kokkolan nuorisopalveluiden kouluyhteistyötä lähdettiin mallintamaan osallistavalla/praktisella toimintatutkimuksella, joka nähtiin sopivimpana kehittämistoiminnan menetelmänä. Toimintatutkimuksen peruspiirteenä on, että kehittämistavoitteet määräytyvät kehittämiskohteen omista ongelmista ja tarpeista, kehittäminen tapahtuu kehittämiskohteen henkilöstön omana työnä, kirjatut tavoitteet ja muutostarpeet konkretisoituvat todellisina muutoksina, kehittämisessä sitoudutaan yhteistoiminnalliseen kehittämiseen ja ulkopuolisen asiantuntijan (tutkijan) tehtävänä on ainoastaan ohjata prosessia. Ensisijaisen tärkeää on sitouttaa toimintatutkimukseen alusta alkaen sen kannalta tärkeimmät toimijat. Toimintatutkimuksen tutkimusprosessi on syklinen, jossa vuorottelevat suunnittelu, toiminta ja toiminnan arviointi. (Tappura 2009.)

Kokkolan nuorisopalveluiden kouluyhteistyön mallinnukseen toimintatutkimus sopi aiheen aieman vähäisen tutkimustiedon sekä sen käytäntöä kehittävän ja osallistavan luonteensa vuoksi. Mallinnusprosessin toimintatutkimus on pääsääntöisesti laadullinen tutkimus, mutta siinä hyödynnetään myös kvantitatiivista aineiston hankintamenetelmää. Tutkimuksen aineisto kerättiin puoli-strukturoidulla yksilöhaastattelulla, strukturoidulla kyselyllä ja erilaisilla kehittämistilaisuuksien sekä interventioiden (työkonferenssit) kirjallisilla muistioilla. Aineiston tuottamiseen osallistui ennalta määritetty nuoriso- ja opetustoimen operatiivisen ja hallinnon tason henkilöstö: yläkoulujen rehtorit, yläkouluille nimetyt kumminuoriso-ohjaajat, nuorisotoimen johtaja, sivistyskeskuksen kehittämisspäällikkö ja oppilashuoltotiimin edustus (yksilöhaastattelut ja työkonferenssit). Lisäksi aineiston hankintaan osallistuivat yläkoulujen oppilaat (kysely, ositettu otanta). Tutkimuksen laadullinen aineisto, yksilöhaastattelut, teema-analysoitiin ja luokiteltiin. Kehittämistilaisuuksien (työkonferenssien) laadullista aineistoa hyödynnettiin eri vaiheissa. Tutkimuksen määrällinen aineisto, kysely, analysoitiin tilastollisesti kuvaamalla ja avoin kysymys luokiteltiin.

Mallinnusprosessia on ohjannut sitä varten perustettu NuKo-suunnitteluryhmä: yläkoulujen rehtorit, nuorisopalveluiden kumminuoriso-ohjaajat, sivistyskeskuksen kehittämisspäällikkö, nuorisotoimenjohtaja, oppilashuoltotiimin edustus sekä mallinnusprosessia ohjaava tutkija. Nuko-suunnitteluryhmä edustaa toimintatutkimuksen kohdeyhteisöä ja siihen osallistuvaa henkilöstöä. Mallinnusprosessi jatkuu vuoden 2011 tammikuuhun asti.

Mallinnusprosessi on toiminut aikataulutuksen mukaisesti ja se on saanut tuloksia siinä määrin kuin ne ovat olleet mahdollisia. Mallinnusprosessin tulokset perustuivat eriasteisiin kokemuksiin yhteistyön toteutumisesta, sen haastekohdista ja mahdollisuuksista. Laajemmat tulokset ja mallinnuksen tarkempien sisältöjen tuottaminen olisi edellyttänyt jonkin verran enemmän yhteistyökokemuksia pohjalle, jonka puitteista asianomaiset olisivat kyenneet hahmottamaan enemmän toimintamahdollisuuksia. Mallinnusprosessi kuitenkin osui oikeaan aikaan määrittämään yhteistyölle rakenteita, sillä yhdeksän kuukauden yhteistyökokemusten pohjalta havaittiin tarpeita yhteistyön määrittämiseen. Yhteistyön mallintaminen osallistavan toimintatutkimuksen avulla sitoutti yhteistyön osapuolia määrittämään yhteistyön lähtökohtia sekä yhteistyön kehittämisen kannalta kriittisiä tekijöitä.

Mallintamisprosessin toimintatutkimus toteutetaan neljässä vaiheessa toukokuusta 2010 tammikuuhun 2011. Lokakuussa 2010 ollaan 3.vaiheen puolivälissä. Toimintatutkimuksen toteutusvaiheet: ensimmäisessä vaiheessa (1. vaihe) tarkennettiin tutkimusongelmaa ja – menetelmiä sekä tutustutaan tutkimusaihetta sivuvaavan kirjallisuuteen ja valmistaudutaan tiedontuotannon vaiheeseen (n. 2kk). Toisessa vaiheessa (2. vaihe) koottiin tietoa aiemmista tutkimuksista ja hankkeista kansainvälisesti ja kansallisesti sekä tuotettiin tietoa yksilöhaastatteluilla sekä kyselyllä. Kootun ja tuotetun tiedon avulla hahmotettiin teoreettinen viitekehys, lähtö- ja tavoitetila sekä siihen liittyvät osatekijät (n. 3kk). Kolmannessa vaiheessa (3. vaihe) on tuotettu erilaisten interventioiden kautta nuoris- ja koulutoimen yhteistyömalli (sis. asiakirja) ja siihen liittyvät koulukohtaiset toimintasuunnitelmat laaditaan. Lisäksi tiedotetaan ja osallistetaan muita alueen toimijoita yhteistyömalliin (n. 5kk). Neljännessä vaiheessa (4. vaihe) kootaan tulokset, tehdään johtopäätökset ja kirjoitetaan tutkimusraportti/opinnäytetyö ylempi AMK (n. 3kk).

3.2 Tutkimustuloksien esittely

Mallinnusprosessin yhteydessä haluttiin selvittää nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön nykytila ja tavoitetila. Lisäksi mallinnusvaiheeseen haluttiin ottaa mukaan nuorten näkökulma siitä, mitkä ovat heidän tämän hetkisiä tarpeita, miten niihin vastataan koulun osalta, miten he suhtautuisivat kumminuoris-ohjaajaan sekä mitä he pitäisivät tärkeinä asioina kumminuoris-ohjaajan toiminnassa. Mallinnusprosessin toteutus toimintatutkimuksena mahdollisti tutkimuksellisen tiedon tuottamisen, kun yhteistyön nykytila ja tavoitetila kartoitettiin toteuttamalla yksilöhaastattelut

yhteistyötä tehneille kumminuoriso-ohjaajille ja yläkoulujen rehtoreille. Nuorten näkökulmaa asiaan haettiin toteuttamalla kysely nuorille.

Nuorille suunnatun kyselyn tulokset

Nuorille suunnatun kyselyn tavoitteena oli saada selvyttä yläkoululaisten tarpeista, tuen tarpeeseen vastaamisesta koulussa, nuorten suhtautumisesta kumminuoriso-ohjaajaan yläkoulussa sekä heidän tärkeinä pitämistään asioista kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa. Kysely toteutettiin kahdelle kahdeksannelle luokalle jokaisesta Kokkolan yläkoulusta (viisi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen yläkoulu) sähköisesti Webropol-kyselynä. Vastaaminen tapahtui nimettömästi yhteisellä vastaustunnuksella ja kyselyyn vastaaminen toteutettiin yläkouluissa oppitunnin aikana. Kyselyyn vastanneiden joukko on otettu ositetulla otannalla siten että jokaisesta yläkoulusta kaksi kahdeksannen luokan perusluokkaa (ei pienluokkaa, eikä erityisluokkia esim. matikkaluokkaa) valittiin vastaamaan kyselyyn. Kouluhenkilöstö valitsi vastanneet perusluokat ja organisoivat kyselyyn vastaamisen. Otos vastasi 40% koko Kokkolan kahdeksannen luokan perusjoukosta ja 13% koko Kokkolan yläkouluikäisten perusjoukosta. Vastausprosentti kyselyyn oli 83% (187 vastausta), joten vastausmäärän voidaan todeta olevan riittävä antamaan suuntaa kyselyn tavoittelemiin tietoihin. Vastaajista 53% (99) oli tyttöjä ja 47% (88) poikia. Vastauksien jakautumisessa ei esiintynyt merkittäviä sukupuolieroja, jonka vuoksi niitä ei ole eritelty tuloksien yhteydessä.

Kyselyn tulokset on jaoteltu neljään osaan: 1) tarve ja tarpeeseen vastaaminen koulussa, 2) suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan, 3) tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa ja 4) ehdotukset kumminuoriso-ohjaajan toiminnalle. Nuorille suunnattu kysely on asiakirjan liitteenä (Liite 1.).

1) tarve ja tarpeeseen vastaaminen koulussa

vastauskohta	vastauseroittelu	paljon	jonkin verran	vähän	en ollenkaan	yht.
kaverisuhteisiin	tuen/avun tarve	5,3% (10)	11,2% (21)	24,6% (46)	58,8% (110)	100% (187)
	saatu tuki/apu	4,3% (8)	17,1% (32)	26,7% (50)	51,9% (97)	100% (187)

koulunkäyntiin	tuen/avun tarve	5,9% (11)	19,8% (37)	38% (71)	36,4% (68)	100% (187)
	saatu tuki/apu	16,6% (31)	33,7% (63)	26,2% (49)	23,5% (44)	100% (187)
tyttö-/poikaystävä asioihin	tuen/avun tarve	6,4% (12)	10,7% (20)	21,9% (41)	61% (114)	100% (187)
	saatu tuki/apu	1,6% (3)	9,6% (18)	19,3% (36)	69,5% (130)	100% (187)
mielialaan/tunteisiin	tuen/avun tarve	5,9% (11)	11,8% (22)	27,8% (52)	54,5% (102)	100% (187)
	saatu tuki/apu	3,7% (7)	16% (30)	25,7% (48)	54,5% (102)	100% (187)
vapaa-ajan viettämiseen	tuen/avun tarve	4,8% (9)	11,8% (22)	19,8% (37)	63,6% (119)	100% (187)
	saatu tuki/apu	2,7% (5)	15,5% (29)	24,6% (46)	57,2% (107)	100% (187)
harrastuksien hankkimiseen	tuen/avun tarve	5,3% (10)	11,2% (21)	24,6% (46)	58,8% (110)	100% (187)
	saatu tuki/apu	3,7% (7)	15,5% (29)	20,9% (39)	59,9% (112)	100% (187)
omiin suunnitelmiin yläkoulun jälkeen	tuen/avun tarve	16,6% (31)	33,2% (62)	25,7% (48)	24,6% (46)	100% (187)
	saatu tuki/apu	11,2% (21)	32,1% (60)	27,8% (52)	28,9% (54)	100% (187)

TAULUKKO 1. Nuorten kyselytulokset: tarpeet ja vastaaminen

Ensimmäisen osan tulokset näyttävät selkeästi koulun vastaavan nuorten tarpeisiin hyvin erityisesti koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Kuitenkin vastausten perusteella nuorten tarve tukeen ja apuun korostuu erityisesti koskien omia suunnitelmia yläkoulun jälkeen, johon koulu ei pysty aivan kaikkien kohdalla vastaamaan kyselyn mukaan (kyselyn osalta 12 nuorta jää vaille tarvitsemaansa tukea). Myöskään tukeen ja avun tarpeeseen tyttö-/ poikaystävä asioissa, ei osa saa tukea koulun kautta (kyselyn osalta 11 nuorta jää vaille tarvitsemaansa tukea). Muilta vastausvaihtoehtojen osilta koulu pystyy suhteellisen hyvin tukemaan ja auttamaan nuorta heidän tarpeidensa mukaan.

2) suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan

vastauskohta	täysin samaa mieltä	vähän samaa mieltä	vähän eri mieltä	täysin eri mieltä	yht.
voisin jutella hänelle kouluasioistani	9,6% (18)	41,2% (77)	34,2% (64)	15% (28)	100% (187)
olisi kiva kun koulussa olisi joku joka kuuntelisi minua	10,7% (20)	34,8% (65)	30,5% (57)	24,1% (45)	100% (187)
jos olisi hyvä tyyppi, voisin jutella aina välillä	19,8% (37)	43,9% (82)	21,9% (41)	14,4% (27)	100% (187)
en välittäisi koko henkilöstä	5,3% (10)	21,4% (40)	39% (73)	34,2% (64)	100% (187)
puhuisin hänelle omista asioistani	4,8% (9)	26,2% (49)	34,8% (65)	34,2% (64)	100% (187)
kääntyisin hänen puoleensa jos minulla on ongelmia tai huolia	6,4% (12)	38,5% (72)	25,1% (47)	29,9% (56)	100% (187)

TAULUKKO 2. Nuorten kyselytulokset: suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan

Toisen osan tulokset näyttävät, että pääsääntöinen suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan on myönteinen ja ratkaisevaa on se, että kumminuoriso-ohjaaja koetaan ”hyväksi tyyppiä”. Kumminuoriso-ohjaaja nähtiin nuorten näkökulmasta henkilökseksi, jonka kanssa voisi jutella ainakin kouluasioista ja jopa kääntyä hänen puoleensa ongelmatilanteissa. Hänet nähtiin myös henkilönä, joka olisi valmis kuuntelemaan nuoria. Kuunteleminen koettiin myös tarvelähtöiseksi. Kuitenkin kysymyskohdan ”puhuisin hänelle omista asioistani” vastaus osoittaa pientä varauksellisuutta siinä mistä asioista kumminuoriso-ohjaajan kanssa loppujen lopuksi puhuttaisiin ja kuinka henkilökohtaisista asioista.

3) tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa

vastauskohta	erittäin tärkeä	melko tärkeä	ei niin tärkeä	ei lainkaan tärkeä	yht.
keskustella nuorten kanssa	29,4% (55)	45,5% (85)	14,4% (27)	10,7% (20)	100% (187)
auttaa löytämään kivaa tekemistä vapaa-ajalle	12,3% (23)	35,8% (67)	33,2% (62)	18,7% (35)	100% (187)
toimia luokkien kanssa ja auttaa luokkahengen parantamisessa	24,6% (46)	46,5% (87)	17,1% (32)	11,8% (22)	100% (187)
kuunnella nuoria	38% (71)	39,6% (74)	11,8% (22)	10,7% (20)	100% (187)
auttaa nuoria kertomaan asioita koulussa muille aikuisille (opettaja, kuraattori yms.)	19,3% (36)	39,6% (74)	23,5% (44)	17,6% (33)	100% (187)
auttaa miettimään mitä tehdä yläkoulun jälkeen	34,8% (65)	35,85 (67)	17,1% (32)	12,3% (23)	100% (187)
auttaa nuoria suunnittelemaan ja järjestämään tapahtumia /toimintaa koulussa	15,5% (29)	42,8% (80)	28,9% (54)	12,8% (24)	100% (187)
auttaa erityisesti silloin kun tullaan yläkouluun 7.luokalle	25,1% (47)	42,4% (79)	18,2% (34)	14,4% (27)	100% (187)
auttaa kaveriasioissa	14,4% (27)	33,7% (63)	32,1% (60)	19,8% (37)	100% (187)

TAULUKKO 3. Nuorten kyselytulokset: tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa

Kolmannen osan tulokset osoittavat että nuoret pitävät erityisen tärkeinä kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa sitä, että nuoria kuunnellaan ja heidän kanssaan keskustellaan. Tärkeäksi korostuivat myös luokkien kanssa toimiminen luokkahengen parantamiseksi, nuorien auttaminen miettimään, mitä tehdä yläkoulun jälkeen sekä auttaminen erityisesti siirryttäessä yläkouluun 7. luokalle. Lähes kaikkia vastauskohtia pidettiin tärkeinä kumminuoriso-ohjaajan toiminnoissa ja kysymyskohdan vastaukset osoittavat, että nuoret näkevät ylipäättensä kumminuoriso-ohjaajan toiminnan tärkeänä mikäli sen keskiössä on itse nuori ja hänen asiansa.

4) ehdotukset kumminuoriso-ohjaajan toiminnalle

"Puhua nuorten kanssa heidän ongelmistaan ja huolista."

"Voisi vaikka pitää jotain tunteja tai muuta, kuten joku retki jonnekin."

"Auttaa yläkoulun jälkeisissä suunnitelmissa ja kuunnella mitä on asiaa ja ei kerro niitä eteenpäin."

"Auttaa pienempiä, esim: uusia 7-luokkalaisia kouluun tutustumisessa, ja opiskelussa 😊!"

"Ordna evenemang."

"Koulun jälkeen joku kiva kerho ☺ vapaaehtoinen, jossa tehdään kaikkea kivaa ☺."

"Auttaa aina kun tarvitsee apua ☺ jutella -järjestää kaikkea kivaa yhteishengen parantamiseksi."

"Puhua, pitää jotain tunteja, ja suunnitella tapahtumia nuorille."

"Auttaa seiskoja sopeutumaan uuteen kouluun."

Neljännessä osiossa kysymyskohta oli avoin kysymys, johon vastaaminen ei ollut pakollista. Kohtaan tuli yhteensä 80 vastausta, joista 27 vastausta voitiin luokitella vastaukseksi loppujen ollessa vastauksia "en tiedä" tai "hahaa" yms. Luokitelluista vastauksista korostui ehdotettuina toimintoina kumminuoriso-ohjaajalle kuunteleminen, auttaminen, jutteleminen, retkien/tapahtumien järjestäminen, tuntien pitäminen ja 7. luokkalaisten auttaminen.

Haastattelun tulokset

Haastattelun tavoitteena oli selvittää kumminuoriso-ohjaajien ja yläkoulujen yhteistyön nykytilanne ja tavoitetila. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna kuudelle yläkoulun rehtorille sekä kuudelle kumminuoriso-ohjaajalle. Haastattelulomake löytyy asiakirjan liitteenä (Liite 2.). Haastattelut litteroitiin ja käsiteltiin ATLASi tekstinkäsittelyohjelmalla, jonka jälkeen tulokset luokiteltiin ja kategorioitiin. Kategorioiksi muodostuivat 1) toteutettu toiminta 2) toivottu toiminta 3) edistävät tekijät ja 4) estävät tekijät. Kategorioinnin avulla tulokset voidaan analysoida nelikenttäisen SWOT-analyysin avulla, jota voidaan hyödyntää nimenomaan yhteistyön kehittämisessä tarkastellen sen vahvuuksia (strengths), heikkouksia (weakness), mahdollisuuksia (opportunities) ja uhkia (threats). Tarkempi, syvempi ja moniulotteisempi analysointi esitellään mallinnusprosessiin kohdistuvassa opinnäytetyössä.

Haastattelujen tulokset nelikenttäisellä SWOT-analyysillä.

Vahvuudet (S) +	Heikkoudet (W) -
<ul style="list-style-type: none"> ➤ yhteinen tahtotila ➤ motivoitunut kumminuoriso-ohjaaja ➤ motivoitunut yhteishenkilö (koulu) ➤ myönteinen rehtorin rooli ➤ kumminuoriso-ohjaajan itsenäinen työnsuunnittelu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ aikaisempi kokemattomuus yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista ➤ tiedonkulun ongelmat ➤ työaikojen yhteensovittaminen
<ul style="list-style-type: none"> ➤ kumminuoriso-ohjaajan positiivinen rooli ja sen mahdollisuudet ➤ yhteistyön kehittäminen ➤ hyötynäkökulma (nuoret keskiössä) ➤ nuorten osallisuuden lisääminen 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ puutteellinen tiedonkulku ➤ aikataulusongelmat ➤ yhteistyön vaikuttavuuden vaikea todentaminen ➤ työn jäsentymättömyys ➤ negatiivinen rehtorin rooli ➤ kumminuoriso-ohjaajan rooli jää ulkopuoliseksi vierailijan rooliksi
Mahdollisuudet (O) +	Uhat (T) -

KUVIO 1. SWOT-analyysi haastattelutuloksista

SWOT-analyysin sisältöjen esittely:**Heikkoudet (W)****Aikaisempi kokemattomuus yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista:**

Vähäiset kokemukset yhteistyöstä hankaloittavat erilaisten toimintamahdollisuuksien hahmottamista yhteistyöhön ja yhteistyökontaktien jäsentymistä.

Tiedonkulun ongelmat:

Tieto ei tule perille tai se tulee liian myöhään, jolloin yhteistyö vaikeutuu. Tiedonkulun ongelmat lisäävät olettamustiloja ja pelkoja yhteistyön epäonnistumisesta.

Työaikojen yhteensovittaminen:

Kumminuoriso-ohjaajien työajan sovittelu iltatyöstä koulussa tapahtuvaan päivätööhön asettaa haasteita yhteistyön aikataulujen yhteensovittamisessa.

Uhat (T)**Puutteellinen tiedonkulku:**

Tiedonkulku ei toimi ja on puutteellista, jolloin yhteistyö vaikeutuu.

Aikataulutusetongelmat:

Suunnitellulle toiminnalle ei yhteisesti löydetä toteutusajankohtaa.

Yhteistyön vaikuttavuuden vaikea todentaminen:

Vaikuttavuutta ei pystytä todentamaan, jolloin yhteistyön merkitys jää vähäiselle arvolle.

Työn jäsentymättömyys:

Yhteistyön suunnitelmat jäävät irrallisiksi vuosittain toteutettaviksi toiminnoiksi, jolloin toiminta ei ole jatkuvaa, pitkäkestoista ja itseänsä kehittävää.

Negatiivinen rehtorin rooli:

Jos rehtori ei ole mukana, yhteistyön eteenpäin viemisessä tai ei hyväksy yhteistyön toteutusta, ei yhteistyöllä ole mitään mahdollisuuksia toteutua.

Kumminuoriso-ohjaajan rooli jää ulkopuoliseksi vierailijan rooliksi:

Kumminuoriso-ohjaaja ei pääse osaksi koulun henkilökuntaa ja kouluyhteisöä, jolloin rooli jää irralliseksi vierailijan rooliksi. Luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden luominen sekä nuoriin (oppilaisiin) ja henkilökuntaan vaarantuu.

Vahvuudet (S)**Yhteinen tahtotila:**

Hyvät kokemukset yhteistyöstä tukevat yhteistyön eteenpäinviemistä sekä kasvattavat tahtotilaa yhteistyölle.

Motivoitunut kumminuoriso-ohjaaja:

Kumminuoriso-ohjaaja motivoitunut asenne kouluyhteistyöhön ja sen kehittämiseen omassa työssään edesauttaa yhteistyön rakentumista.

Motivoitunut yhteyshenkilö (koulu):

Hyvät kokemukset yhteistyöstä ja motivoitunut yhteistyöopettaja edistävät ratkaisevasti yhteistyön kehittymistä.

Myönteinen rehtorin rooli:

Rehtorin avulla koetaan olo tervetulleeksi kouluun ja sitä kautta hyväksytään kumminuoriso-ohjaajan rooli ja toiminta kouluyhteisössä.

Kumminuoriso-ohjaajan itsenäinen työnsuunnittelu:

Kumminuoriso-ohjaajat tekevät itse työaikasuunnitelmat, joka mahdollistaa toiminnan toteutusajan sovittelun yhdessä koulun kanssa.

Mahdollisuudet (O)**Kumminuoriso-ohjaajan positiivinen rooli ja sen mahdollisuudet:**

Nähdään ja tunnustetaan kumminuoriso-ohjaajan rooli sekä sen mahdollisuudet uusien toimintamahdollisuuksien rakentamisessa, jota halutaan hyödyntää yhteistyön kehittämisessä.

Yhteistyön kehittäminen:

Yhteistyön kehittämisestä halutaan tehdä systemaattista ja mallinnuksen mukaista jatkuvaa kehittämistyötä. Kehittämisessä huomioidaan tarvelähtökohdat, jotta saavutetaan työstä nuorille suunnattu hyöty. Kumminuoriso-ohjaajan läsnäolon merkitys koulussa tunnustetaan, jotta ohjaaja pääsee osaksi kouluyhteisöä ja kykenee saavuttamaan luottamuksellisia kontakteja.

Hyötynäkökulma (nuoret keskiössä):

Toiminnan hyöty tulee kohdistua nuorille ja hyöty tulee voida todentaa työn vaikuttavuudella.

Nuorten osallisuuden lisääminen:

Yhteistyön avulla on mahdollisuus saada nuoret mukaan toimintaan ja kehittämään omaa osallisuuttaan sekä toiminnan suunnittelussa että toteutuksessa. Osallisuutta voidaan lisätä kehittämällä nuorten välistä osallisuutta (nuoret järjestävät toimintaa nuorille).

Haastattelujen avulla kartoitettiin myös yhteistyön nykytilaa (toteutettuja toimintoja ja niiden kokemuksia) sekä tavoitetilaa (toivottuja toimintoja ja yhteistyön sujumista). Kokemukset yhteistyöstä olivat vähäisiä, koska ne olivat yksittäisiä kokeiluja. Tämän vuoksi yhteistyön nykytilan kuvaukseen eivät haastattelut tuottaneet aineistoa, josta olisi saatu yhtenäinen analyysi. Alla olevassa taulukossa on kuvattu nykytilan ja tavoitetilan sisällöt sekä tavoitetilan kuvaus.

YHTEISTYÖN NYKYTILA		YHTEISTYÖN TAVOITETILA	
Toteutettu toiminta	Kuvaus	Toivottu toiminta	Kuvaus
yhteiset suunnittelupäivät tukioppilastoimintaa	Yhteistyön nykytilan kuvaukseen ei löytynyt yhteisiä piirteitä tai tekijöitä, johtuen siitä että yhteistyön määrä eri koulujen osalta oli toisistaan hyvinkin poikkeavaa.	uusia ratkaisumalleja tukioppilastoiminnan kehittäminen	Yhteistyön tavoitetilaa kuvaamaan löydettiin jo jonkin asteista arvopohjaa. Yhteistyön toivottiin jatkossa olevan: - suunnitelmallista ja rakenteellista - tavoitteellista - innovatiivista ja vapaata - näkyvää ja avointa - tiivistä - helppoa/sujuvaa/joustavaa - informatiivista - vuoropuhelua/tasavertaista - osallistavaa - luottamuksellista ja turvallista - arvokasta
toimintaa nuorisotalolla		toiminnan sitominen Kiva Koulu -toimintaan	
Kiva koulu -toimintaa		ennaltaehkäisevää työtä (esim. päihdeteema)	
opettajan työparina (oppitunteja)		kohdennettu työ (yksilö/pienryhmät)	
oppitunteja (esim. päihdeteema)		luokkakokoista toimintaa (tarpeesta)	
luokkakokoista toimintaa		nuorten informointi (esim. vapaa-ajan mahdollisuuksista)	
ryhmyttämistoimintaa (7.lk)		ryhmyttämistoimintaa	
kohdennettua nuorisotyötä		erityistä tukea tarvitsevien tunnistaminen	
oppilashuoltoryhmä		oppilashuollollista tietoa nuorista	
opettajainkokouksia		vanhempainillat	
vanhempainiltoja		vanhempainillat nuorisotalolla	
vanhempainiltoja nuorisotalolla		oppilaskuntatoiminta	
		teemapäivät/tempaukset läsnäolo koululla ("päivystys")	
		välituntien hyödyntäminen	

KUVIO 2. Haastattelutulokset: Yhteistyön nykytila ja tavoitetila

3.3 Yhteenveto tuloksista ja johtopäätökset

Nuorille suunnatun kyselyn tulokset kertovat selkeästi koulun kyvystä vastata hyvin nuorten tarpeisiin erilaisissa asioissa. Niiltä osin, joissa tarpeisiin vastaaminen jäi jonkin verran miinukselle, eli tuen ja avun tarve tyttö-/poikaystävä asioissa sekä tuen ja avun tarve omiin suunnitelmiin yläkoulun jälkeen, antavat tulokset tarvelähtöistä tietoa nuorten näkökulmasta suunniteltaessa kumminuoriso-ohjaajan roolia yhteistyön toteutuksessa. Lisäksi tuloksista ilmenevä nuorten myönteinen suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan tukee hänen roolinsa mahdollisuuksia nuorten kansakulkijana ja luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden saavuttamisesta nuorten keskuudessa. Tuloksissa painottui myös nuorten tuen tarve nivelvaiheissa eli tullessa yläkouluun 7. luokalle sekä yläkoulun loppuvaiheessa tuen tarve omiin suunnitelmiin, mitä tehdä yläkoulun jälkeen. Tuloksien mukaan nuoret haluavat kumminuoriso-ohjaajan toiminnan painottuvan nuorten kuulemiseen ja heidän kanssaan keskustelemiseen. Tärkeää onkin huomata nuorten tarpeet ja heidän tapansa hakea ja saada tukea omaan elämäntilanteeseensa. Tämä nostaa aidon läsnäolon ja vapaan vuorovaikutuksen merkitystä nuorten omana tapana rakentaa luottamuksellisia vuorovaikutussuhteita. Ja asettaa haastetta sille, miten voidaan mitata ja osoittaa vapaamuotoisen keskustelun ja vuorovaikutuksen merkitys sekä vaikuttavuus nuoren hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämisessä.

Haastattelutulokset nostivat esille erityisesti yhteisen korkean tahtotilan sekä yhteistyötä edistävät ja estävät tekijät. Tulokset osoittivat että yhteistyökokemusten vähyys hankaloitti yhteistyömahdollisuuksien tunnistamista ja hahmottamista. Kuitenkin haluttiin pitää avoimena kaikenlaiset yhteistyömuodot, joita voitaisiin koulukohtaisten tarpeiden ja suunnitelmien avulla kehittää. Yhteistyötä edistävät ja estävät tekijät liittyivät pääsääntöisesti tiedonkulkuun sekä yhteistyörakenteiden määrittelyyn siten, että yhteistyöstä saadaan tiivistä ja suunnitelmallista. Yhteistyön osalta korostui rehtorin ratkaiseva rooli, joko yhteistyön mahdollistavana tekijänä tai estävänä tekijänä. Kokemuksien mukaan juuri rehtoreiden motivoitunut tahtotila yhteistyön rakentamiseen oli mahdollistanut yhteistyön aloituksen koulun kanssa sekä osoittanut kumminuoriso-ohjaajan mahdollisuuden olla osana koko koulun yhteisöä. Määrittely tavoitetila ja siihen liittyvät arvot voidaan hyödyntää jatkossa yhteistyön kehittämisessä ja arvioinnissa. Kumminuoriso-ohjaajan rooli koettiin myönteiseksi ja sen nähtiin mahdollistavan uusien toimintamallien suunnittelun ja toteutuksen yhteistyössä. Yhteistyön rakentamiseen suhtauduttiin erittäin myönteisesti ja sen toivottiin erityisesti hyödyttävän nuoria itseään sekä välillisesti myös koulua ja nuorisopalveluita.

Yhteistyömallinnuksessa voitiin hyödyntää tuotettuja tutkimuksellisia tuloksia. Nuorille suunnatun kyselyn tulokset antoivat suuntaa nuorten tämän hetkisistä tarpeista, suhtautumisesta uuden henkilön osallisuudesta koulun yhteisöön sekä nuorten arvostamista toiminnan lähtökohdista, jotka tulee huomioida kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa. Lisäksi haasteita asettaa nuorten arvostaman kuuntelevan ja keskustelelevan vuorovaikutussuhteen vaikuttavuuden todentaminen yhteistyössä. SWOT-analyysin avulla voitiin tunnistaa yhteistyön toteutumisen ja kehittymisen kannalta merkittävät edistävät ja estävät tekijät. Nykytilan avulla voitiin konkretisoida ja nimetä yhteistyössä toteutettuja toimintoja suhteessa toivottuihin toimintoihin, joita voidaan hyödyntää toimintojen sisältöjä suunnitellessa. Yhteistyön tavoitetilaaan liittyviä arvoja tunnistettiin ja niiden tarkempaa merkitystä sekä toteutumista mallinnuksen käyttöönotossa on tarkasteltava arvioinnin yhteydessä.

4. KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖ

4.1 Yhteistyömalli ja sopimukset

Mallinnusprosessissa Nuko-suunnitteluryhmä, jossa olivat mukana kaikki yläkoulujen rehtorit, nimetyt kumminuoriso-ohjaajat, kaksi oppilashuoltotiimin edustajaa (kuraattorit), sivistyskeskuksen kehittämisspäällikkö, nuorisotoimen johtaja sekä mallinnusprosessin tutkija, käsittelivät tutkimustulokset ja niiden pohjalta rakensivat työkonferenssissa nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömallin sekä siihen sisältyvät sopimukset. Yhteistyömalli määrittää yhteistyön rakenteita ja sen toteutumista. Yhteistyömalli sopimuksineen sisältää vuosittaisen yhteistyön lähtökohdat, minimiyhteistyön, tiedonkulun, yhteistyöresurssit, yhteistyön seurannan ja arvioinnin, työryhmät sekä nuorisotyön ammatillisuuden hyödyntämisen ja tukemisen. Yhteistyömallia sopimuksineen on arvioitava ja päivitettävä mallin käyttöönoton jälkeen (seuraavan 2-3 vuoden aikana).

Yhteistyö vuosittain

Nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyö rakennetaan koulujen lukuvuosisuunnitelmien yhteyteen, jolloin se määrittyy koulujen lukuvuoden mukaan jaksoihin syyslukukaudelle (elokuu-marraskuu) ja kevätlukukaudelle (tammikuu-toukokuu). Yhteistyömallin tavoitteena on rakentaa yhteistyön runko vuosittaiselle toteutukselle. Vuosittaisten yhteistyösuunnitelmien laadinnassa otetaan huomioon seuraavat lähtökohdat:

- toiminnan sisällöt määrittyvät pääsääntöisesti tarvelähtökohdista
- kumminuoriso-ohjaaja on käytössä yhteistyöhön yhden iltapäivän viikossa (3h), mutta aikaresurssia voidaan tarvittaessa lisätä (tarpeen ja sovittu mukaisesti)
- tarvelähtökohtia pohditaan yhdessä kumminuoriso-ohjaajan kanssa koulun oppilashuoltoryhmässä (min. 1krt/lukukausi) sekä yhdessä koulun yhteistyöhenkilöiden kanssa
- tarvelähtökohtia pohdittaessa myös arvioidaan aikaisemman lukuvuoden yhteistyön toteutumista
- yhteistyösuunnitelmat seuraavaa lukuvuotta varten tulee olla selvillä viimeistään alkavan lukuvuoden syksyllä (elokuu)
- kumminuoriso-ohjaajat työstävät yhdessä sovittujen tarvelähtökohtien ja suunnitelmien mukaan koulukohtaiset toimintasuunnitelmat tulevalle lukuvuodelle, jotka käsitellään koulujen rehtoreiden ja yhteistyöhenkilöiden kanssa ennen kirjaamista koulujen lukuvuosisuunnitelmiin
- yhteistyössä voidaan myös nopeasti reagoida tarpeen mukaan, joka mahdollistaa toiminnan muutokset ja uudet suunnitelmat myös keskellä lukuvuotta
- koulukohtaisia toimintasuunnitelmia toteutetaan pääsääntöisesti koulun toiminta-aikana
- koulukohtaisten toimintasuunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan sekä koulujen lukuvuosiselvitysten avulla, yhdessä koulun yhteistyöhenkilöiden kanssa että kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä

Minimiyhteistyö

Minimiyhteistyön sopimisen tarkoituksena on rakentaa samat yhteistyön rakenteet toteutumaan jokaisessa koulu-yhteistyössä, jotta saavutetaan tasa-arvoinen yhteistyön toteutuminen jokaisella yläkoululla. Minimiyhteistyön sisällöt koskevat kaikkia yhteistyökouluja ja kumminuoriso-ohjaajia. Minimiyhteistyö antaa lähtökohtia koulukohtaisten suunnitelmien toteuttamiselle, jonka pohjalta yhteistyötä voidaan kehittää ja laajentaa jokaisen koulun omakohtaisen tarpeen ja toimintakulttuurin mukaan.

Minimiyhteistyön sopimus:

- kumminuoriso-ohjaaja osallistuu laajennettuun oppilashuoltoryhmään 1 krt/lukukausi (laajempi käsittely, ajankohtaiset aiheet)
- oppilastuntemusta edistävää tietoa vaihdetaan tarvittaessa
- kumminuoriso-ohjaaja osallistuu koulun 7. luokkien ryhmäytämistoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
- koululta esitetään sopivat yhteistyöhenkilöt (kaksi yhteistyökontaktia) kumminuoriso-ohjaajalle yhteistyön suunnittelua ja toteutusta varten, mahdollisuuksien mukaan myös koulun kuraattori osallistuu kumminuoriso-ohjaajan ja koulun yhteistyöhenkilöiden yhteisiin tapaamisiin

Tiedonkulku

Mallinnusprosessiin tuotetun tiedon osalta korostui tiedonkulun rooli, johon myös keskityttiin mallinnusta tehdessä. Tiedonkulun koettiin olevan yksi ratkaisevimmista tekijöistä yhteistyön onnistumisessa, jonka vuoksi haluttiin sopia tiettyjä lähtökohtia tiedonkulun toteutumiselle. Määrittämällä yhteisiä lähtökohtia tiedonkulkuun ehkäistään myös mahdollisia tiedonkulun ongelmia sekä väärinkäsitysten syntymistä.

Tiedonkulkuun liittyvä sopimus:

- kumminuoriso-ohjaaja lisää koulussa käytettävään tiedostuslistaan (esim. rehtorin käyttämä sähköpostilista henkilöstön tiedottamisessa koulun tulevista toiminnoista)
- kumminuoriso-ohjaajan osallistumismahdollisuus opettajainkokouksiin (koulukohtaisesti sovittavissa)

- kumminuoriso-ohjaajan osallistuminen oppilashuoltoryhmään (koulu määrittää tarpeen mukaan osallistumista, kuitenkin minimiyhteistyön mukaan 1krt/lukukausi)
- kumminuoriso-ohjaaja vastaa nuorisopalveluiden puolelta tarvittavan ja tarpeellisen informaation tiedottamisesta koululle
- yhteistyössä sovitaan kumminuoriso-ohjaajalle tiedotusväylät koululla (oppilaat, henkilökunta, vanhemmat)
- kumminuoriso-ohjaajan taholta lähteille tiedotteille, koulun tiedotusväylien kautta, tulee olla rehtorin hyväksyntä
- koulu tiedottaa ja kutsuu kumminuoriso-ohjaaja mukaan koulun eri toimintoihin ja tapahtumiin, jonka avulla tehdään kumminuoriso-ohjaajan rooli näkyväksi ja hänet osaksi koulun yhteisöä

Yhteistyöresurssit

Yhteistyön mahdollistumisen ja toteutumisen osalta on tärkeää, että käytössä olevat yhteistyöresurssit ovat selvillä. Yhteistyöresurssit voivat muuttua yhteistyön kehittyessä.

Yhteistyöresursoinnissa otettava huomioon seuraavat asiat:

- kumminuoriso-ohjaajien aikaresurssi yhteistyöhön on yksi iltapäivä viikossa (3h)
- yhteistyön alkuvaiheen panostus tunnistetaan ja aikaresursointia on mahdollista lisätä tarpeen vaatiessa
- koulu resursoi yhteistyöhön yhteistyöhenkilöiden ja koulukohtaisten suunnitelmien mukaan
- kumminuoriso-ohjaajat vastaavat omien työsuunnitelmien kautta koulu yhteistyön priorisoinnista ja työaikaresursoinnista muihin työtehtäviin nähden
- yhteistyön toteutumisessa on nuorisopalveluiden ja koulutoimen yhteinen panostus, toiminnan taloudellisia kustannuksia sekä toteuttamismahdollisuuksia arvioidaan ja sovitaan koulukohtaisten suunnitelmien yhteydessä
- kaksikielisyyden osalta yhteistyötä jatketaan ja kehitetään mahdollisuuksien mukaan ja jatkossa pyritään tarjoamaan yhteistyön toteutumista myös ruotsiksi

Yhteistyön seuranta ja arviointi

Yhteistyön toteutumista ja kehittymistä seurataan ja arvioidaan pääsääntöisesti vuositasolla koulujen lukuvuoden mukaan. Yhteistyön seuranta ja arviointia toteutetaan yhteisesti koulukohtaisten suunnitelmien toteutumisen osalta sekä nuorisopalveluiden että koulutoimen strategisten tavoitteiden osalta.

Yhteistyön seurantaan ja arviointiin liittyvät sopimukset:

- toiminnan seurantaan pyritään luomaan omat seurannan välineet ja mittarit yhteistyön edetessä ja sisältöjen määrittäessä
- kumminuoriso-ohjaajat seuraavat koulu yhteistyön toteutumista omissa työsuunnitelmissaan
- koulu seuraa ja arvioi yhteistyön toteutumista koulun lukuvuosisuunnitelman mukaan
- kumminuoriso-ohjaajien työryhmä seuraa ja arvioi koulukohtaisten suunnitelmien laadintaa ja toteutusta, josta he laativat nuoriso- ja koulutoimelle raportin 1-2 kertaa vuodessa
- kumminuoriso-ohjaajien työn toteutuksen ja vaikuttavuuden seurannan avulla arvioidaan myös koko yhteistyön etenemistä sekä sen tarpeita ja merkitystä laajemmasta näkökulmasta (nuorten hyvinvointi, koulu yhteistyö jne.)
- yhteistyön seurannan ja arvioinnin avulla pyritään tuomaan esille yhteistyön merkitys, vaikuttavuus sekä nuorisotyön osaaminen

Työryhmät

Yhteistyön suunnittelua ja toteuttamista varten kokoontuu kumminuoriso-ohjaajien työryhmä sekä kouluissa yhteistyöhenkilöistä koostuva työryhmä yhdessä koulun kumminuoriso-ohjaajan kanssa.

- kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä seurataan ja arvioidaan koulukohtaisesti etenevää yhteistyötä, vaihdetaan ideoita toimivista käytännöistä sekä toimintamahdollisuuksista ja hyödynnetään koko nuorisopalveluiden osaamista koulukohtaisten suunnitelmien toteutuksessa
- koulujen yhteistyöhenkilöiden kanssa suunnitellaan, toteutetaan, seurataan ja arvioidaan koulukohtaista yhteistyötä

Nuorisotyön ammatillisuus

Yhteistyö edellyttää nuorisopalveluilta uudenlaista työtettä sekä nuorisotyön ammatillisuuden kehittämistä. Kouluyhteistyössä nuorisopalvelut toteuttaa uudenlaista yhteistyötä uudella toimintakentällä - koululla. Yhteistyön edetessä on tärkeää turvata kouluyhteistyötä tekevien kumminuoriso-ohjaajien ammatillinen tuki ja kehittyminen.

Yhteistyön osalta on huomioitu seuraavasti kumminuoriso-ohjaajien ammatillinen tuki:

- kumminuoriso-ohjaajat käyttävät omaa osaamistaan ja erikoisosaamistaan tehdesään suunnitelmia koulun kanssa ja hyödyntävät koko nuorisopalveluiden osaamista suunnitelmien toteutuksessa
- kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä jaetaan kokemuksia, ideoita, osaamista ja toteutetaan yhteistä seurantaa ja arviointia
- kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä arvioidaan mahdollisia muutoksia ja tarpeita oman ammatillisen osaamisen osalta
- kumminuoriso-ohjaajien työryhmä toteuttaa ja hyödyntää ammatillista vertaistukea

Yhteistyömallin ja sen sopimukset on tuottanut NuKo-suunnitteluryhmä mallinnuskokouksessaan syyskuussa 2010. Mallinnuskokouksessa on käsitelty nuorille suunnatun kyselyn sekä toimijoille toteutettujen haastatteluiden tulokset ja analyysit, joiden pohjalta mallinnuksen kannalta tärkeimmät tekijät on tunnistettu ja sopimuskohdat määritelty. Kokouksessa on hyödynnetty kumminuoriso-ohjaajien työryhmän tuotoksia. Kokouksessa on yhteisesti sovittu yhteistyömallin käyttöönotosta kaikilla Kokkolan yläkouluilla yhteistyössä kumminuoriso-ohjaajien kanssa. (Kumminuoriso-ohjaajien työryhmä 6.9.2010 ja Nuko-suunnitteluryhmä 13.9.2010.)

4.2 Kokkolan nuorisovaltuuston lausunto nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyöstä

Kokkolan nuorisopalveluiden kouluyhteistyöhön kehitellyn yhteistyömallin pääkohtia ja tavoitteita esiteltiin Kokkolan nuorisovaltuustolle heidän kokouksessaan 11.10.2010. Nuorisovaltuusto antoi kuulemansa perusteella lausunnon:

Kokkolan nuorisovaltuusto kokee nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön sekä sen mallinnuksen myönteisenä asiana. Nuorisiohjaajien jalkautuminen kouluille nähdään nuoria tukevana ja heidän hyvinvointiaan edistävänä asiana. Nuorisovaltuusto toivoo nuorisiohjaajan roolin koulussa muokkautuvan nuorille turvallisiksi ja keskustelevalle aikuisiksi, joka on helposti lähestyttävissä ja kulkee koulussa nuorten keskuudessa. Nuorisovaltuusto pitää tärkeänä sitä, että nuorisiohjaajan rooli koulussa ei suuntaudu ongelmakeskeiseksi toimijaksi, vaan nuorisiohjaaja on koulussa kaikkia nuoria varten ja hänen toimintansa on itse nuorten ja heidän tarpeidensa määrittämä. On huomioitava, miten nuorisiohjaajan roolia hyödynnetään koulussa huolta herättävien nuorten suhteen, ja tässä nuorisovaltuusto toivoo, että nuoria ei ohjattaisi koulun henkilökunnan toimesta nuorisiohjaajan juttusille eli vältettäisiin nuorisiohjaajalle lähettämistä, vaan lähettämisen sijaan nuorisiohjaajaa pyydetäisiin ottamaan kontaktia ja keskustelemaan mahdollista huolta herättävien nuorten kanssa. Nuorisovaltuusto näkee, että nuorten onnistunut auttaminen ja tukeminen ovat kiinni siitä, miten nuorten kohtaaminen ja kuuleminen toteutuu.

Nuorisovaltuusto näkee nuorisiohjaajan roolin mahdollisuutena toimia myös nuorille luottamuksellisena saattajana ja mukanaolijana, kun nuorella on tarve mennä keskustelemaan omista asioistaan esim. kuraattorille, terveydenhoitajalle tai muulle aikuiselle. Nuorisiohjaajan toiminnassa on ensisijaista nuorten luottamuksen saaminen ja sen arvostaminen, joka näyttäytyisi myös siten, että nuorisiohjaaja keskustelee ensin nuoren kanssa, mikäli hänen tulee ammattinsa velvoittamana kertoa nuoren asioista muille aikuisille. Nuorisiohjaaja ja nuori yhdessä sopivat miten nuoren asioita viedään eteenpäin.

Nuorisovaltuusto näkee, että nuorisiohjaajan tulee näkyä ja toimia koulussa nuorten keskuudessa, olla helposti lähestyttävä ja toimia luotettavana sekä keskustelevana aikuisena nuorille.

- Kokkolan nuorisovaltuusto kokouksessaan 11.10.2010
(Liite 3.)

Kokkolan nuorisovaltuuston antama lausunto tukee tavoitetta siitä, että kumminuoriso-ohjaajan roolin tulisi mahdollistaa nuorten erilaisen tukemisen ja kanssakulkemisen koulun toimintakentällä, siten että kumminuoriso-ohjaaja kykenisi tukemaan ja ohjaamaan tarpeen vaatiessa nuoria myös muiden palveluiden piiriin niin koulun sisällä kuin sen ulkopuolellekin. Lausunto tuo esille tärkeän näkökulman siitä, että kumminuoriso-ohjaajan toiminta tulee olla suunnattuna ja tarjolla kaikille nuorille, eikä vain ongelmalähtöisesti valituille nuorille. Nuorisovaltuusto tuo esille tärkeän näkökulman siitä, miten kumminuoriso-ohjaajan ja nuorten kanssakäyminen tulisi rakentua nuorten omaehtoiselle kanssakäymiselle kumminuoriso-ohjaajan kanssa. Tarpeen vaatiessa kanssakäyminen rakentuu kumminuoriso-ohjaajan hakemalle kontaktille nuoren kanssa, jolla vältettäisiin ongelmalähtöistä nuoren lähettämistä kumminuoriso-ohjaajan luokse ja siten kumminuoriso-ohjaajan toiminnan leimautumista ongelmakeskeiseksi toiminnaksi. Nuorisovaltuuston tuomat tärkeät näkökulmat otetaan huomioon mallinnusprosessin edetessä ja erityisesti koulukohtaisia suunnitelmia laadittaessa.

5. YHTEISTYÖN KOORDINOINTI JA KEHITTÄMINEN

5.1 Yhteistyön jatkaminen ja koordinointi

Yhteistyön mallinnusprosessi jatkuu suunniteltujen vaiheiden kautta vuoden 2011 tammikuuhun asti, jonka jälkeen nuorisopalvelut jatkavat mallinnuksen tuottaman tiedon avulla yhteistyön kehittämistä ja koordinointia. Ensimmäiset koulukohtaiset suunnitelmat valmistuvat keväällä 2011, jotka voidaan sisällyttää koulujen lukuvuosisuunnitelmiin 2011–2012. Yhteistyön mallinnusprosessiin liittyvä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö julkaistaan keväällä 2011 (toukokuu). Kyseinen opinnäytetyö sisältää malliasiakirjaa laajemmat kokonaisuudet ja näkökulmat tutkimuksen vaiheista, tuloksista ja kehittämishetöuksista.

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön koordinoinnista vastaa pääsääntöisesti nuorisopalvelut. Koulukohtaisten suunnitelmien koordinoinnista vastaavat kumminuoriso-ohjaajat yhdessä koulun yhteistyöhenkilöiden kanssa. Nuorisopalveluiden koulu yhteistyön koordinointi sisällytetään jatkossa osaksi nuorisopalveluissa nimetyn henkilön työtehtäviä. Kyseinen henkilö tulee toimimaan koulu yhteistyön koordinoijana ja tekemään yhteistyötä kumminuoriso-ohjaajien työ-

ryhmän sekä koulujen kanssa. Kouluyhteistyön koordinointi sisältyy nuorisopalveluiden kolmen koordinaattorin organisaatiomalliin, jossa se toimii osana yhtä tulosyksikköä (Nuorisopalvelut tulosalueen kehittämisstrategia 2010–2020). Nuorisotoimen johtaja vastaa ja koordinoi kouluyhteistyön toteutumisesta esimiehen roolissa ja nuorisopalveluiden strategisten tavoitteiden sekä kehittämishaasteiden osalta. Kouluyhteistyön toteutumista voidaan tarkastella yhteisesti myös nuorisotoimen yhteisten tavoitteiden osalta.

5.2 Yhteistyön kehittämisehdotukset

Yhteistyön kehittämishaasteet kohdistuvat alussa pääsääntöisesti tiedonkulkuun sekä koulukohtaisten suunnitelmien sisältöihin (toiminnan sisältöihin). Yhteistyömalli luo raameja yhteistyön toteutukselle, mutta yhteistyön sisällöt määrittyvät koulukohtaisten suunnitelmien myötä. Yhteistyön edetessä korostuvat sekä tutkimustiedon että yhteistyömallin mukaan riittävän ja toimivan tiedonkulun kehittäminen koulun ja kumminuorisoohjaajan välille sekä tarpeellisten ja toimivien yhteistyösisältöjen löytyminen. Toimivien yhteistyösisältöjen myötä voidaan rakentaa seurannan ja vaikuttavuuden mittareita sekä tarkastella uudelleen kumminuorisoohjaajien aikaresurssin riittävyyttä. Kehittämishaasteina: Miten saavutetaan yhteistyön kannalta toimiva tiedonkulku? Miten turvataan yhteistyön jatkuminen ja kehittyminen mahdollisista henkilövaihdoksista huolimatta? Miten kehitetään toiminnan seurannan välineitä ja miten toiminnan vaikuttavuutta voidaan mitata ja arvioida?

Yhteistyön kehittämisen osalta on tärkeää seurata luodun yhteistyömallin konkretisoidumista koulukohtaiseen yhteistyöhön sekä arvioida ja päivittää yhteistyömallia aluksi vuositason ja myöhemmin esimerkiksi viiden vuoden jaksoissa tai nuorisopalveluiden kehittämisstrategian luomisen yhteydessä. Muuttuvat toimintaympäristöt, muuttuva nuorisokulttuuri sekä toiminnan tarpeet edellyttävät yhteistyön painopisteiden määrittämistä sekä resursoinnin tarkastelua jatkossa. Valtakunnalliset lainmuutokset ja kehittämisohjelmien suositukset on otettava huomioon yhteistyön mallia päivittäessä. Yhteistyömallin arviointi ja päivittäminen pitävät yhteistyön kehityksen ajankohtaisena, valtakunnallisten linjausten mukaisena, alueellisiin tarpeisiin vastaavana sekä paikallisten toimintastrategioiden mukaisena.

6. LOPUKSI

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli antaa hyvät lähtökohdat ja työvälineet yhteistyön toteutumiselle ja sen kehittämiseksi. Yhteistyömalli on rakennettu yhteistyötä toteuttavien ja siitä vastaavien toimijoiden kanssa, jolloin se on konkreettisesti siirrettävissä käytäntöön. Ajankohta mallinnukselle oli toimiva ja osui yhteistyövaiheeseen, jossa tuli yksittäisten yhteistyökokeilujen jälkeen rakentaa yhteinen visio yhteistyöstä ja sen pelisäännöistä. Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyö on tullut jäädäkseen ja sen kehittäminen on tulevien vuosien tehtävä, jonka avulla voidaan tavoittaa uudenlaisia yhteistyön toimintamuotoja nuorten kasvu- ja elinolojen parantamiseksi.

Kiitos kaikille Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömallinnukseen osallistuneille henkilöille. Erityinen kiitos yhteistyömallinnuksen tuottaneelle NuKo-suunnitteluryhmälle: yläkoulujen rehtoreille (Harri Kangasniemi, Erkki Koivukangas, Reijo Timonen, Juha Salo, Kaj Holmbäck, Kaarina Kykyri), nuorisopalveluiden kumminuorisohjaajille (Viljami Kinnunen, Mika Ylitalo, Tarja Harju-Karjula, Jouko Pahikainen, Maria Peuranen, Susanna Lakanaho), oppilashuoltotiimin edustajille (Jarmo Vähä-Ruona ja Simo Säippä), sivistyskeskuksen kehittämisspäällikkö Jussi Kainulaiselle ja nuorisotoimenjohtajalle Ronnie Djupsundille. Kiitos kumminuorisohjaajien kanssa yhteistyötä tekeville yläkoulujen opettajille, erityisopettajille ja kuraattoreille. Kiitos kyselyyn vastanneille 8. luokkalaisille nuorille ja vastaustilanteen organisoinneille opettajille.

LÄHTEET

Cederlöf, P. 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Sarja C. Oppimateriaalit 14,2007. Vaajakoski : Gummerus Kirjapaino Oy

Cederlöf, P. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 45. Helsinki : Hakapaino

Kuure, T. 2007. Nuorisopolitiikka Euroopan unionissa – aktiivista osallistumista vai nuorten hallinnointia? Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki : Hakapaino Oy

Nieminen, J. 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki : Hakapaino Oy

Nuorisotyötä koulussa. 2005 . Sarja, M-L. (toim.) Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 1/2005. Nykypaino Oy

Rimpelä, M. 2008. Oppilashuolto kouluhyvinvoinnin ytimenä. Teoksessa Opettajan vuosi 2008-2009. Markku Suortamo - Hannu Laaksola - Jouni Välijärvi (toim.). PS- kustannus (moniste)

Vehviläinen, J. 2002. Moniammatillinen nuorisotyö. Yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 2/2002. (Kauniainen?) : Nykypaino Oy

Koulu ja nuorisotyö nuoren kasvun tukijan – yhteistyömallit ja hyvät käytännöt Iso-Britannian Kentin kreivikunnassa sekä Etelä-Suomen läänissä. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 122/2007.

<http://www.intermin.fi/lh/biblio.nsf/vwselectbydeptfinlh/E23DEEF77B079270C22573CA004AEB54?OpenDocument&dept=1&lh=etela>

luettu 25.5.2010

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm41.pdf?lang=fi>

luettu 25.5.2010

Nuorisolaki 2006.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>

luettu 24.9.2010

Tappura, S. 2009. Toimintatutkimus. Diasarja. http://matriisi.ec.tut.fi/hmopetus/hmjatko-opintosemma/2008/Tappura_Toimintatutkimus090109.pdf

luettu 29.5.2010

Nuko-suunnitteluryhmä 11.6.2010. Työkonferenssin muistio.

Kumminuoriso-ohjaajien työryhmä 6.9.2010. Työkonferenssin muistio.

Nuko-suunnitteluryhmä 13.9.2010. Työkonferenssin muistio.

Djupsund, R. 2010. Nuorisopalvelut tulosalueen kehittämisstrategia 2010-2020. Kokkolan kaupunki. Henkilökohtainen tiedoksianto 20.9.2010.

Liite 1.

Huom! Liite sisältää kyselyn tekstisisällön, joka toteutettu Webropol-formaatilla.

Kysely Kokkolan yläkoululaisille

Jokaiselle yläkoululle Kokkolassa on nimetty oma kumminuoriso-ohjaaja, joka tulee toimimaan yläkouluilla yhdessä nuorten ja koulun henkilökunnan kanssa. Tarvitsemme myös nuorten mielipiteen asiaan ja olemme satunnaisesti valinneet jokaiselta yläkoululta kaksi kahdeksannetta luokkaa vastaamaan kyselyyn.

Vastaajia ei voida tunnistaa vastauksista.

Sinun mielipiteesi on tärkeä, joten vastaathan huolella alla oleviin kysymyksiin.

1. SUKUPUOLI

tyttö

poika

2. MINKÄ VERRAN HALUAISIT APUA TAI TUKEA SEURAAVIIN ASIOIHIN?

4=paljon

3=jonkin verran

2=vähän

1=en ollenkaan

- kaverisuhteisiin
- koulunkäyntiin
- tyttö-/poikaystävä asioihin
- mielialaan/tunteisiin
- vapaa-ajan viettämiseen
- harrastuksien hankkimiseen
- omiin suunnitelmiin mitä tehdä yläkoulun jälkeen

3. MINKÄ VERRAN SAAT KOULUN HENKILÖKUNNALT APUA TAI TUKEA SEURAAVIIN ASIOIHIN?

(opettajat, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, kuraattori, rehtori jne.)

4=paljon

3=jonkin verran

2=vähän

1=en ollenkaan

- kaverisuhteisiin
- koulunkäyntiin
- tyttö-/poikaystävä asioihin
- mielialaan/tunteisiin
- vapaa-ajan viettämiseen
- harrastuksien hankkimiseen
- omiin suunnitelmiin mitä tehdä yläkoulun jälkeen

Liite 1.

4. KOULULLESI TULEE TOIMIMAAN UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) NUORIA VARTEN.**MITEN SINÄ SUHTAUTUISIT HÄNEEN?**

4=täysin samaa mieltä 3=vähän samaa mieltä 2=vähän eri mieltä 4=täysin eri mieltä

- voisin jutella hänelle kouluasioistani
- olisi kiva kun koulussa olisi joku joka kuuntelisi minua
- jos olisi hyvä tyyppi, voisin jutella aina välillä
- en välittäisi koko henkilöstä
- puhuisin hänelle omista asioistani
- kääntyisin hänen puoleensa jos minulla on ongelmia tai huolia

5. UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) TULEE TOIMIMAAN KOULULLESI JA TAPAA-MAAN NUORIA.**MITEN TÄRKEITÄ SINUN MIELESTÄSI HÄNEN TOIMINNASSAAN SEURAAVAT ASI-AT OVAT?**

4=erittäin tärkeä 3=melko tärkeä 2=ei niin tärkeä 1=ei lainkaan tärkeä

- keskustella nuorten kanssa
- auttaa löytämään kivaa tekemistä vapaa-ajalle
- toimia luokkien kanssa ja auttaa luokkahengen parantamisessa
- kuunnella nuorta
- auttaa nuoria kertomaan asioita koulussa muille aikuisille (opettaja, kuraattori yms.)
- auttaa miettimään mitä tehdä yläkoulun jälkeen
- auttaa nuoria suunnittelemaan ja järjestämään tapahtumia/toimintaa koulussa
- auttaa erityisesti silloin kun tullaan yläkouluun 7.luokalle
- auttaa kaveriasioissa

6. MITÄ MUUTA KOULULLESI TULEVA UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) VOISI NUORTEN KANSSA TEHDÄ?**Kiitos vastauksistasi!**

Liite 2.**HAASTATTELUKYSYMYKSET**

(yhteistyöllä kysymyksissä viitataan yläkoulujen ja kumminuoriso-ohjaajien väliseen yhteistyöhön)

1. Mikä on toimenkuvasi koulun ja nuorisopalveluiden yhteistyössä?
2. Mitä yhteistyötä toteutuu koulun ja kumminuoriso-ohjaajan välillä tällä hetkellä?
3. Miten kuvailisit nykyisen yhteistyön sujumista?
4. Mitkä tekijät edistävät tällä hetkellä mielestäsi yhteistyötä?
5. Mitkä tekijät estävät tällä hetkellä mielestäsi yhteistyötä?
6. Mitä odotuksia tai toiveita yhteistyölle on?
7. Mitkä tekijät tai asiat auttaisivat pääsemään edellä kuvailemaasi toivottuun yhteistyöhön?
8. Miten näet nuorten roolin ja osallisuuden yhteistyössä tällä hetkellä? Entä tulevaisuudessa toivotussa yhteistyössä?
9. Kuka tai ketkä mielestäsi hyötyvät yhteistyöstä?
10. Jäikö mielestäsi jotain tärkeää kysymättä yhteistyöhön liittyen?

Liite 3.

KOKKOLAN NUORISOVALTUUSTON
LAUSUNTO 11.10.2010

KOKKOLAN NUORISOVALTUUSTON LAUSUNTO KOSKIEN
KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖMALLIA

Kokkolan nuorisovaltuusto kokee nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön sekä sen mallinnuksen myönteisenä asiana. Nuoriso-ohjaajien jalkautuminen kouluille nähdään nuoria tukevana ja heidän hyvinvointiaan edistävänä asiana. Nuorisovaltuusto toivoo nuoriso-ohjaajan roolin koulussa muokkautuvan nuorille turvallisiksi ja keskustelevalle aikuisiksi, joka on helposti lähestyttävissä ja kulkee koulussa nuorten keskuudessa.

Nuorisovaltuusto pitää tärkeänä sitä, että nuoriso-ohjaajan rooli koulussa ei suuntaudu ongelmakeskeiseksi toimijaksi, vaan nuoriso-ohjaaja on koulussa kaikkia nuoria varten ja hänen toimintansa on itse nuorten ja heidän tarpeidensa määrittämä. On huomioitava, miten nuoriso-ohjaajan roolia hyödynnetään koulussa huolta herättävien nuorten suhteen, ja tässä nuorisovaltuusto toivoo, että nuoria ei ohjattaisi koulun henkilökunnan toimesta nuoriso-ohjaajan juttusille eli vältettäisiin nuoriso-ohjaajalle lähettämistä, vaan lähettämisen sijaan nuoriso-ohjaajaa pyydetäisiin ottamaan kontaktia ja keskustelemaan mahdollista huolta herättävien nuorten kanssa. Nuorisovaltuusto näkee, että nuorten onnistunut auttaminen ja tukeminen ovat kiinni siitä, miten nuorten kohtaaminen ja kuuleminen toteutuu.

Nuorisovaltuusto näkee nuoriso-ohjaajan roolin mahdollisuutena toimia myös nuorille luottamuksellisenä saattajana ja mukanaolijana, kun nuorella on tarve mennä keskustelemaan omista asioistaan esim. kuraattorille, terveydenhoitajalle tai muulle aikuiselle. Nuoriso-ohjaajan toiminnassa on ensisijaista nuorten luottamuksen saaminen ja sen arvostaminen, joka näyttäytyisi myös siten, että nuoriso-ohjaaja keskustelee ensin nuoren kanssa, mikäli hänen tulee ammattinsa velvoittamana kertoa nuoren asioista muille aikuisille. Nuoriso-ohjaaja ja nuori yhdessä sopivat miten nuoren asioita viedään eteenpäin.

Nuorisovaltuusto näkee, että nuoriso-ohjaajan tulee näkyä ja toimia koulussa nuorten keskuudessa, olla helposti lähestyttävä ja toimia luotettavana sekä keskustelevana aikuisena nuorille.

Kokkolassa 11.10.2010

Terhi Maunumäki

Kokkolan nuorisovaltuuston puheenjohtaja

Petteri Rahkola

Kokkolan nuorisovaltuuston varapuheenjohtaja

KOKKOLAN NUORISOVALTUUSTON
LAUSUNTO 11.10.2010KOKKOLAN NUORISOVALTUUSTON LAUSUNTO KOSKIEN
KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖMALLIA

Kokkolan nuorisovaltuusto kokee nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön sekä sen mallinnuksen myönteisenä asiana. Nuoriso-ohjaajien jalkautuminen kouluille nähdään nuoria tukevana ja heidän hyvinvointiaan edistävänä asiana. Nuorisovaltuusto toivoo nuoriso-ohjaajan roolin koulussa muokkautuvan nuorille turvallisiksi ja keskustelevaisiksi aikuisiksi, joka on helposti lähestyttävissä ja kulkee koulussa nuorten keskuudessa.

Nuorisovaltuusto pitää tärkeänä sitä, että nuoriso-ohjaajan rooli koulussa ei suuntaudu ongelmakeskeiseksi toimijaksi, vaan nuoriso-ohjaaja on koulussa kaikkia nuoria varten ja hänen toimintansa on itse nuorten ja heidän tarpeidensa määrittämä. On huomioitava, miten nuoriso-ohjaajan roolia hyödynnetään koulussa huolta herättävien nuorten suhteen, ja tässä nuorisovaltuusto toivoo, että nuoria ei ohjattaisi koulun henkilökunnan toimesta nuoriso-ohjaajan juttusille eli vältettäisiin nuoriso-ohjaajalle lähettämistä, vaan lähettämisen sijaan nuoriso-ohjaajaa pyydetäisiin ottamaan kontaktia ja keskustelemaan mahdollista huolta herättävien nuorten kanssa. Nuorisovaltuusto näkee, että nuorten onnistunut auttaminen ja tukeminen ovat kiinni siitä, miten nuorten kohtaaminen ja kuuleminen toteutuu.

Nuorisovaltuusto näkee nuoriso-ohjaajan roolin mahdollisuutena toimia myös nuorille luottamuksellisena saattajana ja mukanaolijana, kun nuorella on tarve mennä keskustelemaan omista asioistaan esim. kuraattorille, terveydenhoitajalle tai muulle aikuiselle. Nuoriso-ohjaajan toiminnassa on ensisijaista nuorten luottamuksen saaminen ja sen arvostaminen, joka näyttäytyisi myös siten, että nuoriso-ohjaaja keskustelee ensin nuoren kanssa, mikäli hänen tulee ammattinsa velvoittamana kertoa nuoren asioista muille aikuisille. Nuoriso-ohjaaja ja nuori yhdessä sopivat miten nuoren asioita viedään eteenpäin.

Nuorisovaltuusto näkee, että nuoriso-ohjaajan tulee näkyä ja toimia koulussa nuorten keskuudessa, olla helposti lähestyttävä ja toimia luotettavana sekä keskustelevana aikuisena nuorille.

Kokkolassa 11.10.2010

Terhi Maunumäki

Kokkolan nuorisovaltuuston puheenjohtaja

Petteri Rahkola

Kokkolan nuorisovaltuuston varapuheenjohtaja

NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUIEN YHTEISTYÖMALLI (NuKo), KOULUKOHTAINEN SUUNNITELMA JA TOTEUTUKSEN ARVIOINTI, työväline

Kumminuoriso-ohjaaja: _____

Yhteistyöhenkilö: _____

Lukuvuosi: _____

Koulu: _____
Suunnitelmaan merkitään koulun työryhmäkokoukset, rehtoritapaamiset, oppilashuolto-ryhmät, opettajainkokoukset ja nuorille suunnattu toiminta.

SYYSLUKUKAUSI

KK / PVÄ	KESTO	TOIMINTA	KOHDERYHMÄ	TAVOITE/TARVE	TOTEUTUS YHTEISTYÖSSÄ	PAIKKA	MUUTA esim. €	TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Tiedonkuiku (mitä sovittu):

Tiedonkuiku (arvio, miten onnistuu):

Nuorisopalveluiden tiedotteet (ketä tiedotettu, mistä ja miten):

Koulun tapahtumiin osallistuminen:

KEVÄTLUKUKAUSI

KK / PVÄ	KESTO	TOIMINTA	KOHDERYHMÄ	TAVOITE/TARVE	TOTEUTUS YHTEISTYÖSSÄ	PAIKKA	MUUTA esim. €	TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Tiedonkulkua (mitä sovittu):

Tiedonkulkua (arvio, miten onnistui):

Nuorisopalveluiden tiedotteet (ketä tiedotettu, mistä ja miten):

Koulun tapahtumiin osallistuminen: